

Міністерство освіти і науки України
Запорізький національний університет

А.В. Домніч

ЕКОНОМІКА ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Навчально-методичний посібник
для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра
спеціальності «205 Лісове господарство» освітньо-професійної програми
«Мисливствознавство»

Затверджено
вченою радою ЗНУ
Протокол № від

Запоріжжя
2021

УДК

Домніч А.В. Економіка лісового господарства: навчально-методичний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «205. Лісове господарство» освітньо-професійної програми «Мисливствознавство». Запоріжжя : ЗНУ, 2020. 115 с.

У навчально-методичному посібнику подано в систематизованому вигляді програмний матеріал дисципліни «Економіка лісового господарства». Викладено основи управління господарством, розглянуто законодавчі акти та засади по управлінню господарствами, зроблено акцент на методах управління та раціонального природокористування. Для формування необхідних навичок запропоновано практичні завдання різного рівня складності. Тлумачення основних термінів і понять економіки міститься у глосарії.

Для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «205. Лісове господарство» освітньо-професійної програми «Мисливствознавство».

Рецензент

....., доктор наук, професор кафедри ...

Відповідальний за випуск

.....

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	7
<i>Тема № 1.</i> Поняття економіки і управління лісовим господарством.....	7
<i>Тема № 2.</i> Поняття економіки і управління мисливським господарством	13
<i>Тема № 3.</i> Законодавча база управління та регулювання економікою лісового господарства.....	19
<i>Тема № 4.</i> Законодавча база управління та регулювання економікою мисливського господарства.....	22
<i>Тема № 5.</i> Місце лісового господарства в економіці України та світу, незаконна рубка лісів	27
<i>Тема № 6.</i> Місце мисливського господарства в економіці України та світу, методи боротьби з браконьєрством.....	31
<i>Тема № 7.</i> Економічна ефективність лісового господарства.....	35
<i>Тема № 8.</i> Економічна ефективність мисливського господарства. Моніторинг мисливського господарства.....	40
<i>Тема № 9.</i> Продуктивність праці, витрати на ціноутворення, оборотні засоби, собівартість, рента в лісовому господарстві.....	46
<i>Тема № 10.</i> Продуктивність праці, витрати на ціноутворення, оборотні засоби, собівартість, рента в мисливському господарстві	49
<i>Тема № 11.</i> Планування та прогнозування розвитку лісового господарства.....	54
<i>Тема № 12.</i> Планування та прогнозування розвитку мисливського господарства	58
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІНДИВІДУАЛЬНОГО ДОМАШНЬОГО ЗАВДАННЯ	64
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ	66
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	66
ГЛОСАРІЙ	85
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	105
ДОДАТКИ.....	107

ВСТУП

Державний комітет лісового господарства України здійснює управління 10 охоронюваними територіями найвищого рівня захисту (біосферні заповідники, заповідники, національні парки): 6 заповідників (Дніпровсько-Орільський, Медобори, Поліський, Рівненський, Черемський, Ялтинський) та 4 національні парки (Галицький, Гомільшанський, Сколівські Бескиди, Шацький). Державний комітет лісового господарства України схвалив передачу 9 з них (всіх крім національного парку «Сколівські Бескиди») в управління Міністерства охорони навколишнього природного середовища України для зосередження охоронюваних територій у сфері відповідальності спеціалізованого органу влади. Потрібно зазначити, що охоронювані території та їх частка в загальній території країни не відображає реальної картини захисту екосистем.

Економіка – це сукупність суспільного виробництва, розподілу, обміну та споживання благ, а також виробничих відносин, які виникають між людьми у цих процесах. Економіка створює елементарну і, разом з тим, найголовнішу умову існування кожної людини – життєві блага (їжу, одяг). В процесі економічної діяльності розвивається людська особистість (фізичні і розумові здібності).

Мисливське господарство як галузь – сфера суспільного виробництва, основними завданнями якого є охорона, регулювання чисельності диких тварин, використання та відтворення мисливських тварин, надання послуг мисливцям щодо здійснення полювання, розвиток мисливського собаківництва.

Тому впроваджувати і розвивати нові технології та технологічні прийоми необхідно як з урахуванням культури й традицій як вже існуючих, так і тих які формуються на перспективу, майбутні покоління людей в гармонії з природою.

Метою викладання навчальної дисципліни «Економіка лісового господарства» є надання знань з галузі управління раціональним використанням природних ресурсів і охорони навколишнього середовища, соціально-економічних аспектів природокористування та природоохоронного законодавства, вироблення практичних навичок в економічній оцінці природних ресурсів, ефективності впровадження природоохоронних заходів та оцінці економічного збитку, що утворюється внаслідок забруднення довкілля.

Основними **завданнями** дисципліни «Економіка лісового господарства» є:

- засвоєння економічних аспектів взаємодії суспільства і природи;
- набуття умінь визначати негативний вплив господарської діяльності на довкілля;
- вироблення навичок характеризувати сучасні протиріччя між потребами соціально-економічного розвитку і можливостями екосистем;
- ознайомлення з оцінкою природних ресурсів і пошуком економічних механізмів досягнення раціонального їх використання (різні форми оплати за природні ресурси, прогресивні технології, безвідходне виробництво та ін.);

– ознайомлення з методами аналізу процесу залучення ресурсів довкілля в цінову систему на підставі визначення економічної цінності компонентів довкілля;

– засвоєння методів аналізу ринкової системи та її спроможностей забезпечити ефективне використання ресурсів довкілля;

– навчання оцінювання реальності ситуації, яка склалась у певній галузі, та розробка заходів на перспективу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі освіти повинні:

знати:

– основні напрями та перспективи розвитку лісового господарства і лісовпорядкування в Україні;

– економічні основи, які визначають організацію та перспективи розвитку лісової галузі;

– сучасні досягнення вітчизняної та зарубіжної науки з методів і техніки розвитку лісового та мисливського господарств.

– організаційні засади лісного господарства;

– обґрунтування обсягів користування деревиною та іншими продуктами і корисностями лісу;

– проекти рубок лісу і його відновлення;

– сучасні методи проектування основних лісгосподарських заходів по лісовідновленню, догляду за лісом, охороні його від пожеж, захисту від шкідників та хвороб.

вміти:

– проектувати та організовувати ведення лісового господарства і вивчення рослинних ресурсів відповідно до встановлених вимог.

– аналізувати результати досліджень лісівничо-таксаційних показників дерев, деревостанів, їх продуктивності, стану насаджень та довкілля, стану мисливських тварин та їх кормової бази.

– розуміти і застосовувати особливості процесів росту і розвитку лісових насаджень, теорії та принципи ведення лісового господарства для вирішення завдань професійної діяльності.

– застосовувати законодавчі акти, нормативно-довідкові матеріали, організаційно-управлінську документацію з організації та ведення лісового господарства, знання з економіки та права для забезпечення ефективної виробничої діяльності.

– здійснювати професійні взаємодії та взаємозв'язки з працівниками лісового господарства та фахівцями природоохоронних установ та організацій.

Основні підходи та завдання до побудови і реалізації змісту навчальної програми за спеціалізацією «Економіка лісового та мисливського господарств»:

Національна спрямованість – формування уявлення про основні положення ведення лісового господарства в Україні, значення лісового та мисливського господарств для країни та забезпечення потреб суспільства в різних корисностях лісу: захисних, водо-регулюючих, оздоровчих.

Компетентнісна спрямованість – надання процесу профільного навчання технологій предметно-діяльнісного, практико-орієнтованого характеру, забезпечення формування ключових, галузевих і предметної компетентностей, досягнення прогнозованих освітніх результатів, здатність демонструвати поглиблені знання з природничих наук, здатність до критичного аналізу та оцінки сучасних наукових досягнень, генерування нових ідей при вирішенні проблемних дослідницьких та практичних завдань

Професійна спрямованість – засвоєння професійних знань про галузь лісове та мисливське господарства, його роль в економіці країни, створення умов для об'єктивної оцінки професійних потреб і можливостей студента.

Культурологічна спрямованість – формування сучасної біологічної та екологічної культури в вихованні студентів на основі вивчення теоретичних засад ведення лісового та мисливського господарств, цілісного уявлення про світ у єдності його природничого, національного, соціального, виробничого та інших складників, розвиток творчого мислення.

Методологічна спрямованість – оволодіння методологією проектно-технологічної діяльності, дає змогу набуття досвіду ефективної організації власної діяльності в умовах повсякденного життя та сучасного лісогосподарського виробництва та мисливського господарства, а також соціально й професійно важливих якостей.

Міждисциплінарні зв'язки: відповідно до освітньої програми дисципліна тематично пов'язана з: основами вищої математики; основами лісоексплуатації; нормативно-правовими засадами лісокористування; лісовим товарознавством; та з інформаційними технологіями в лісомисливських господарствах. Для її вивчення базовими дисциплінами є: економіка лісового господарства, основи вищої математики та інформаційні технології в лісомисливських господарствах, а вона є базовою дисципліною для вивчення: основ лісоексплуатації, нормативно-правових засад лісокористування, лісового товарознавства та написання кваліфікаційної роботи бакалавра.

ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА № 1. ПОНЯТТЯ ЕКОНОМІКИ І УПРАВЛІННЯ ЛІСОВИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Мета: ознайомитися з лісовим господарством України та його взаємозв'язками з економікою, навчитися аналізувати карти

Обладнання: таблиці, олівець, лінійка, карта

Об'єкт дослідження: лісове господарство

ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ

Лісове господарство – це галузь народного господарства, яка займається вивченням, обліком, розведенням і відтворенням лісів, охороною їх від пожеж, хвороб і шкідників, регулюванням лісокористування, підвищенням продуктивності лісів. Лісове господарство належить до галузей матеріального виробництва і включає продукцію лісогосподарського, лісозаготівельного, деревообробного, сільськогосподарського, будівельного та інших виробництв.

Лісогосподарське виробництво як особлива галузь народного господарства набуло розвитку внаслідок використання природних лісів. Воно становить основу лісового господарства і має свої особливості:

- 1) потреба у великих виробничих площах, які набагато перевищують потреби в площах інших галузей;
- 2) зв'язок процесу праці з біологічними процесами росту і розвитку деревних рослин;
- 3) різноманітність лісової продукції і її корисності;
- 4) ліс у лісогосподарському виробництві є предметом і засобом праці;
- 5) сезонність проведення лісогосподарських робіт;
- 6) лісогосподарське виробництво організовується з урахуванням ґрунтово-кліматичних зон.

Особливостями лісового господарства є: середовище-утворювальна роль лісу як компоненту біосфери, здатність лісу до природного відновлення, велика тривалість виробничого циклу господарства, зональні відмінності лісів, складність і динамічність взаємозв'язків між компонентами лісових екосистем, нерівномірне розміщення лісів на території, комплексне і екологічне використання лісових ресурсів у народному господарстві.

Організація лісового господарства має своїм завданням забезпечувати ведення лісового господарства на засадах сталого розвитку з урахуванням природних і економічних умов, цільового призначення, лісо-рослинних умов, породного складу лісів, а також функцій, які вони виконують.

Основними напрямками розвитку лісового господарства є:

- захисний
- захисно-експлуатаційний
- експлуатаційно-промисловий
- промисловий

Беззаперечно, суспільство зацікавлене в належному виконанні лісовим господарством екологічної, економічної, соціальної та рекреаційної функцій, а відтак – у розвитку цієї галузі національної економіки. Проте досягнення цієї мети ускладнюється через таке: малолісистість територій, середній вік деревостанів перевищує оптимальний, тривалий (близько 100 років) виробничий цикл лісовирощування та високий термін окупності витрат, виконання державою функцій нормування та контролю, власника й суб'єкта господарювання, підпорядкованість держлісгоспів різним міністерствам і відомствам, адміністративні методи визначення виду й місця рубки, правова неврегульованість багатьох питань щодо вирощування, заготівлі та перероблення деревини, екстенсивність лісокористування, недосконалий менеджмент галузі, планове ціноутворення на лісопродукцію, дефіцит коштів на охорону й відтворення лісів, площі вирубок перевищують площі посадки молодняку, невідповідність обсягів ресурсів лісової сировини та виробничих потужностей щодо їхньої переробки, неврахування екологічних і гідрологічних наслідків суцільних вирубок, масштабні лісові пожежі тощо (рис. 1).

Рисунок 1. – Система екологічних критеріїв збереження лісових екосистем з урахуванням європейського досвіду

Крім того, офіційною статистикою не виокремлено дані про параметри розвитку лісового господарства, які рахуються разом із сільським і рибним господарством, що фактично унеможлиблює об'єктивний аналіз тенденцій стану цієї галузі національної економіки. Вказані проблеми, з одного боку,

певною мірою «виправдовують» думку О. Дребот, О. Фердичко щодо «існування і водночас відсутності в Україні лісового сектора економіки», а з іншого – актуалізують проблему підвищення результативності державного управління розвитком лісового господарства (рис. 2).

Ураховуючи той факт, що переважна більшість лісів і суб'єктів господарювання, які там господарюють, мають державну форму власності, цілком виправданим убачається державне управління лісовим господарством. Зокрема, колектив науковців акцентує на необхідності «державного управління лісами – організації ведення лісового господарства, здійсненні контролю за дотриманням лісового законодавства, охороні та захисту лісів, використанні лісових ресурсів, що включає увесь комплекс дій, спрямований на досягнення цілей лісової політики», тим самим, з одного боку, доволі точно відображаючи зміст регуляторного впливу держави в цій царині, а з іншого – займаючи дискусійну позицію щодо об'єкта такого впливу (ліси, а не лісове господарство).

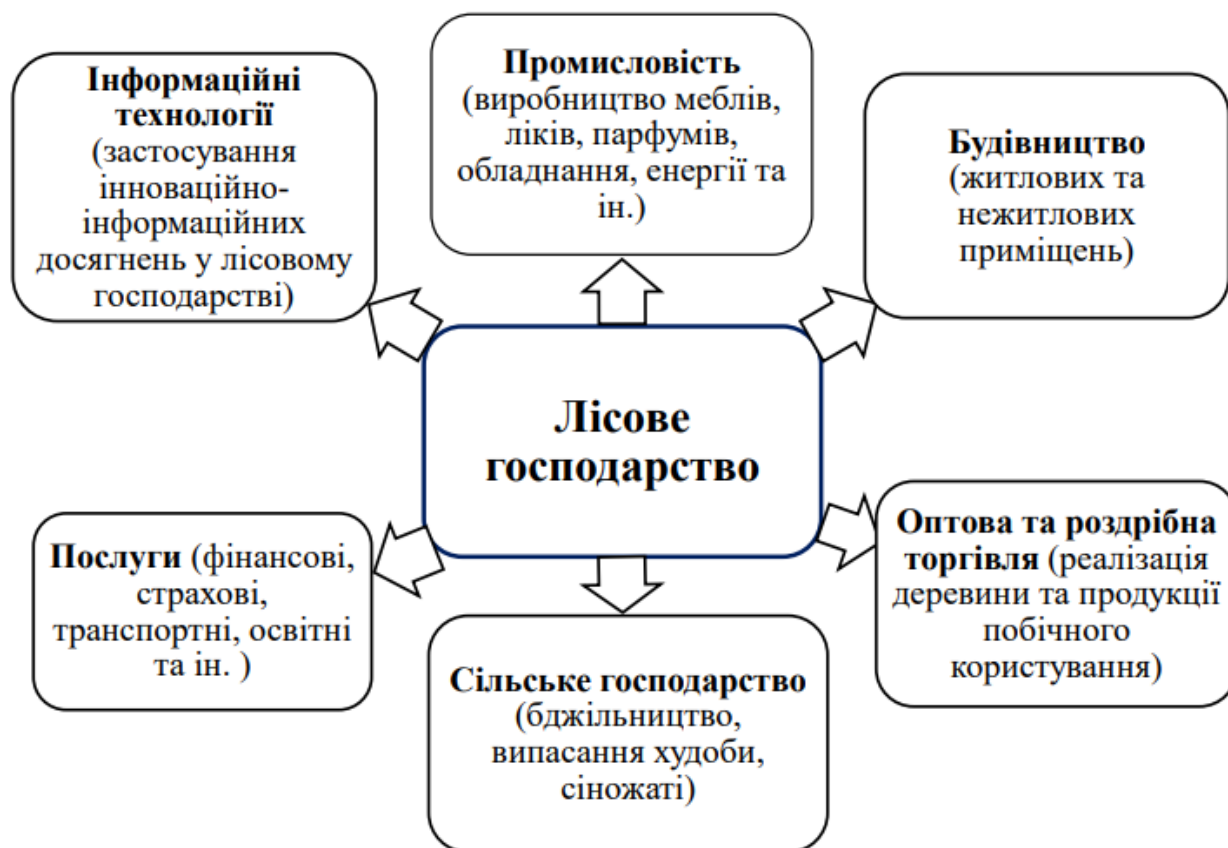

Рисунок 2. – Зв'язок лісового господарства з галузями економіки

Виправити загалом невтішну ситуацію в лісовому господарстві України можливо лише за умови консолідації держави, бізнесу та громадськості.

При цьому цілком слушними є такі пропозиції науковців:

- поєднати економічні, соціальні й екологічні складові національної системи лісоуправління;
- запровадити еколого-орієнтоване лісоуправління на місцевому рівні з урахуванням наявних потреб;
- враховувати екологічну вразливість лісових екосистем, еколого-економічних умов лісокористування в окремих регіонах;
- оптимізувати параметри лісистості територій відповідно до їхніх природних і соціально-економічних умов;
- перейти на якісно нову системну і до того ж активну форму управління охороною та відтворенням лісів у системі екологічної мережі;
- вдосконалити системи та технології державного контролю за дотриманням лісового законодавства;
- покласти на держлісгоспи та районні державні адміністрації функції контролю та координації виконання плану будівництва лісовозних доріг;
- розробити та використовувати механізм зонування територій лісового господарства за функціональним призначенням з урахуванням рівня економічної доступності лісів;
- запровадити механізм оцінювання рівня прибутковості лісових ресурсів на засадах ренти;
- активізувати процес сертифікації лісогосподарських послуг і лісогосподарської продукції;
- опрацювати механізм надання в заставу банківським установам ділової деревини під отримання кредитних ресурсів для укладання лізингових угод і придбання сучасного високотехнологічного обладнання;
- реалізувати пілотний проект формування вертикально інтегрованої підприємницької структури в найбільш заліснених районах;
- створити регіональні лісопереробні центри для виробництва лісогосподарської продукції;
- формувати кластер приватних лісових власників головним чином за рахунок платного або безоплатного отримання у власність малоприсадибних і непридатних для сільськогосподарського використання земель та заліснення їх;
- відокремити лісокористування від лісівництва;
- стимулювати створення на базі держлісгоспів лісових асоціацій і розвиток кооперативного руху щодо розширення масштабів агролісомеліорації та створення захисних лісосмуг;
- активізувати участь лісового господарства в торгівлі квотами на викиди парникових газів;
- провести реконструкцію насінневих плантацій, що існують;
- розширити використання енергії з лісової біомаси та вирощування лісових біоенергетичних плантацій за рахунок розмноження інтродуцентів і швидкорослих порід дерев;
- збільшити норми заготівлі деревини в стиглих і перестиглих лісових масивах;

– використовувати механізми публічно-приватного партнерства для залучення додаткових ресурсів у розвиток галузі.

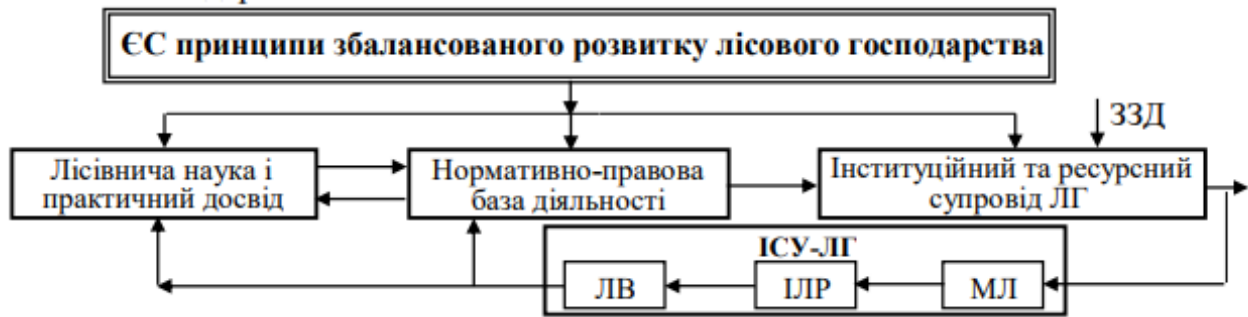

Рисунок 3. – Модель збалансованого управління лісовим господарством України:

ЛГ – лісове господарство;

ІСУ-ЛГ – інформаційна система управління лісової галузі;

МЛ – моніторинг лісів;

ЛПР – інвентаризація лісових ресурсів;

ЛВ – лісовпорядкування;

ЗЗД – інші види зовнішнього збурювального діяння

Потрібно зазначити, що охоронювані території та їх частка в загальній території країни не відображає реальної картини захисту екосистем (рис. 3). Насправді, господарські зони національних парків використовуються для різноманітних видів рубок і їх захист заснований на загальних положеннях українського законодавства з охорони навколишнього середовища (як і будь-яких інших лісів). Інтенсивні санітарні рубки, включно з суцільним санітарними рубками, створюють загрозу для лісів, які знаходяться під спеціальним захистом. Згідно із даними Державним комітетом лісового господарства України, такі санітарні рубки та інші рубки, які проводяться на охоронюваних територіях у відповідності з їх правовим статусом, підтримують нормальний стан лісів.

Хід роботи

Завдання 1. Поясніть зв'язки лісового господарства з галузями економіки.

Завдання 2. Вам необхідно лімітувати потоки лижників у лісопарку і не допускати їх у зону спокою. Як ви це зробите:

а) виставите шлагбауми, відповідні знаки і будете збирати штрафи;

б) повалите на просіках дерева і між ними посадите густі швидкозростаючі чагарники, при прокладці лижні іншими особами ви будете її переорювати;

в) самі прокладете траси по просіках, відведених для лижні, виявите осіб, які звичайно прокладають траси, проведете з ними роботу;

г) частину просік перекрите поваленими деревами?

Завдання 3. Опишіть систему екологічних критеріїв збереження лісових екосистем з урахуванням європейського досвіду.

Завдання 4. Створіть логічну схему оцінки стану лісових ресурсів агросфери та впровадження у практику стандартів інтегрованого управління ними.

Завдання 5. Проаналізуйте карту України «Основні наукові установи лісової галузі» (рис. 4):

а) де найбільша їхня кількість;

б) для чого іони створені;

в) чому вони мають саме таке розташування на території.

Рисунок 4. – Основні наукові установи лісової галузі

Контрольні питання

1. Які зв'язки лісового господарства з економікою?
2. Які існують методи управління лісовим господарством в Україні?
3. Які є критерії збереження лісових екосистем з урахуванням європейського досвіду?
4. Для чого проводиться оцінка стану лісових ресурсів агросфери та впровадження у практику стандартів інтегрованого управління ними?
5. Скільки існує критеріїв збереження лісового господарства?
6. Що таке збалансований розвиток лісового господарства?
7. Які є напрямки розвитку лісового господарства?

ТЕМА № 2. ПОНЯТТЯ ЕКОНОМІКИ І УПРАВЛІННЯ МИСЛИВСЬКИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Мета: з'ясувати зв'язки мисливського господарства з економікою, визначити площі та сертифікацію лісів України, порівняти економіку лісового та мисливського господарств

Обладнання: таблиці, олівець, лінійка, графік

Об'єкт дослідження: мисливське господарство

ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ

Роль мисливської культури та традицій для розвитку мисливського господарства на основі інноваційних технологій.

Мисливство – це мистецтво, і в нашій багатій на культурні традиції країні потрібно прививати мисливцю культуру полювання задля того, щоб і наші онуки, правнуки могли насолоджуватися спілкуванням з природою.

Мисливське господарство як галузь – сфера суспільного виробництва, основними завданнями якого є охорона, регулювання чисельності диких тварин, використання та відтворення мисливських тварин, надання послуг мисливцям щодо здійснення полювання, розвиток мисливського собаківництва.

Тому впроваджувати і розвивати нові технології та технологічні прийоми необхідно як з урахуванням культури й традицій як вже існуючих, так і тих які формуються на перспективу, майбутні покоління людей в гармонії з природою.

В Україні історично сформувалися певні мисливські традиції, котрі нині становлять культуру нації. Розвиток мисливства в країні був зумовлений відповідними природними умовами і наявністю чималої кількості дичини. Мисливці полювали для того, щоб забезпечити своє господарство від хижих шкідників і щоб добути продукти харчування та сировину для домашнього виробництва в умовах натурального господарства. Були в наших предків і свої повір'я щодо поведінки на полюванні. Наприклад, виходити на перші лови слід було так, щоб ніхто ні в хаті, ні в селі не бачив, бо інакше не щаститиме впродовж мисливського сезону. У Карпатах і на Поліссі до кінця XIX ст. побутовали різні приповідки, магичні дії, котрими супроводжувалися вихід на полювання і розкладання пасток.

Мисливське господарство в Україні ведуть 1010 юридичних осіб на площі 46,8 млн. га угідь, з них 32 млн. га (68,9%) надано в користування 385-ти організаціями Українського товариства мисливців та рибалок, 814 тис. га (1,7%) 25-ти господарствам Товариства військових мисливців та рибалок України, 8,3 млн. га (17,6%) 389-ти іншим організаціям (мисливські клуби, громадські мисливські організації), з них 381 господарство приватної форми власності. На 5,5 млн. га (11,7%) ведуть господарство 211 підприємств Державного лісового агентства. Для ведення мисливського господарства користувачам надано 8,7 млн. га (18,5%) лісових, 35,9 млн. га (76,7%) польових і 2,1 млн. га (4,4%) водно-болотних угідь. У мисливському господарстві країни зайнято 7,3 тис. осіб, із них 5 тис. (68,4%) штатних егерів і 628 (8,6%) мисливствознавців. У

системі Державного лісового агентства працює 1192 осіб (18,5%), з них 238 мисливствознавцями і 765 штатними егерями.

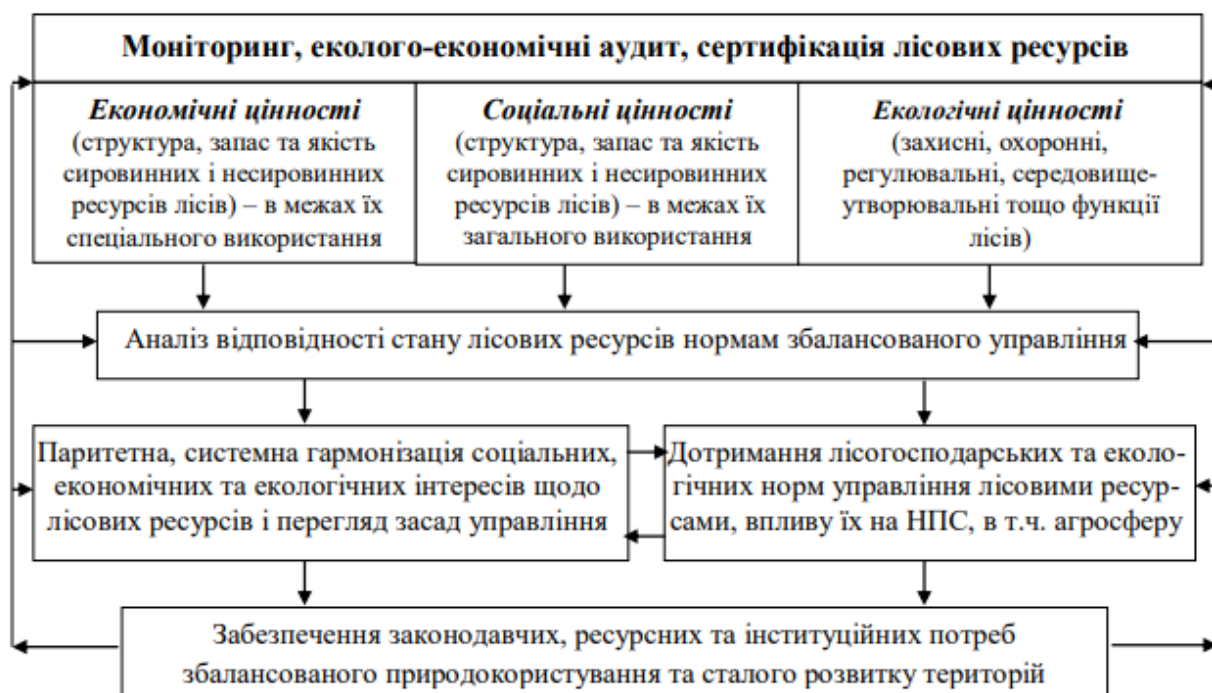

Рисунок 5. – Схема оцінки стану лісових ресурсів агросфери та впровадження у практику стандартів інтегрованого управління ними

Шляхи та способи вирішення проблем мисливського господарства. Реалізація концепції передбачає за державної підтримки невідкладне, шляхом реформування вирішення екологічних, соціальних, правових та економічних аспектів ведення мисливського господарства з використанням вітчизняного та міжнародного досвіду (рис. 5).

1. Екологічний аспект з підвищення ефективності управління мисливського господарства передбачає:

- визначення найперспективніших для мисливського господарства регіону видів, які за мінімальних затрат на їх охорону і відтворення забезпечить максимальний вихід мисливської продукції;
- вдосконалення методів обліку мисливських тварин в умовах регіону;
- розроблення сучасних методів інвентаризації і бонітування мисливських угідь;
- проведення мисливського впорядкування та моніторингу дичини із застосуванням ГІС-технологій;
- регулювання та постійний контроль чисельності хижаків, шкідливих для мисливського господарства тварин (лисиця, вовк, сіра ворона та ін.);
- впровадження заходів із профілактики захворювань і боротьби з епізоотіями дичини;

– управління популяціями мисливських звірів та птахів, створення й оптимізація оптимальної структури основних видів мисливських звірів, прогнозування фауністичної ситуації;

– використання найпрогресивніших видів полювання: з підходу, засідки, приманюванням, із вишок, на вабу, стежкуванням та ін., перехід до вибіркового диференційованого за віком і статтю добування дичини, формування високопродуктивних популяцій;

– вольєр не розведення ратичних, спрямоване на вирощування звірів високих трофейних якостей для реалізації ліцензій, проведення полювання і розвитку мисливського туризму на комерційній основі;

– дотримання наукових рекомендацій з охорони диких тварин внаслідок проведення сільськогосподарських, лісогосподарських та інших робіт;

– здійснення біотехнічних заходів, спрямованих на збільшення чисельності мисливських звірів, проведення заходів із дичерозведення, реакліматизації та акліматизації мисливських видів, забезпечення повнішого використання кормової ємності угідь, підвищення їх продуктивності.

2. Вдосконалення соціально-правового та економічного аспектів у галузі мисливського господарства включає:

– сприяння розвитку товариств, клубів та інших об'єднань мисливців, запобігання монополізації мисливсько господарської діяльності;

– надання у довготермінову оренду на конкурсній основі мисливських угідь користувачам, які несуть відповідальність за збереження та невиснажливе використання мисливських ресурсів;

– скасування договору оренди угідь у випадку зменшення мисливських ресурсів, спричинених непрофесіоналізмом, бездіяльністю орендаторів;

– аналіз середньорічного господарського приросту в популяціях ратичних за останні п'ять років і визначення мисливського господарства, котрі вимагають постійного контролю із сторони органів державного мисливського контролю;

– недопустимість вилучення у користувачів наданих мисливських угідь без проведення екологічної експертизи матеріалів з їх вилучення;

– нормативне та адміністративне забезпечення компенсаційних платежів за правомірні та неправомірні дії, які погіршують стан мисливських ресурсів і середовища їх існування;

– створення умов, за яких є економічно не вигідне незаконне та нераціональне використання мисливських ресурсів;

– створення цільового фонду охорони та відтворення мисливських тварин, з передбаченням у ньому акцизного збору від реалізації мисливської зброї, боєприпасів, спорядження тощо і використання цих коштів на відтворення мисливської фауни, зокрема рідкісних видів звірів (ведмідь, зубр та ін.);

– законодавче забезпечення статусу мисливської охорони;

– створення фонду матеріальної допомоги сім'ям працівників мисливського господарства, які загинули при виконанні службових обов'язків;

– посилення ефективного державного контролю за охороною і збереженням мисливських ресурсів;

– введення єдиного банку даних про осіб, які порушили правила полювання;

– користувач мисливських угідь створює єгерську службу з розрахунку не менше як один єгер на 5 тис. га відкритих угідь, 3 тис. га лісових, 1,5 тис. га гірсько-лісових, 1 тис. га водно-болотних, а також самостійно визначає терміни, обсяги і способи добування мисливських тварин у межах чинних правил полювання;

– матеріальне стимулювання єгерської охорони за виявлені випадки порушень правил полювання;

– укомплектування вакансій районних мисливствознавців спеціалістами з фаховою освітою, забезпечення їх форменим одягом, табельною зброєю, засобами зв'язку, транспортом, спецзасобами та ін.;

– грошова винагорода за добування вовка, зменшення його чисельності у Карпатах до 100-150 особин, на Поліссі не більше 100 голів;

– розроблення положення про мисливські трофеї;

– розвиток таксидермії, проведення регулярних виставок мисливських трофеїв;

– розвиток мисливського собаківництва (затвердження стандарту українського карпатського гончака);

– розвиток інфраструктури і сфери послуг у мисливському господарстві, організацію мисливського та екологічного туризму, трофейного полювання; 1

– збереження історичної спадщини і досвіду, традицій полювання та ведення мисливського господарства;

– покращення пропагандистської роботи (тиражування буклетів, календарів, видання популярної літератури тощо) серед мисливців і населення регіону, поширення знань та регулярне висвітлення у ЗМІ питань культури, етики і традицій полювання, екологічного виховання населення.

3. Наукове забезпечення мисливського господарства передбачає:

– покращення фінансового стану та матеріальної бази наукових установ, створення науково-дослідних базових мисливського господарства;

– впровадження наукових розробок і рекомендацій з охорони, відтворення та раціонального використання мисливських ресурсів;

– обґрунтування заходів з реакліматизації та акліматизації мисливських видів;

– вдосконалення підготовки фахівців мисливського господарства, підготовку кадрів необхідного кваліфікаційного рівня (від молодшого спеціаліста до магістра мисливського господарства) і забезпечення сприятливих умов для роботи випускників навчальних закладів;

- організацію постійно діючих курсів підвищення кваліфікації працівників мисливського господарства на основі мисливських традицій, передового досвіду вітчизняної і зарубіжної освіти, з урахуванням сучасної соціально-економічної та екологічної ситуації, міжнародних договорів зі збереження біорізноманіття та використання тваринного світу на засадах багатофункціонального, наближеного до природи ведення лісового господарства та лісокористування;
- підготовку наукових кадрів для проведення досліджень з мисливсько-господарської тематики;
- систематичне проведення навчально-практичних семінарів, конференцій з ведення.

Хід роботи

Завдання 1. Поясніть зв'язки мисливського господарства з галузями економіки.

Завдання 2. Заповніть таблицю 1 (додаток А):

Таблиця 1. FSC – сертифіковані ліси України

Область	Площа лісових ділянок, га	FM/CoC (сертифікація)
Вінницька		
Волинська		
Житомирська		
Закарпатська		
Івано-Франківська		
Київська		
Кіровоградська		
Львівська		
Полтавська		
Рівненська		
Сумська		
Тернопільська		
Хмельницька		
Черкаська		
Чернівецька		
Чернігівська		
Всього		

Завдання 3. Дайте визначення таких понять, як «економіка лісового господарства» і «економіка мисливського господарства». Окресліть істотні відмінності між ними.

Економіка лісового господарства – це ...
Економіка мисливського господарства – це ...
Відмінності
1.
2.
...

Завдання 4. Проаналізуйте діаграму «Закріплення мисливських угідь за користувачами, %» (рис. 6), та напишіть висновки.

Рисунок 6. – Закріплення мисливських угідь за користувачами, %

Контрольні питання

1. Що таке економіка мисливського господарства?
2. Чим відрізняється економіка лісового господарства від мисливського?
3. Які існують зв'язки мисливського господарства з економікою?
4. Яке закріплення мисливських угідь за користувачами в Україні?
5. В яких областях України є сертифіковані ліси?
6. Чому в одних регіонах їх менше, а в інших більше?
7. Що необхідно для управління мисливським господарством?
8. Екологічний аспект з підвищення ефективності управління мисливського господарства передбачає?
9. Вдосконалення соціально-правового та економічного аспектів у галузі мисливського господарства включає?
10. Наукове забезпечення мисливського господарства передбачає?

ТЕМА №3. ЗАКОНОДАВЧА БАЗА УПРАВЛІННЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКОЮ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Мета: провести аналіз законодавчої бази України щодо ведення лісового господарства, описати міжнародні угоди та національне законодавство щодо побічного лісового користування, з'ясувати які існують види лісогосподарської діяльності, кадастр

Обладнання: таблиці, олівець, лінійка

Об'єкт дослідження: законодавча база лісового господарства

ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ

Розвиток лісового господарства (як і решти галузей національної економіки) істотною мірою залежить від впливу держави, яка «відіграє провідну роль у регулюванні суспільних відносин щодо лісів». Відповідний вплив здійснюється в різних формах. Наприклад, задавання «траєкторії» розвитку галузі забезпечується «державною політикою у сфері лісових відносин – комплексом правових, фінансових, адміністративних та організаційних заходів, включаючи процес прийняття рішень, із використанням яких держава цілеспрямовано впливає на регулювання суспільних відносин, що стосуються володіння, користування та розпоряджання лісами і спрямовуються на забезпечення охорони, відтворення та сталого використання лісових ресурсів з урахуванням екологічних, економічних, соціальних та інших інтересів суспільства».

При цьому важко погодитися з А. Дейнекою, який наголошує, що в Україні «відсутня законодавчо оформлена національна політика щодо розвитку лісового господарства», оскільки нині чинними є Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо розвитку лісового господарства України» (від 7 лютого 2004 р. № 171/2004), постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової програми «Ліси України» на 2010–2015 роки» (від 16 вересня 2009 р. № 977), розпорядження Кабінету Міністрів України «Концепція реформування та розвитку лісового господарства» (від 18 квітня 2006 р. № 208-р.) та інші нормативно-правові документи, що визначають специфіку впливу держави на розвиток цієї галузі.

Державний земельний кадастр є базовою територіальною основою для ведення інших кадастрів природних ресурсів, зокрема і державного лісового кадастру. З урахуванням різного призначення лісів та багатоманітності виконуваних ними функцій (водоохоронної, ґрунтозахисної, рекреаційної, санітарної, гігієнічної, оздоровчої, особливої природоохоронної, естетичної, наукової та інших), передбачено поділ їх на категорії, які, своєю чергою, є складовою державного лісового кадастру, що ведеться з метою ефективної організації охорони і захисту лісів, раціонального використання лісового фонду, відтворення лісів, систематичного контролю за їх якісними і кількісними змінами. Моніторинг законодавства у сфері земельно-лісових відносин показує, що у багатьох випадках недосконалість як земельного, так і

лісового законодавства породжує низку проблем щодо комплексного характеру цих відносин, врегулювання питань власності, чіткого визначення повноважень і функцій органів управління землями лісогосподарського призначення, їх відповідності системі державного контролю. Розкритий перелік проблемних питань земель лісогосподарського призначення країни зумовлює розроблення системи землеустрою земель цієї категорії як основи лісовпорядкування та невід'ємної складової загальної інтегрованої системи державного земельного кадастру.

В Україні виділяють державні, комунальні та приватні ліси, що визначено в Лісовому кодексі України:

– Згідно із статтею 8 Лісового кодексу України, у державній власності перебувають усі ліси України, крім лісів, що перебувають у комунальній або приватній власності.

– Стаття 9 Лісового кодексу України говорить: У комунальній власності перебувають ліси в межах населених пунктів, крім лісів, що перебувають у державній або приватній власності. У комунальній власності можуть перебувати й інші ліси, набуті або віднесені до об'єктів комунальної власності в установленому законом порядку.

– Відповідно до статті 10, ліси в Україні можуть перебувати у приватній власності.

– Стаття 12 Лісового кодексу України визначає порядок набуття лісів у приватну власність. Ділянки загальною площею до 5 га в складі фермерських господарств можна набути у власність за плату або безоплатно. Ця площа може бути збільшена в разі успадкування лісів згідно із законом. Громадяни та юридичні особи можуть мати у власності ліси, створені ними на набутих у власність у встановленому порядку земельних ділянках деградованих і малопродуктивних угідь, без обмеження їх площі (стаття 12 Лісового кодексу України).

Ліси, створені громадянами та юридичними особами на земельних ділянках, що належать їм на праві власності, перебувають у приватній власності цих громадян і юридичних осіб. В той же час не існує чітко визначених законодавчих актів, які б регулювали процедуру створення лісів на землях іншого призначення для інших видів діяльності (сільського господарства, тощо). Для такої зміни необхідна чітка, проста та доступна за ціною процедура. Згідно з інформацією Державного комітету лісового господарства України, точні дані про структуру власності лісів відсутні. Насправді майже всі ліси України перебувають в державній власності. Це підтверджується тим, що положення про муніципальні та приватні ліси були включені в Лісовий кодекс України в 2006 р. Державні ліси займають 9,66 млн. га, тоді як комунальні ліси займають 40 тис. га. Загальна площа приватних лісів є дуже малою (близько 0%), оскільки цей інститут перебуває в стадії розробки, і їх відсоток не можуть назвати навіть представники органів влади та експерти. Передбачається, що площа приватних лісів зростатиме.

Управління лісами в Україні здійснюється кількома різними органами влади. Державний комітет лісового господарства України (Держкомлісгосп) є спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань лісового і мисливського господарства. Комітет здійснює пряме керування 7,4 млн. га державних лісів, здійснює також Міністерство аграрної політики (1,8 млн. га), Міністерство оборони (0,2 млн. га), Міністерство надзвичайних ситуацій (0,2 млн. га), Міністерство охорони навколишнього природного середовища (0,1 млн. га), Міністерств транспорту і зв'язку (0,1 млн. га), інші міністерства та організації (0,2 млн. га). 0,8 млн. га лісів знаходяться на землях запасу (нерозподілені землі).

Ефективність розподілення керування лісами між різними органами влади є спірною. Згідно з наказом Кабінету міністрів України № 1465-р від 25 листопада 2009 р.22 «Про покращення порядку управління лісовим господарством», лісові господарства, які знаходяться під управлінням Міністерства аграрної політики повинні бути передані Державному комітету лісового господарства України з 1 січня 2010 р. Але станом на березень 2010 р. це не було зроблено, в основному через недосконалість законодавства та опір Міністерства аграрної політики. З більш докладною інформацією про структуру управління можна ознайомитись в Аудиті. Охоронювані території складають 5,7 % (2010 рік) суходолу держави (6,0% включаючи морські акваторії держави). Майже 60% їх території покриті лісами. 14,3% лісів знаходяться під різним режимом захисту (для лісів Державного комітету лісового господарства України 15,4 % знаходяться під захистом — згідно з останніми даними отриманими від Державного комітету лісового господарства України станом на січень 2010 р.). До 50% лісів мають режим обмеженого користування (додаток В).

Хід роботи

Завдання 1. Складіть структурно-логічну схему організаційно-технічного забезпечення функціонування кадастру земель лісогосподарського призначення (додаток Б).

Завдання 2. Описати міжнародні угоди та національне законодавство щодо побічного лісового користування, вказавши:

- а) подію;
- б) місто, країну, рік;
- в) прийнятті рішення щодо побічного користування.

Завдання 3. З'ясувати які існують види лісогосподарської діяльності, та описати їх (додаток Г).

Завдання 4. Створити кросворд у відповідності до теми лабораторної роботи.

Контрольні питання

1. Що таке законодавча база?
2. Для чого існують закони?
3. Що входить до законодавчої бази лісового господарства?

4. Які існують види лісогосподарської діяльності?
5. Вказати міжнародні угоди та національне законодавство щодо побічного лісового користування?
6. Забезпечення функціонування кадастру земель лісогосподарського призначення?
7. Для чого існує кадастр лісового господарства?
8. На яких рівнях прийняті закони ведення лісового господарства?

ТЕМА № 4. ЗАКОНОДАВЧА БАЗА УПРАВЛІННЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКОЮ МИСЛИВСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Мета: з'ясувати законодавчу базу управління мисливським господарством, мисливські угіддя

Обладнання: таблиці, олівець, лінійка

Об'єкт дослідження: законодавча база мисливського господарства

ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ

Антропогенний фактор та інтенсивна діяльність аграрних підприємств призвели до того, що в деяких угіддях уже неможливо відновити поголів'я природним шляхом. В таких господарствах потрібно особливу увагу приділити розведенню дичини та вольєрному розведенню мисливських тварин. Розуміючи важливість цього питання, Державне лісове агенство внесли пропозиції до нового проєкту Закону, котрі дають користувачам великі можливості щодо реалізації вольєрного господарства.

Нині є чимало нормативних актів, які регулюють суспільні відносини у сфері мисливства і полювання: це закони України «Про мисливське господарство та полювання», «Про тваринний світ»; відповідні постанови Кабінету Міністрів України, нормативні акти Міністерства аграрної політики та продовольства (згідно з недавніми змінами – Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України), Міністерства екології та природних ресурсів (згідно з недавніми змінами – Міністерство енергетики та захисту довкілля), та Державного агентства лісового господарства України (згідно з недавніми змінами – Державне агентство лісових ресурсів України).

Мисливство – вид спеціального використання тваринного світу шляхом добування мисливських тварин, що перебувають у стані природної волі або утримуються в напіввільних умовах у межах мисливських угідь. Значення поняття мисливських угідь міститься у ст. 1 Закону України «Про мисливське господарство та полювання», відповідно до якої «мисливські угіддя – ділянки суші та водного простору, на яких перебувають мисливські тварини і які можуть бути використані для ведення мисливського господарства».

Особливістю мисливських угідь є те, що вони не являють собою самостійного природного об'єкта, а відображають лише особливі функціональні властивості природного середовища – бути місцем проживання

тварин. Відокремлення мисливських угідь передбачає їх експлуатацію як основного засобу виробництва в мисливському господарстві. Виходячи з цього, пропонується вважати мисливськими угіддями віднесені до них у встановленому законом порядку ділянки земної поверхні, які є середовищем проживання диких звірів і птахів і об'єктами мисливсько-господарської діяльності людини, спрямованої на добування мисливських тварин. Заборону на будь-яких просторах полювання на невизначений термін слід розглядати як неможливість поширення на дані території правового режиму мисливських угідь, оскільки в цьому випадку не досягається основна мета ведення мисливського господарства – отримання його продукції. Отже, не можуть вважатися мисливськими угіддями природні території, функціональне призначення яких несумісне з такою формою добування диких тварин, як полювання.

Отже, не є мисливськими угіддями:

– території населених пунктів (сіл, селищ, міст) і зони навколо них. Забороняється полювання на відстані ближче 200 метрів від будівель населеного пункту та окремо розташованих будівель, де можливе перебування людей;

– території та об'єкти природно-заповідного фонду України (природні та біосферні заповідники, національні природні і регіональні ландшафтні парки, заповідні урочища, загально-зоологічні та орнітологічні заказники).

На зазначених територіях та в їх охоронних зонах мисливські тварини можуть добуватися лише в порядку, визначеному законодавством, та відповідно до положень про ці території; – рекреаційні території (курорти та округи їх санітарної охорони, місця організованого масового відпочинку населення і туризму). З метою охорони тваринного світу і його відтворення місцеві державні адміністрації чи мисливські господарства можуть тимчасово обмежувати чи припиняти здійснення мисливства на певній площі угідь. Однак, зважаючи на тимчасовість заборони полювання, такі угіддя не втрачають статусу мисливських.

Ведення мисливського господарства та проведення полювання регулюється Законами України «Про мисливське господарство та полювання» та «Про тваринний світ». Відповідальність за порушення правил полювання передбачена в Адміністративному та Кримінальному кодексах України. Державне лісове агентство постійно працює над тим, щоб нормативна база відповідала вимогам сьогодення. Підготовлено та затверджено нове положення про Правила проведення полювання. У новому Положенні чіткіше викладено порядок проведення полювання, визначено розпорядника полювання, посилено його функції та відповідальність, а призначають його на полювання наказом по господарству.

Спрощено процес отримання ліцензій. Бланки ліцензій передаються обласним управлінням до початку мисливського сезону в необхідній кількості, відповідно до затвердженого на сезон полювання ліміту, що зменшує вартість доставки ліцензій та витрати часу на отримання ліцензій. На погляд

Державного лісового агентства, для поліпшення ситуації в галузі мисливського господарства та полювання мисливські угіддя необхідно надавати в користування відповідно до вимог статті 22 Закону України «Про мисливське господарство та полювання», перевагу надаючи місцевим громадським організаціям, клубам.

Необхідно також провести якісне мисливське впорядкування цих територій. Якщо надати мисливські угіддя мисливському колективу і зробити його повністю відповідальним за стан справ, то мисливці зможуть впорядкувати господарство під власні потреби, і ситуація в господарствах значно поліпшиться. Критерієм оцінки стану ведення мисливського господарства має бути щільність основних видів мисливських тварин на 1 тис. га мисливських угідь, а не складені протоколи, штрафи, витрачені кошти на біотехнію. Поєднання цих чинників неодмінно виведе наше мисливське господарство на європейський рівень. Нині слід втілювати в життя європейську культуру ведення мисливського господарства та полювання, використовувати атрибути і традиції, що супроводжують полювання, роблять його святковим дійством, сучасним і насиченим позитивними враженнями. Мисливські господарства мають пропагувати ідею гармонічного співіснування людини і тварини, виховувати почуття поваги до рідної природи.

Мисливські угіддя – площі земель самого різноманітного цільового призначення. Це і лісові масиви, і сільськогосподарські землі, болота, водні плеса, тощо. Користувач, який отримує площу мисливських угідь, має у своєму розпорядженні не тільки мисливських тварин, але і угіддя, які мають відповідати критеріям захистності, кормо придатності. Саме визначення останнього є важливим для планування діяльності користувача на короткотерміновий та довготерміновий періоди. Від цього залежить планова діяльність користувача та вартість послуг, що він може надавати.

Оцінка кормових властивостей для певної мисливської фауни – важливий аспект функціонування користувача мисливськими угіддями. Вона визначає кількість коштів необхідних для повноцінного і рентабельного функціонування користувача, і без оцінки кормових властивостей природних умов неможлива. Користувач мисливськими угіддями таким чином вимушений стежити за кормовими властивостями угідь, задля оптимізації витрат на ведення мисливського господарства. Оцінка природної кормової бази, яка змінюється динамічно, має особливе значення. Нормативно розроблено узагальнені показники кормових запасів і властивостей мисливських угідь. Відомості отримані розрахунково можуть бути використані при плануванні витрат на ведення мисливського господарства користувачем мисливських угідь.

Хід роботи

Завдання 1. Покажіть, яким може бути результат, якщо хтось має добре визначені права на заготівлю ділової деревини в лісі, але не має адекватного економічного інтересу стосовно лісової фауни. Чому уряд бере на себе відповідальність з охорони лісової фауни?

Завдання 2. Площа мисливських угідь наданих у користування Н-господарству становить 10884 га. Згідно лісомисливського районування мисливські 17 угіддя розташовані в Карпатській зоні – буково-ялицеві, ялиново-буково-ялицеві, ялинові і ялицеві ліси гірського лісового району на території букового лісу і в передгір'ї. За структурою угіддя поділяються на: молодняки до 20 років – 1016 га, насадження від 21-60 років – 3521 га, насадження 61 – 100 років з повнотою > 0,7 – 4101 га, насадження 61 – 100 років з повнотою < 0,7 – 2031 га, рідколісся – 215 га . Використовуючи вищенаведені відомості про структуру мисливських угідь Н-господарства та дані об'єму деревно-гілкових кормів обчислити запаси природних кормових ресурсів.

Заповнити таблицю 2.

Таблиця 2. – Запаси кормів, т

Тип мисливських угідь	Насадження від 21 до 60 років	Молодняки до 20 років	Насадження 61 – 100 років з повнотою більше 0,7	Насадження 61 – 100 років з повнотою менше 0,7	Рідколісся	Загалом

Необхідні дані для розрахунків:

Таблиця 3. – Об'єм деревно-гілкових кормів у виділених типах мисливських угідь Карпат

Тип мисливських угідь	Об'єм гілкових кормів, кг/га				
	Молодняки до 20 років	Насадження від 21 до 60 років	Насадження 61-100 років з повнотою більше 0,7	Насадження 61-100 років з повнотою менше 0,7	Рідколісся
Хвойні ліси високо гірського лісового району вище 1000 м н.р.м	41,1	2,7	16,2	27,8	42,6
Хвойні ліси гірського лісового району на території букового лісу	58,2	3,9	16,9	27,3	44,1
Хвойні ліси передгір'я	57,3	3,7	4,9	22,1	27,5

Букові ліси на території букового гірського лісового району	59,7	4,2	14,2	16,3	41,8
Букові ліси в передгір'ї	54,6	3,3	16,1	18,2	44,1
Буково-ялинцеві, ялиново-буково-ялинцеві, ялинові і ялинцеві ліси гірського лісового району на території букового лісу і в передгір'ї	71,0	12,6	27,4	39,6	53,1
Дубові ліси	86,6	16,1	41,2	64,3	71,1
Інші листяні та змішані ліси передгір'я	64,9	14,3	27,2	61,9	66,6

Завдання 3. Порівняти між собою законодавчі бази лісового та мисливського господарств.

Завдання 4. Створити кросворд у відповідності до теми лабораторної роботи, або виконуваних завдань.

Контрольні питання

1. Що таке запас кормів?
2. Чи впливає господарська діяльність людини на співвідношення запасу кормів?
3. Чому лісові мисливські угіддя володіють більшим запасом кормів ніж інші?
4. Чи можливо прогнозувати запас кормів у типі мисливських угідь – лісові, і чому?
5. Для користувача мисливськими угіддями, що є найбільшою проблемою при господарюванні в лісових мисливських угіддях?
6. Для користувача мисливськими угіддями, що є найбільшою проблемою при господарюванні в польових мисливських угіддях?
7. Що регулює законодавча база мисливського господарства?
8. На яких рівнях розроблена законодавча база мисливського господарства?
9. В чому різниця між законодавчими базами лісового та мисливських господарств?

ТЕМА № 5. МІСЦЕ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ ТА СВІТУ, НЕЗАКОННА РУБКА ЛІСІВ

Мета: з'ясувати види порушення лісового законодавства, визначити способи боротьби з незаконними рубками в Україні та світі, дослідити способи управління лісовим господарством у світі

Обладнання: таблиці, олівець, лінійка

Об'єкт дослідження: рубка лісів

ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ

Види порушень лісового законодавства.

Незаконне захоплення лісових земель – трапляється в основному біля великих міст та курортів. Найбільш складна ситуація у Київській, Львівській, Харківській областях та на Кримському п-ові, а також в інших курортних регіонах. Ліси в основному захоплюються для зведення будинків (котеджів) та інших споруд. Довгострокова оренда лісів. Хоча така оренда в основному відбувається на основі законно виданих документів, нові орендарі порушують закон через зведення будинків та інших споруд на орендованих землях, незаконно вирубують дерева та обмежують доступ місцевого населення на орендовані території. Незаконний видобуток корисних копалин на лісових землях. Ця діяльність спостерігається у майже всіх областях України і стосується видобутку корисних копалин місцевого значення (піску і т. ін.) і бурштину організованими групами.

МВС не відзначається високою ефективністю в попередженні і розслідуванні таких злочинів, слабкості виявляє і судова система. Проблема незаконного видобутку бурштину значуща для Полісся (Північ України). Незаконні рубки в Чорнобильській зоні відчуження. Факти незаконних рубок і купівлі радіоактивно забрудненої деревини (разом з металобрухтом і запчастинами до машин) з Чорнобильської зони були викриті Службою безпеки України у травні 2008 р. Кримінальні групи склалися з працівників правоохоронних органів, водіїв, працівників служби безпеки, дезактиваторів, продавців тощо.

Не існує прямого визначення незаконних рубок в законодавстві України.

Стаття 246 Кримінального кодексу України передбачає відповідальність за незаконну порубку дерев і чагарників в лісах, захисних та інших лісових насадженнях, що заподіяло істотну шкоду, а також вчинення таких дій у заповідниках або в лісах під спеціальним захистом.

Кодекс України про адміністративні правопорушення передбачає відповідальність за такі порушення закону:

Стаття 64. Порушення встановленого порядку використання лісосічного фонду, заготівлі і вивезення деревини, заготівлі живиці.

Стаття 65. Незаконна порубка, пошкодження та знищення лісових культур. Незаконна порубка і пошкодження дерев і чагарників; знищення або

пошкодження лісових культур, сіянців і або саджанців у лісових розсадниках і на плантаціях, а також молодняка природного походження і самосіву на площах, призначених під лісовідновлення.

Стаття 65-1. Знищення або пошкодження полезахисних лісових смуг та захисних лісових насаджень.

Стаття 66. Знищення або пошкодження підросту в лісах.

Стаття 67. Здійснення лісових користувань не у відповідності з метою або вимогами, передбаченими в лісорубному квитку (ордері) або лісовому квитку.

Стаття 68. Порушення правил відновлення і поліпшення лісів, використання ресурсів спілої деревини.

Значні об'єми незаконних рубок було зареєстровано з початку 1990-их рр. Такі незаконні рубки з'явилися в час економічної кризи, коли економіка віддалених територій була практично зруйнована; а також через появу нових ринкових умов, в які були поставлені деревообробні та торгівельні компанії. Існує кілька причин незаконних рубок. Ці причини можна розділити на дві групи:

– *Соціальні*: в основному через безробіття і бідність в сільській місцевості, де ліс є найбільш цінним і важливим ресурсом. Погані соціальні умови є найбільш розповсюдженою причиною незаконних рубок. Хоча такі рубки зазвичай є невеликими і в основному мають на меті задоволення власних потреб місцевого населення. Однією з таких причин є те, що ціна на дрова, які законно постачаються місцевим жителям, вважається ними занадто високою.³⁷ Крім того невеликі рубки для потреб господарства розглядаються місцевим населенням як традиційні, через що на охоронців чиниться тиск, для того щоб вони їх дозволили.

– *Економічні*: вони є найбільш важливими причинами незаконних рубок в Україні і часто поєднуються із соціальними (тому що ці причини поєднують бажання отримати прибуток або накопичення багатств). Незаконні рубки засновані на економічних причинах мають певні особливі характеристики. Основною характеристикою є те, що такі незаконні рубки проводяться людьми, які отримують від них гроші не на виживання та прогодування своїх родин, але задля більшої вигоди.

Отже ці рубки, в основному, є добре організованими, включно з підробкою документів, і можуть створювати довгий ланцюжок діяльності, наприклад, від рубок у лісах до експорту обробленого лісоматеріалу чи кругляка. Така діяльність також захищена корумпованою владою і, інколи, навіть науковцями. Ця група причин включає також рубки на територіях, незаконно вилучених із лісових земель з метою здійснення будівництва чи гірничої розробки. Низький рівень зарплат, які офіційно виплачується лісникам, є також економічною причиною для приховування невеликих рубок самими охоронцями та їх допомоги компаніям, які здійснюють незаконні рубки. Наявність попиту за кордоном на незаконну деревину заохочує порушників законодавства всередині країни (табл. 4).

Таблиця 4. – Світовий досвід боротьби з незаконними рубками лісів

Суб'єкти лісових відносин	Заходи
Африканські країни загалом	Заклучення добровільних партнерських угод. Розповсюдження інформації про національне законодавство і міжнародні конвенції. Формування інформаційної системи відомостей про тіньовий ринок.
Камерун	Незалежний контроль. Розповсюдження інформації про національне законодавство. Прозорість звітів щодо використання лісових ресурсів. Залучення громадськості до проведення моніторингу. Проведення заходів щодо використання елементарних засобів для здійснення моніторингу.
Ліберія	Зв'язки з громадськістю, лісовою комісією та рештою користувачів інформації щодо реалізації громадського лісокористування та формування системи правозастосування в лісовому секторі на місцях.
Азійські країни	Зменшення корупційної складової в лісовому секторі. Активна взаємодія з митними органами. Збільшення рівня відповідальності країн-виробників і країн-споживачів продуктів лісового господарства щодо протидії тіньовим лісозаготівлям та пов'язаною з ними торгівлею.
Європейський союз	Укладання двосторонньої добровільної партнерської угоди з метою формування механізму торгівлі і процесу ліцензування.
Індонезія	Вдосконалення законодавства в сфері боротьби з незаконними вирубками, формування програм контролю й управління лісовими ресурсами. Створення геоінформаційної бази даних щодо наявних ліцензій на лісгосподарське користування. Впровадження вибіркового рубок і спеціальних лісових плантацій.
Гондурас	Вдосконалення механізмів управління лісовими ресурсами. Прозорість звітності лісового господарства. Об'єктивний моніторинг лісового комплексу. Залучення громадськості.
Діалог «Великої вісімки» в Сінгапурі (вересень 2006)	Вдосконалення законодавства в лісовому секторі і спрощення доступу до фінансових інструментів для стійкого лісокористування. Розвиток прозорої торгівлі лісовими ресурсами в країнах-споживачах. Забезпечення державної протидії нелегальному імпорту

Правові і адміністративні:

- прогалини в лісовому законодавстві. Наприклад, правові аспекти лісогосподарських процедур є складні і нечіткі;
- судова система є слабкою і неефективною і не карає всіх порушників;
- Державний комітет лісового господарства України має занадто багато протилежних повноважень, наприклад, встановлює політику, має законотворчі функції, має справу з управлінськими і фінансовими аспектами, а також здійснює нагляд і контроль. Це призводить до ризику виникнення корупції та конфлікту інтересів. Така ситуація також дозволяє Державному комітету лісового господарства мати широкий спектр важелів впливу на лісову науку;
- брак прозорості Державного комітету лісового господарства України;
- представники Державного комітету лісового господарства України зауважили, що лісники є незахищеними від тиску місцевого населення, яке вважає, що незаконні рубки, які проводяться місцевими жителями, є нормальною діяльністю.

Хід роботи

Завдання 1. Чим відрізняється довгострокове прогнозування виробництва деревини для регіону й умовна крива ринкової пропозиції деревини?

Завдання 2. Що таке «екстенсивна» межа виробництва деревини? Наведіть приклад змін цін і витрат, які будуть впливати на екстенсивну межу.

Завдання 3. Для кожного жителя США на виготовлення меблів, паперу, будівель та ін. щорічно витрачається 5,25 га лісу. Оцініть, чи здатна дати таку кількість продукції лісу територія США (чисельність населення – 250 млн чоловік, площа території – 9,373 млн км², лісистість території – 20%)? На скільки років вистачить лісу країни для повного забезпечення потреб її жителів?

Завдання 4. Провести дослідження структур управління лісовими господарствами та органами управління в США та Польщі, та порівняти їх між собою (додатки Д, Е).

Завдання 5. Проаналізувати різницю між механізмами боротьби з незаконними рубками лісів в Україні та світі.

Контрольні питання

1. Що таке незаконні рубки лісів?
2. Які існують способи боротьби з незаконними рубками в Україні?
3. Які існують способи боротьби з незаконними рубками в світі?
4. На якому рівні регулюється боротьба з незаконними рубками?
5. Місце лісового господарства в економіці?

ТЕМА № 6. МІСЦЕ МИСЛИВСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ ТА СВІТУ, МЕТОДИ БОРОТЬБИ З БРАКОНЬЄРСТВОМ

Мета: дослідити інноваційні методи боротьби з браконьєрством в Україні та світі, проаналізувати сертифіковані лісові площі в країнах ЄС

Обладнання: таблиці, олівець, лінійка

Об'єкт дослідження: браконьєрство

ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ

Інноваційні методи боротьби з браконьєрством. Послідовні кроки, щодо реформування системи державного управління, ініційовані Президентом України в т.ч., спрямовані на вдосконалення структури центральних органів виконавчої влади аграрного сектора. Реорганізовано Міністерство аграрної політики і продовольства України, створено Державну ветеринарну і фіто санітарну службу України. Міністр аграрної політики і продовольства координує діяльність новостворених агентств лісових ресурсів та рибного господарства. У компетенції Державного агентства лісових ресурсів України та Державного агентства рибного господарства перебувають такі суспільно важливі функції, як ведення мисливського і рибного господарства. Для нашої країни ці напрямки господарства ще не завжди прибуткові. Особливо це стосується мисливства.

Одним з найважливіших факторів розвитку мисливського господарства є збереження природної фауни в лісах. Це підтверджується висловом Теодора Рузвельта, 96-го Президента США (1901-1909): «Для того, щоб зберегти дику фауну, має бути знайдено дещо середнє між жорстким, безглуздим винищенням і нездоровою сентиментальністю, яка може призвести до повного знищення великої дичини». Особливе ставлення урядових органів до мисливства підтверджує прийняття 2007 року Указу Президента США «Про підтримку мисливського спадку і збереження диких тварин». Мета його – зобов'язати відповідні федеральні відомства впливати на керування громадськими землями, рекреацію за межами населених пунктів і менеджменту диких тварин, включаючи МВС та Міністерство аграрної політики, сприяти розширенню та зростанню мисливських можливостей, менеджменту мисливських видів тварин та місця їх проживання.

При цьому в усіх розвинених країнах зафіксовано законом, що *браконьєрство* – сукупність незаконних і нерегульованих способів мисливства – є небезпечним з погляду регулювання фауни – джерела мисливського господарства. Тому зі сказаного вище випливає, що боротьба з браконьєрством – важливе питання продовольчої і національної безпеки країни. Адже в країнах, де боротьба з браконьєрством недостатньо ефективна, воно призводить до знищення цілих популяцій тварин, що є причиною зниження ефективності мисливського господарства.

Як свідчить міжнародний досвід розвитку мисливського господарства, важливим заходом боротьби з браконьєрством є спеціальні рейдові операції,

котрі в межах лісового і мисливського господарства проводилися силами рибоохорони, єгерської служби та співробітниками органів внутрішніх справ.

Загони рибоохорони та мисливського нагляду оснащувалися:

- транспортними засобами підвищеної прохідності;
- вогнепальною зброєю та боеприпасами;
- освітлювальною та фотоапаратурою;
- приладами нічного бачення;
- спецзасобами типу «Їжак», котрі видавали органи внутрішніх справ на час проведення рейду;
- бланками протоколів про порушення правил полювання і риболовлі та інших актів;
- аптечкою;
- радіостанціями;
- засобами для пакування знарядь та здобичі браконьєрства, інших предметів та речових доказів, такими як, шпагат, пакети для зберігання продуктових запасів тощо.

Під час аналізу підготовки зазначених загонів було виявлено багато спільного з підготовкою рейдових патрулів груп спеціального призначення підрозділу «Рейнджерс» №75 (США). Серед основних дій загонів риб- та мислив нагляду під час рейдових операцій є рейд і засідка, характерні для бойової та службової діяльності окремих підрозділів спеціального призначення. Правове забезпечення діяльності спец загонів рибного та мисливського нагляду тепер полягає в обов'язковому інструктажі особового складу співробітниками МВС та оснащенні цих загонів засобами документування і фіксації обстановки. Для учасників рейдових операцій із запобігання браконьєрству мають бути розроблені постійні або типові маршрути, на котрих потрібно виявити найбільш вірогідні щодо вчинення правопорушних дій ділянки.

В Ірані почали відроджувати давні традиції соколиного полювання. Уперше за 30 років влада Ірану дозволила створити клуб з розведення соколів. Там почали відроджувати давні традиції полювання за допомогою цих птахів. Штаб-квартира організації «Перський сокіл» міститься в пустельному містечку Паранд за 35 кілометрів від Тегерана. Саме там фахівці взялися відновлювати популяцію елітних мисливських птахів. Членами клубу відразу стало 800 осіб. Його засновники стверджують, що не лише відтворять мистецтво полювання із соколами, а й допоможуть зберегти цей рідкісний вид. Мортеза Мохайсенпур, засновник клубу, зазначає, що Іранці полювали із соколами ще півтисячі років тому. Ці птахи допомагали людям здобувати їжу на щодень. Окрім розведення соколів, ми також боротимемося з незаконною торгівлею ними.

У найвідоміші супермаркети Великої Британії повертається дичина. Причому супроводжується це гучною рекламною кампанією, що налаштовує покупців на придбання качок, куріпок, диких гусей, оленини та кількох інших видів м'яса і птиці. Британська асоціація стрільби та охорони дикої природи (*British Association for Shooting and Conservation*) взяла на себе повне забезпечення рекламної кампанії в ЗМІ. Адже чим більший буде попит на

дичину, тим популярнішим стане полювання й тим більше зможуть заробляти мисливські господарства, що перебувають у тимчасовому занепаді в період кризи. Сезон дичини одержав у супермаркетах назву «*Taste of Game*». Тривалість встановлюється на досить тривалий проміжок часу рік або два і т.д. Британців запевняють, що полюбивши фаст-фуд і суші, вони зовсім забули історичну тридцятимільйонну національну кухню – дичину. Саме в лісах і на луках Британії добували собі їжу прості жителі, дичина обов'язково поставлялася до двору королів.

Цікавий той факт, що під час сезону дичини постійно проводитимуться семінари, де розповідатимуть про те, чим корисна дичина, а також майстер-класи з її приготування. А в певний період року, наприклад, в листопаді проходить спеціальний «вікенд дичини», на котрому мисливці представляли свою здобич, а найкращі ресторани – страви з дичини.

Так само існують певні вимоги мисливців і до мисливської зброї. Для когось сума в 1000 доларів є психологічною межею, для когось і десятки тисяч – небагато. Що стосується найдешевших і найдорожчих рушниць світу, то ситуація така. Щодо дешевизни, необхідно враховувати такі фактори: ми говоримо тільки про нову зброю відомих світових виробників із Європи та США – старі моделі або зібрана кустарним способом зброя не розглядається. Щодо верхньої межі ціни, то тут також розглядається нова серійна вогнепальна зброя без урахування історичної цінності. Отже, на думку аналітиків і простих власників рушниць, найдешевші модифікації пропонує американська компанія *Savage Arms* – сучасні моделі коштують менше 300 доларів. Безсумнівно, існують російські та китайські аналоги, що не перевищують цю ціну.

Для північної частини України характерним є пошкодження лосем лісових культур. В зимово – весняний період лось переходить виключно на гілковий корм і при наявності значних площ лісових культур обирає саме ці 20 ділянки для зимівлі. Для лісового господарства стає проблемою догляду за лісовими культурами і актуальною визначення ступеню пошкодження лісових культур. Така поведінка диких тварин спостерігається там, де кормові властивості лісових масивів, як правило монокультури, є недостатніми для зимівлі. Значно рідше зустрічається шкодо-чинність для лісового господарства оленя, козулі, свині дикої. Свиня дика може пошкодити необгороджені ділянки розсадників риючи їх в пошуках їжі. Значної шкоди садам може завдавати заєць сірий. Шкода завдана мисливськими тваринами свідчить також про відсутність підгодівлі або неправильно обране місце підгодівлі.

Хід роботи

Завдання 1. Право на ловлю риби в певних водоймах або право на полювання в певних місцях зазвичай платне в Європі й безкоштовне в Північній Америці. Яка причина цих розбіжностей? Як це впливає на проблему оцінки цих рекреаційних ресурсів?

Завдання 2. Обстеження лісових культур проводили на ділянці склад якої становив 10Дз, а кількість дерев – 4,8 тис. шт./га. У результаті обліку дерев у

залежності від ступеню пошкодження було встановлено, що кількість загиблих дерев становить 265 шт., сильно пошкоджених – 489 шт., слабо пошкоджених – 621 шт. та не пошкоджених – 3425 шт. На основі попередньо наведених даних, визначити частку пошкодження лісових культур дикими тваринами у відсотках. Зробити висновок.

Завдання 3. Проаналізувати таблицю: «Сертифіковані лісові площі в країнах ЄС», зробити графіки, порівняти між собою різні країни за площею; FSC, % (сертифікат); PEFC, % (сертифікація).

Таблиця 5. – Сертифіковані лісові площі в країнах ЄС

Країна	Площа лісів, га	FSC, (сертифікат)	%	PEFC, (сертифікація)	%
Австрія	3984766	0,01		69,15	
Бельгія	644316	3,25		44,86	
Болгарія	4243943	9,65		0	
Хорватія	2765570	73,70		0	
Чехія	2781117	1,78		66,35	
Данія	513380	38,87		49,34	
Естонія	2507262	46,95		73,24	
Фінляндія	24710879	1,87		79,67	
Франція	16484273	0,12		48,11	
Німеччина	10686950	9,09		68,78	
Угорщина	2025927	15,84		0	
Ірландія	754069	59,31		0	
Італія	10055403	0,51		7,74	
Латвія	3257020	53,70		51,69	
Литва	2112123	50,48		0	
Люксембург	94023	21,84		33,17	
Нідерланди	353444	35,57		0	
Польща	9705967	70,88		75,26	
Португалія	3993956	8,43		5,92	
Румунія	7662622	33,33		0	
Словаччина	2198592	6,48		56,53	
Словенія	1202073	20,77		0,85	
Іспанія	19906722	0,98		8,49	
Швеція	32339842	37,27		30,34	
Велика Британія	4553579	34,27		29,68	

Завдання 4. Порівняти між собою інноваційні методи боротьби з браконьєрством в різних країнах світу та Україною.

Контрольні питання

1. У якому випадку визначають ступінь пошкодження лісових культур дикими тваринами?
2. Коли проводять інвентаризацію лісових культур пошкоджених дикими тваринами?
3. Поясніть методику визначення ступеню пошкодження лісових культур дикими тваринами?
4. Як поділяють дерева у залежності від ступеню пошкодження?
5. У якому випадку необхідно здійснювати доповнення лісових культур?
6. Які існують способи зменшення пошкодження лісових та сільськогосподарських культур дикими тваринами?
7. Методи боротьби з браконьерством?
8. Порівняти між собою інноваційні методи боротьби з браконьерством в різних країнах світу та Україною?

ТЕМА № 7. ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Мета: освоїти методику встановлення щорічного об'єму лісозаготівель Хансліка, дослідити лісостійкість України у %, та економічну ефективність

Обладнання: таблиці, олівець, лінійка, карта

Об'єкт дослідження: лісові ресурси

ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ

Економічна ефективність – результативність економічної системи, виражена у співвідношенні корисних кінцевих результатів її функціонування до витрачених ресурсів. Е. е. як інтеграл. Показник ефективності на різних рівнях економічної системи є підсумковою характеристикою функціонування національної економіки. Головний критерій соціально-економічної ефективності – міра задоволення кінцевих потреб суспільства і, передусім, потреб, пов'язаних із розвитком людської особи. Соціально-економічна ефективність має та економічна система, яка найбільшою мірою забезпечує задоволення різноманітні потреб людей і гарантує високий рівень та якість життя.

Практика ліцензування. Розрахункові лісосіки для постійних лісокористувачів та власників лісів є лімітами на заготівлю деревини при проведенні рубок головного користування.

Розрахункова лісосіка – це розрахунковий норматив щорічного розміру користування деревиною від рубок головного користування, який забезпечує безперервне невиснажливе використання і повне використання запасів стиглої деревини та служить підставою для планування розміру її відпуску пропозиції щодо об'ємів і місць розрахункових лісосік державними лісовпорядними організаціями згідно з відомістю визначення розрахункової лісосіки на

ревізійний період і розглядаються представниками Автономної республіки Крим, Державного комітету лісового господарства України, територіальними органами Міністерства охорони навколишнього природного середовища, органами місцевого самоуправління (за згодою), та іншими зацікавленими сторонами. Відповідні документи, включно матеріалами обґрунтування розрахункових лісосік та обґрунтування щодо змін, які відбулися в лісовому фонді і впливають на розрахункову лісосіку, подаються до Державного комітету лісового господарства України і затверджуються Наказом Міністерством охорони навколишнього природного середовища.

Постійні лісокористувачі і власники лісів таким чином проінформовані про санкціоновані рубки і інформація про затвержені розміри (об'єми) деревини в рубку надсилається відповідним органам Державного комітету лісового господарства, Міністерства природи, обласним державним адміністраціям і виробничим підприємствам для використання в їх діяльності. Лісорубний квиток відповідає спеціальному дозволу (ліцензії). Лісорубний квиток видається виконавчим органом з питань лісового господарства Автономної республіки Крим, і територіальними органами Державного комітету лісового господарства, на заготівлю деревини підчас рубок головного користування, на підставі затвердженої в установленому порядку розрахункової лісосіки.

Відповідно до лісорубного квитка здійснюється розрахунок лісоматеріалів, встановлення умов лісокористування і транспортування заготовленої деревини, умови і методи очищення лісосік і розрахунок природного самовідновлення дерев. Його також використовують для обліку оплати за користування лісовими ресурсами.

Для отримання лісорубного квитка власник або постійний лісокористувач повинен надати наступні документи:

- заявку на використання лісових ресурсів підчас проведення рубок головного користування;
- відомість чергової лісосіки;
- польові перелікові відомості;
- перелікові-оцінювальні відомості;
- карту технологічного процесу розробки лісосіки;
- план лісосіки.

Заявку на отримання квитка на рубку головного користування можна оформити в межах місяця після початку рубки, особливо якщо дерева можуть впасти на лінії електричних передач чи спричинити нещасний випадок чи аварію, якщо дерева використовуються для наукових досліджень, чи знаходяться на території лісів пошкоджених природними явищами, хворобами і паразитами, за згодою постійного лісокористувача.

Як виняток, Державний комітет лісового господарства має право поміняти лісосіку через її недоступність (в межах розрахункової лісосіки) після прохання його органів. Лісорубний квиток може бути анульовано рішенням

органів Державного комітету лісового господарства, або на прохання власника лісу чи постійного лісокористувача.

Відслідковування руху деревини Відслідковування руху деревини починається із стадії ліцензування і продовжується шляхом огляду на місцях. Огляд проводиться власниками лісів чи постійним лісокористувачами – для перевірки точності і повноти проведення рубок, виявлення дерев, які не повинні були бути зрубані, виявлення деревини, яка повинна бути вивезена, і перевірки відповідності проведення рубки вимогам законодавства – згідно з наступними умовами:

- місць рубок – протягом 5 днів у випадку ведення обліку за кількістю заготовленої деревини і 15 днів у випадку коли здійснюється будь-який інший вид обліку;

- місць заготівлі другорядних лісових матеріалів – протягом 20 днів після завершення строку, визначеного для вивезення таких продуктів;

- місця заготівлі живиці – щорічно після завершення сезону підсочування;

- не пізніше ніж 15 днів після збігання терміну встановленого для вивезення деревини;

- у випадку відстрочення вивезення заготовленої деревини, огляд місця заготівлі проводиться не пізніше ніж за 5 днів до збігання терміну для заготівлі чи вивезення деревини.

Повторна перевірка здійснюється після збігання терміну відстрочення. Облік заготівлі деревини і вторинних лісових ресурсів проводиться щодо їх кількості. Перевірка місць лісозаготівлі і зберігання деревини, зазначених в лісорубному квитку, здійснюється до їх вивезення. Результати перевірки обліковуються в акті перевірки, де вказується об'єм заготовленої деревини, вторинних продуктів лісівництва, а також зазначаються об'єми будь-якого іншого використання лісу. Якщо загальний об'єм заготовленої деревини перевищує зазначений в лісорубному квитку на більш ніж 10%, або вихід ділової деревини (кругляка) перевищує згаданий об'єм на більш ніж 15%, власник лісу чи постійний лісокористувач повинен сплатити нормативну вартість за додатково заготовлену деревину. Древа маркуються лісокористувачем на місці відповідно до їх призначення і вартості (ділова деревина, дрова).

Моніторинг і раннє попередження екологічних ризиків щодо лісів. В Україні система раннього повідомлення, моніторингу і оцінки природних і антропогенних екологічних ризиків організована Міністерством надзвичайних ситуацій України. Вона складається з територіальних і спеціальних підрозділів і відділів Міністерства надзвичайних ситуацій України, включно з гідрометеорологічним наглядом і системою попередження.

Найпоширенішою проблемою в лісах є лісові пожежі. За попередження і захист лісів від пожеж в Україні відповідає Державна пожежна служба Міністерства надзвичайних ситуацій, Відділ охорони, захисту лісу та боротьби з лісо-порушеннями Державного комітету лісового господарства, пожежні

служби спеціалізованих лісогосподарських підприємств під керівництвом Міністерства аграрної політики України та інші органи влади.

За умови контролю об'ємів, на відміну від контролю площ, прагнуть до стабілізації об'ємів лісових заготівель у перехідний період. Разом з тим, площі ділянок, що вирубуються, будуть різними. Контроль містить у собі встановлення щорічного об'єму лісових заготівель, який називається річною розрахунковою лісосікою, з використанням формули для розрахунку, що враховує запас насадження і його віковий розподіл, а також приріст.

Однією з таких широко використовуваних формул у Великобританії й Канаді є формула Хансліка, яка спочатку була виведена для перетворення природних лісів Тихоокеанського Північного Заходу в нормальні ліси за один період обороту рубки. Вона визначає річну розрахункову лісосіку протягом одного періоду обороту рубки:

$$a_{ac} = \left(\frac{Q_M}{A}\right) + tai \quad (1)$$

де Q_M – обсяг деревини в лісі, вік якої перевищує вік обороту рубки;

A – вік, запланований для вирубки насаджень;

tai – середній щорічний приріст, очікуваний на площі, зайнятій нестиглими деревами, деревостаном протягом планового обороту рубки.

Хід роботи

Завдання 1. Що таке «можливі витрати» землі й праці, які використовуються при вирощуванні деревини? Як конкуренція цих факторів виробництва допомагає при забезпеченні того, щоб їхні ціни відображали їх можливі витрати?

Завдання 2. Одне доросле дерево за вегетаційний період (травень–вересень) виробляє у середньому 70 м³ кисню.

1. Скільки дерев можуть забезпечити річну потребу у кисні 1 людини та всіх жителів середнього міста, якщо чисельність населення складає 500000 чоловік?

Річне споживання кисню 1 людиною складає приблизно 3,9.10³ м³/рік.

2. Яку площу міста займуть посадки дерев для забезпечення біологічних потреб у кисні всіх жителів міста, якщо 1 дерево займає площу 3 м²?

Знайдену величину зрівняйте з фактичною. У розрахунках прийняти, що площа міста становить 100 км², а частка площі, що зайнята зеленими насадженнями у місті, становить 15%.

3. Чи забезпечать фактичні посадки дерев у місті річну витрату кисню автотранспортом, який нараховує 80000 одиниць, якщо відомо, що за рік 1 автомобіль використовує в середньому у 50 разів більше кисню, ніж його потрібно для забезпечення фізіологічної потреби 1 людини?

Завдання 3. Використовуючи формулу Хансліка (формула 1), розрахуйте допустимий щорічний обсяг рубки для ділянок лісу з однаковою продуктивністю прощею 5000 га, половина якого зайнята стиглою деревиною із

запасом 2000 м³ на 1 га, а інша половина представлена двадцятилітніми молодими насадженнями, що мають середній щорічний приріст 15 м³ на 1 га. Протягом планованого періоду обороту рубки, що становить 50 років. Як отриманий Вами результат щодо допустимого обсягу рубки зміниться після виснаження стиглих насаджень?

Завдання 4. Створити логічну схему залучення фінансових ресурсів на основі підвищення ефективності еколого-економічної складової лісових екосистем (додаток Є).

Завдання 5. Проаналізувати карту України: «Лісостійкість України %, у розрізі адміністративно-територіальних одиниць, %» (рис. 7):

- а) де вона найменша;
- б) де найбільша;
- в) з чим пов'язане а та б.

Рисунок 7. – Лісостійкість України %, у розрізі адміністративно-територіальних одиниць, %

Контрольні питання

1. Що таке економічна ефективність?
2. В якій країні створена формула Хансліка?
3. Що досліджує формула Хансліка?
4. Залучення фінансових ресурсів на основі підвищення ефективності еколого-економічної складової лісових екосистем ?
5. З чим пов'язаний розподіл лісостійкості на території України?

ТЕМА № 8. ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ МИСЛИВСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА. МОНІТОРИНГ МИСЛИВСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Мета: порівняти економічну ефективність лісового та мисливських господарств, з'ясувати способи моніторингу мисливського господарства

Обладнання: таблиці, олівець, лінійка

Об'єкт дослідження: моніторинг

ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ

Основними джерелами фінансування заходів, які необхідні для реалізації моделі розвитку *мисливського господарства* – є власні фінанси користувачів мисливських угідь, державний бюджет та інші джерела, не заборонені законодавством. Реалізація запропонованих заходів моделі дозволить підвищити ефективність використання мисливських угідь України, створити єдину державну систему високоорганізованих мисливських господарств, що здійснюють комплекс науково обґрунтованих охоронних, біотехнічних і еколого-просвітницьких заходів, що забезпечують раціональне використання і збільшення чисельності мисливських тварин, моніторинг тваринного світу на користь збереження біотичної різноманітності і збалансованого використання тваринних ресурсів.

Виконання заходів, запропонованих у моделі, націлене на підвищення ефективності, рентабельності роботи користувачів мисливських угідь. Передбачається, що надходження мисливських господарств від реалізації дозволів на полювання, надання послуг мисливцям під час організації полювання, мисливського туризму та інших видів мисливсько господарської діяльності, збільшиться на 50 %. З метою належного фінансування програм розвитку мисливського господарства, «Мисливської охорони (варти)», відшкодування збитків, завданих мисливськими видами тварин пропонується створити спеціальний фонд за рахунок відрахувань від господарської діяльності мисливських господарств, а також акцизних відрахувань при реалізації мисливської зброї та боєприпасів (1%). Порядок функціонування спеціального фонду та фінансового накопичення до нього розробляється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері мисливського господарства та затверджується Кабінетом Міністрів України. Для реалізації запропонованої ідеї необхідно вносити відповідні зміни в національне законодавство.

Планування та безпосередні витрати коштів у галузі мають спиратися на фактичні та прогнозні дані моніторингу щодо стану мисливського фонду країни. Основою таких даних має стати впровадження у життя «Інструкції про порядок ведення моніторингу мисливських тварин в Україні» (далі – Інструкція), основні положення якої ми наводимо нижче.

1. Ведення моніторингу мисливських тварин Загальні положення Завданням Інструкції є визначення вимог до користувачів мисливських угідь – підприємств, установ, організацій і окремих громадян у виконанні системи

спостережень, збирання, оброблення, передання, збереження та аналізу інформації про мисливську фауну (видові, кількісні та просторові характеристики, радіологічні визначення).

Метою системи моніторингу є підвищення рівня вивчення і знань про екологічний стан популяції диких мисливських тварин, оперативності та якості інформаційного обслуговування користувачів мисливських угідь на всіх рівнях, підвищення якості обґрунтування природоохоронних заходів та ефективності їх здійснення, сприяння розвитку міжнародного співробітництва у галузі охорони мисливських тварин, раціонального використання їх ресурсів.

Основними завданнями суб'єктів системи моніторингу є довгострокові систематичні спостереження за станом популяції диких мисливських тварин, аналіз їх стану та прогнозування його змін, інформаційно-аналітична підтримка прийняття рішень у галузі охорони та раціонального використання природних фауністичних ресурсів, інформаційне обслуговування органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також забезпечення інформацією населення країни та споріднених міжнародних організацій. Інструкція розроблена відповідно до Положення про державну систему моніторингу довкілля, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 березня 1998 р. № 391.

1.1. Вказівки Державного комітету лісового господарства України, який забезпечує ведення моніторингу мисливських тварин на території України згідно із Законом України «Про мисливське господарство та полювання», є обов'язковими для всіх суб'єктів системи моніторингу.

1.2. Моніторинг мисливських тварин має здійснюватися Державного комітету лісового господарства, його органами на місцях, а також підприємствами, установами та організаціями, що належать до сфери їх управління, які є суб'єктами системи моніторингу мисливських тварин за загальнодержавною й регіональними (місцевими) програмами реалізації відповідних природоохоронних заходів.

1.3. Фінансування робіт із створення і функціонування системи моніторингу мисливських тварин та її складових здійснюється відповідно до порядку фінансування природоохоронних заходів за рахунок коштів, передбачених у державному та місцевих бюджетах згідно із законодавством. Покриття певної частини витрат на створення і функціонування складових системи моніторингу може здійснюватися за рахунок інноваційних фондів у межах коштів, передбачених на природоохоронні заходи, міжнародних грантів та інших джерел фінансування.

1.4. Взаємовідносини суб'єктів системи моніторингу мисливських тварин ґрунтуються на:

- взаємній інформаційній підтримці рішень у галузі охорони, раціонального використання мисливських тварин та екологічної безпеки;
- координації дій під час планування організації та проведення спільних заходів з екологічного моніторингу мисливських тварин, виникнення надзвичайних екологічних ситуацій і ліквідації їх наслідків;

– ефективному використанні наявних організаційних структур, засобів спостережень за станом популяцій мисливських тварин і комп'ютеризації процесів діяльності;

– сприянні найбільш ефективному розв'язанню спільних завдань моніторингу мисливських тварин та екологічної безпеки;

– відповідальності за повноту, своєчасність і достовірність переданої інформації;

– колективному використанні інформаційних ресурсів і комунікаційних засобів;

– безкоштовному інформаційному обміні.

2. Організація та порядок функціонування системи моніторингу

2.1. Система моніторингу мисливських тварин ґрунтується на використанні існуючих організаційних структур суб'єктів моніторингу і функціонує на основі єдиного нормативного, організаційного, методологічного й інформаційного забезпечення.

2.2. Інтеграція суб'єктів системи моніторингу мисливських тварин на всіх рівнях здійснюється органами Державного комітету лісового господарства України на основі:

– загальнодержавної й регіональних (місцевих) програм моніторингу довкілля, що складаються з програм відповідних рівнів, поданих суб'єктами системи моніторингу;

– укладених між усіма суб'єктами системи моніторингу угод про спільну діяльність під час здійснення моніторингу на відповідному рівні.

До складу виконавців зазначених програм суб'єкти системи моніторингу можуть залучати підприємства, установи й організації незалежно від їх підпорядкування і форм власності.

2.3. Методологічне забезпечення виконання системи моніторингу мисливських тварин здійснюється на основі:

– єдиної науково-методичної бази щодо вимірювання параметрів і визначення показників стану популяцій дичини і джерел антропогенного впливу на них;

– впровадження уніфікованих методів аналізу і прогнозування властивостей довкілля, комп'ютеризації процесів діяльності людини та інформаційної комунікації;

– загальних правил створення і ведення баз та банків даних і знань, картування і картографування екологічної інформації, стандартних технологій з використанням географічних інформаційних систем.

2.4. Метрологічне забезпечення виконання системи моніторингу мисливських тварин здійснюється на основі:

– єдиної науково-технічної політики щодо стандартизації метрології та сертифікації вимірювального, комп'ютерного і комунікаційного обладнання;

– єдиної нормативно-методичної бази, що забезпечує достовірність і порівнянність вимірювань і результатів оброблення екологічної інформації в усіх складових цієї системи.

2.5. Важливою складовою інфраструктури системи моніторингу мисливських тварин є базові (дослідні) мисливські господарства Держкомлісгоспу в усіх мисливських областях України:

- Поліська лісомисливська область; – Лісостепова (правобережна) лісомисливська область; – Лісостепова (лівобережна) лісомисливська область;
- Степова (північна) лісомисливська область;
- Степова (південна) лісомисливська область;
- Гірські ліси Карпат;
- Гірські ліси Криму.

Базові мисливські господарства в межах лісомисливських областей виконують методологічну роль зареєстрованих у системі моніторингу постів (пунктів, станцій) спостереження за біологічними об'єктами мисливської фауни і входять до інфраструктури системи моніторингу, само-утворювані й уніфіковані компоненти якої створюються на підставі технічних завдань і проектів, затверджених та зареєстрованих у встановленому порядку.

3. Порядок ведення спостережень і збирання первинної інформації суб'єктами системи моніторингу.

3.1. Проведення регулярних щорічних (за традиційною термінологією – «до-промислових», «після-промислових», а також додаткових) обліків чисельності мисливських тварин і визначення їх видових, кількісних, просторових та радіологічних характеристик обов'язкове для всіх суб'єктів системи моніторингу. Періодичність, порядок і повнота проведення облікових робіт мають визначатися «Інструкцією з проведення обліків мисливських тварин».

3.2. Таксономічний перелік мисливських тварин, які підлягають обліку, визначається списком видів мисливських звірів і списком видів мисливських птахів, скорегованими згідно з переліком основних видів мисливських тварин на регіональному рівні для кожної лісомисливської області України на основі наукових мисливствознавчих досліджень на території базових мисливських господарств.

3.3. Порядок ведення спостережень і збирання первинної інформації має такі етапи:

- закладання моніторингової мережі (виконується таким чином, щоб співвідношення площ ділянок окремих типів мисливських угідь окремих суб'єктів моніторингу в межах певних координат, де проводився вибірковий облік, відповідало загальним площам цих угідь у межах регіону, держави, а сума даних в окремих суб'єктах моніторингу давала загальні дані у межах адміністративної області, держави);

- інвентаризація мисливських угідь (основою є матеріали мисливського впорядкування угідь, виконані згідно з принципами типології та бонітування);

- власне обліки мисливських звірів і птахів (крім загальної чисельності та щільності населення – особин на одиницю площі кожного виду тварин, що підлягає обліку, для основних мисливських видів тварин необхідно визначити статеву-вікову структуру популяцій (статеве співвідношення – самці і самки, а

також вікове – молоді, дорослі особини), якою визначається репродуктивний потенціал окремої популяції та нормування відстрілу за ознаками віку та статі. Об'єктами обліку мають бути окремі види тварин, але проводити облікові роботи доцільно в рамках екологічних груп, особливо це стосується пернатої дичини (борової, водно-болотяної, відкритих просторів).

Відповідно, моніторинг доцільно вести відносно провідних, найважливіших з погляду промислу та рідкісності видів угруповань: річкові качки, ниркові качки, гуси, лиски, пастушки, кулики, курині, голуби; – контроль екологічних показників (здійснюється у кожному районі спостережень; необхідний для визначення оптимальних термінів і норм полювання; контролю мають підлягати три основні показники: фенологія, плодючість, смертність.

Фенологія – дата появи молодняку, ставання «на крило» у пернатих, терміни токування (гону), терміни формування та скидання рогів тощо.

Плодючість – кількість кладок (пернаті) та їх розміри, кількість і розмір виводків (кількість телят, щенят тощо), успіх гніздування (кількість не вилуплених пташенят, пташенят, що вилупилися, загиблих гнізд).

Смертність – реєстрація всіх випадків смерті диких мисливських тварин з відміткою у реєстраційній картці дати та місця виявлення загиблих тварин, їх кількості та можливих причин загибелі.

Стан використання, охорони та відтворення (передбачається по-видовий контроль кількості добутих мисливських тварин згідно з даними щорічних контрольних карток обліку добутої дичини і порушень правил полювання за показниками: місце вилучення тварини (біотопічний опис), її стать, вік, фізичний стан (ослабленість, наявність хвороб, гельмінтів). Ступінь охорони визначається шляхом характеристики дії основних лімітуючих факторів впливу (абіотичних, біотичних, антропогенних) на стан популяцій основних видів дичини.

Ефективність відтворення мисливської фауни визначають шляхом щорічного опису всіх видів біотехнічних заходів, виконаних у зоні проведення моніторингу та спрямованих на поліпшення захисності і кормності угідь, штучне розведення дичини, інтродукцію тварин у природу, боротьбу з незаконними полюваннями та хижаками.

Мисливські тварини у деяких випадках можуть завдавати збитків господарству людини. Таке спостерігається зазвичай там де їх чисельність перевищує певний параметр і тварини вимушені мігрувати в пошуках їжі. Потрави сільськогосподарських культур (особливо зернових) зазвичай роблять дикі свині. У лісовому господарстві значної шкоди господарству можуть завдавати лось, олень, рідше – козуля європейська, особливо в розсадниках та лісових культурах. Це характерно для зимового періоду коли ці види харчуються виключно гілковим кормом. Тому користувач мисливським угіддями повинен стежити за оптимальною чисельністю тварин в угіддях певного класу бонітету. Збільшення параметру оптимальної чисельності може відбутись з різних причин включаючи популяційну динаміку виду, але в разі

шкодо-чинності мисливських тварин чисельність їх має бути відрегульовано до оптимальної відповідного класу бонітету. Настановою з упорядкування мисливських угідь передбачено розрахункові параметри відповідно до природних зон.

Хід роботи

Завдання 1. Площа мисливських угідь наданих у користування Н-господарству становить 10884 га. Було встановлено, що кормові запаси на всій площі 1000 га угідь становить 11,6 т. Відомо, що потреба в гілкових кормах у зимовий період (150 днів) складає: для лося – 3,0 т, оленя – 0,8 т, козулі – 19 0,3 т. Зробити розрахунок оптимальної чисельності для одного з видів мисливських тварин. У даному випадку, визначення оптимальної щільності мисливських тварин базується на використанні даних продуктивності мисливських угідь. Знаючи, потребу кормів у зимовий період однієї особини одного з видів мисливських тварин, а також володіючи даними про запаси природних кормів на 1000 га угідь, визначається оптимальна щільність тварин (допустима кількість голів на 1000 га угідь). На основі оптимальної щільності, розраховують оптимальну чисельність тварин в угіддях даного господарства. Зробити висновок.

Завдання 2. Наведіть приклади, як земля, праця й капітал заміщуються в процесі виробництва деревини. Чи підпорядковуються такі вкладення закону спадаючих доходів?

Завдання 3. Опишіть, як заміна одних факторів виробництва іншими має порівнюватися з їхніми цінами при визначенні найменш витратного способу досягнення заданого рівня виробництва. Порівняння лісової та мисливської економічної ефективності.

Завдання 4. З глосарію взяти 10 визначень які відносяться до економіки мисливського господарства та написати їх. Написати чому саме були обрані дані визначення.

Завдання 5. Написати способи моніторингу мисливським господарством.

Контрольні питання

1. Назвіть добову потребу в кормах для основних видів мисливських тварин у зимовий період?

2. У який період року вплив мисливських тварин є найбільш шкодо-чинним для господарства?

3. Поясніть, як можна визначити оптимальну чисельність мисливських тварин у залежності від запасів природних кормів?

4. В чому різниця між ефективним використанням лісових та мисливських ресурсів?

5. Яка різниця між економічною ефективністю лісового та мисливських господарств?

6. Наведіть приклади, як земля, праця й капітал заміщуються в процесі виробництва деревини?

ТЕМА № 9. ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ, ВИТРАТИ НА ЦІНОУТВОРЕННЯ, ОБОРОТНІ ЗАСОБИ, СОБІВАРТІСТЬ, РЕНТА В ЛІСОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Мета: з'ясувати що таке продуктивність праці, витрати на ціноутворення, оборотні засоби, собівартість, рента в лісовому господарстві

Обладнання: таблиці, олівець, лінійка

Об'єкт дослідження: продуктивність праці, витрати на ціноутворення, оборотні засоби, собівартість, рента

ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ

Оборотні активи – оборотні кошти підприємств, фірм, компаній, що відображаються в активі їхнього бухгалтерського балансу.

Оборотні засоби – сукупність оборотних фондів виробництва й фондів обігу, що беруть участь у виробничому процесі. За структурою оборотні засоби поділяють на матеріальні й грошові.

Продуктивність праці - це показник, який, з одного боку, характеризує ефективність використання персоналу підприємства, а, з іншого боку, показує здатність працівника випустити певну кількість продукції за одиницю часу.

Продуктивність праці визначається за двома напрямками:

- 1) як кількість продукції, що виробляється в одиницю робочого часу;
- 2) як витрати праці на одиницю продукції, що виготовлена.

Тобто продуктивність праці визначається за двома головними показниками:

1) виробіток – прямий показник, який визначається через відношення результатів праці до витрат праці (наприклад, 5 одиниць продукції в годину);

2) трудомісткість – обернений показник, який визначається через відношення витрат праці до результатів праці (наприклад, 0,2 години на одиницю продукції).

Собівартість продукції – сума грошових витрат підприємства (фірми) на виробництво і збут продукції. Всі витрати поділять на виробничі і поза-виробничі. До виробничих належать витрати на сировину, матеріали, енергетичні ресурси, амортизаційні відрахування, заробітну плату, відрахування на соціальне страхування, сплату податків, процентів за кредит. До поза-виробничих витрат належать витрати, пов'язані зі збутом продукції, оплата маркетингових послуг, відрахування у бюджетні фонди, на підготовку і підвищення кваліфікації кадрів, на соціальний розвиток підприємств.

Методика ведення бухгалтерського обліку, що використовується підприємствами лісового комплексу, який передбачає використання методу обліку витрат, який складається у відображенні витрат на проведення заготівельних і лісо-відновлювальних робіт у складі виробничих витрат. Діюча методика обліку ресурсів не дозволяє визначити вартість деревних і недеревних активів, а також завищує ліквідність активів підприємства. З урахуванням специфіки лісової галузі некоректно витрати на відтворення лісових ресурсів

враховувати у складі виробничих витрат, оскільки процес вирощування таких активів триває 50-70 років. Тобто, такі витрати мають довгостроковий характер. Вважаємо, що основним критерієм визнання витрат на формування деревних лісових ресурсів є тривалість періоду підготовки до використання за призначенням, який перевищує один вегетаційний період (рік).

У зв'язку з вищевикладеним, витрати на відтворення лісових ресурсів повинні бути відображені у складі витрат на формування довгострокових біологічних активів. В сучасних умовах господарювання домінуючою при визнанні активів є концепція контролю, яка задекларована в національних і міжнародних стандартах бухгалтерського обліку. У зв'язку з цим актуальне питання, як відображати в бухгалтерському обліку лісові ресурси. Лісові ресурси є активами, оскільки відповідають критеріям визнання:

- характеризуються здатністю до біологічної трансформації;
- підприємство здійснює управління лісовими ресурсами, а також контроль за їх використанням та збереженням;
- вартість лісових ресурсів можливо достовірно визначити;
- існує ймовірність отримання у майбутньому економічних вигод, пов'язаних з їх використанням у господарській діяльності.

Основною умовою відображення лісових ресурсів у бухгалтерському обліку є наявність контролю над цими природними ресурсами.

Лісогосподарські підприємства мають право на здійснення господарської діяльності на підставі постійного безстрокового користування. Можливість отримання економічних вигод від використання природних ресурсів є другим критерієм визнання лісових ресурсів активами. Вигоди від використання лісових активів можна отримати у вигляді продукції деревного і не деревного походження (лікарські рослини, гриби, ягоди) і додаткових активів (саджанці). Крім того, лісові насадження виконують екологічні, економічні, захисні, санітарно-гігієнічні, соціальні та інші функції. Економічні вигоди від функцій, які виконують лісові насадження, оцінити складно, оскільки їх екологічна цінність перевищує економічну. Відображення лісових ресурсів в бухгалтерському обліку необхідно здійснювати на основі норм, визначених в первісну вартість лісових ресурсів необхідно включати такі витрати:

- прямі матеріальні витрати (вартість посадкового матеріалу і засобів захисту лісорозсадників, вартість паливно-мастильних матеріалів, які використовуються при транспортуванні садивного матеріалу);
- прямі витрати на оплату праці і соціальне забезпечення працівників, що займаються висаджування садивного матеріалу;
- витрати на оплату робіт і послуг, що надаються сторонніми організаціями, пов'язаних з висадкою і доглядом за лісовими активами;
- витрати на утримання обладнання, яке використовується при висадці;
- витрати на догляд за лісовими насадженнями (проведення санітарних, очисних і проміжних рубок, на охорону насаджень від шкідників і хвороб);
- витрати обслуговуючого виробництва, пов'язані із закладенням і доглядом за деревними активами;

– загальновиборничі витрати пов'язані з двома абсолютно різними процесами, зокрема з відтворенням і використанням лісових ресурсів.

У зв'язку з цим, на наш погляд, загальну суму загальновиборничих витрат необхідно розподіляти на ці два процеси пропорційно площі лісових угідь. Запропоновані положення обліку лісових ресурсів відповідає основним постулатам концепції стійкого розвитку, оскільки дозволяє сформувати інформацію про відтворення природного капіталу в системі бухгалтерського обліку і звітності суб'єктів господарювання. Розробки спрямовані на удосконалення системи управління підприємствами лісового комплексу шляхом формування повної і достовірної інформації про наявність та стан лісових ресурсів та лісової продукції. А також надають переваги підприємствам при участі в тендерах при реалізації деревини та продукції її переробки, оскільки підтверджують легальне походження деревини. Запропоновані положення дозволять здійснити реальну оцінку структури ресурсів підприємства, їх ліквідності та платоспроможності, а також оцінку і прогнозування змін економічних ресурсів, які підприємство, контролюватиме в майбутньому.

Хід роботи

Завдання 1. Під час обговорення проекту, який передбачав розміщення у лісі висотного будинку, верхні поверхи якого були б помітні з далеких підступів міста, екологи виступили категорично проти планів будівництва такої споруди. Які аргументи висунули екологи?

Завдання 2. У ході благоустрою одного з улюблених і часто відвідуваних місць у лісопарку розмістили кіоски, різні «малі архітектурні форми». Відвідуваність різко знизилася. Який фактор не врахували проєктанти?

Завдання 3. Вартість основних засобів підприємства на початок року становить 150000 гривень. На яку суму було виведено основних засобів протягом року, якщо коефіцієнт вибуття становить 0,07, а вартість основних засобів на кінець року зменшилася на 10%?

Завдання 4. Вартість основних засобів на підприємстві становить (тис. грн.): будівлі – 400, споруди – 200, транспортні засоби – 430, паливно-мастильні матеріали – 100, грошові кошти – 450, сировина і матеріали – 330, інструменти серійного виробництва – 20. Сума активної частини основних засобів становить?

Завдання 5. Середньорічна вартість основних засобів підприємства складає 1200000 гривень. Вироблено продукції на суму 900000 гривень. Фондомісткість дорівнює?

Завдання 6. Дайте визначення таких понять, як «рента основного капіталу» і «рента власного капіталу». Окресліть істотні відмінності між ними.

Рента основного капіталу – це ...
Рента власного капіталу – це ...
Відмінності
1.
2.
...

Контрольні питання

1. Що таке рента основного капіталу?
2. Що таке рента власного капіталу?
3. Для чого необхідно слідкувати за активами в лісовому господарстві?
4. Які існують оборотні активи в лісового господарстві?
5. Як відображуються лісові ресурси в бухгалтерському обліку?
6. Що таке продуктивність праці?

ТЕМА № 10. ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ, ВИТРАТИ НА ЦІНОУТВОРЕННЯ, ОБОРОТНІ ЗАСОБИ, СОБІВАРТІСТЬ, РЕНТА В МИСЛИВСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Мета: дослідити в чому різниця між продуктивність праці, витрати на ціноутворення, оборотні засоби, собівартість, рентою в лісовому та мисливському господарствах

Обладнання: таблиці, олівець, лінійка

Об'єкт дослідження: продуктивність праці, витрати на ціноутворення, оборотні засоби, собівартість, рента

ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ

Обліковець – фізична особа, що бере участь в проведенні обліку мисливської фауни.

Облік мисливських тварин – це процес, який продовжується протягом всього року працівниками мисливського господарства в залежності від біології та умов життя цих чи інших видів тварин.

Основний дохід мисливських господарств – кошти від реалізації ліцензій (відстрільних карток) і натуральної мисливської продукції.

Платежі за використання ресурсів мисливських тварин – кошти від реалізації натуральної мисливської продукції.

Виробіток – це показник рівня продуктивності праці, який характеризує кількість продукції, що виготовлено за одиницю часу або приходиться на одного середньооблікового працівника.

Існують наступні методи визначення виробітку:

1) натуральний метод – передбачає визначення виробітку шляхом ділення обсягу виробленої продукції в натуральних одиницях на кількість затраченого часу в нормо-годинах;

2) вартісний метод – передбачає визначення виробітку шляхом ділення обсягу виробленої продукції в грошовому вираженні до затрат часу, виражених в середньообліковій чисельності працівників або відпрацьованій ними кількості людино-днів, людино-годин.

3) трудовий метод – передбачає визначення виробітку шляхом ділення обсягу продукції, представленої в затратах робочого часу в нормо-годинах, на кількість працівників.

Трудомісткість продукції – сума всіх витрат праці на виробництво одиниці продукції на даному підприємстві.

Розрізняють наступні види трuдомісткості:

1) нормативна – сума витрат робочого часу окремого робітника чи бригади на виготовлення одиниці продукції або виконання комплексу робіт;

2) планова – визначається на основі показників нормативної трuдомісткості;

3) фактична – показує фактичні витрати робочого часу на виконання аналізованих робіт.

Як вже зазначалося, продуктивність праці є важливим показником, що відображає ефективність використання підприємством наявних трудових ресурсів. Проаналізуємо вплив та наслідки зміни рівня продуктивності праці для господарсько-фінансової діяльності підприємства:

1) зниження продуктивності праці:

- втрата позицій на ринку;
- зниження ефективності використання всіх наявних ресурсів;
- зниження рівня використання виробничої потужності;
- втрата обсягів виробництва та реалізації продукції;
- підвищення собівартості продукції;
- зниження рентабельності господарської діяльності в цілому.

2) підвищення продуктивності праці - має обернені позитивні наслідки для підприємства.

Загальні витрати на ведення мисливського господарства в Україні становлять 225 млн грн, а надходження – 118 млн грн, тобто воно не рентабельне (окупність – 52%). За 5 років витрати власних коштів користувачів мисливських угідь на ведення мисливського господарства зросли у 1,6 разу (зі 140 млн грн до 225 млн грн), надходження збільшились до 118 млн грн (у 1,5 разу). Однак, якщо врахувати *інфляцію* – то можна вважати, що ці показники зменшились. Це свідчить про те, що ведення мисливського господарства абсолютної більшості користувачів – збиткове і дотується з бюджету власників або за рахунок членських внесків. Варто зазначити, що ці факти можуть вказувати на те, що мисливство як галузь економіки частково знаходиться у тіні, оскільки галузь не може існувати збитковою десятками років.

У цілому, структура і зміст закону України «Про мисливське господарство та полювання» корелює з відповідними законами країн ЄС, а отже вимагається лише його вдосконалення. Разом з тим, як результат історичного, економічного, соціального і культурного розвитку українського суспільства, сталих традицій, мисливське господарство України поки що не досягло такого рівня розвитку, як у країнах ЄС (рис. 8).

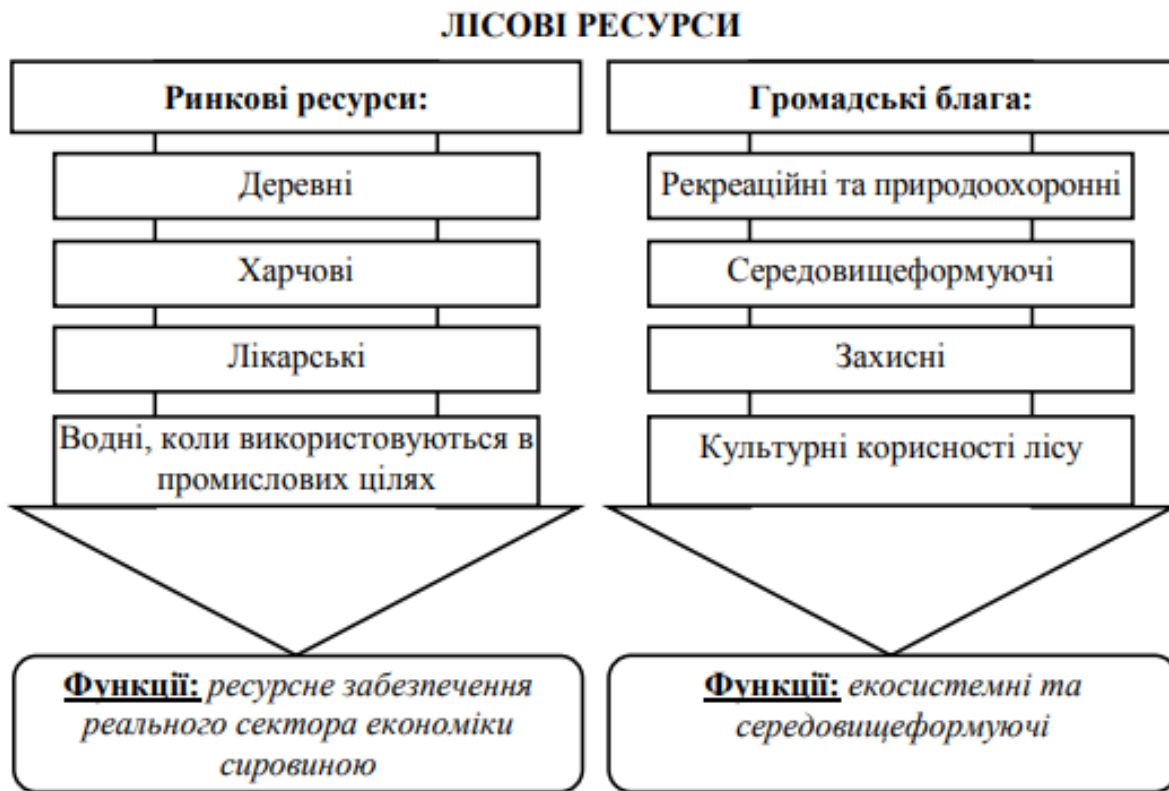

Рисунок 8. – Категорії і функції лісових ресурсів

Стимулювати розвиток мисливського господарства в Україні може повне залучення у господарський процес первинних мисливських колективів Українського товариства мисливців. Сьогодні низова господарююча ланка в Товаристві – районне об’єднання мисливців, чисельністю 1–1,5 тис. осіб, якому в оренду передаються угіддя площею 100 і більше тис. гектарів. Як показує практика, така модель є неефективною. Як результат, відсутність самокупності господарства, низька чисельність мисливських тварин, поширеність браконьєрства тощо. Окрім того, Закон України «Про мисливське господарство і полювання» потребує вдосконалення щодо розробки механізму плати за угіддя та відшкодування збитків, завданих дикими тваринами лісовому і сільському господарствам. В Україні, через низьке поголів’я диких мисливських тварин, їх добування в сотні разів менше, ніж у країнах ЄС, де ринок торгівлі дичиною іноді є складовою економіки. У нас не розвинена трофейна справа, відсутня культура полювання, мисливська просвіта, наука та робота з громадськістю.

Важливо, щоб галузь мисливського господарства органічно вписалася в еколого-економічну систему країни, забезпечила використання сприятливих природних умов і ресурсів та сприяла зросту економічної привабливості регіонів, їх самофінансуванню. Мисливська культура, етика та відповідальність дає можливість мати мисливські угіддя з достатньою чисельністю дичини, утримувати оптимальну чисельність диких тварин і провадити ефективне та рентабельне національне мисливське господарство згідно з принципами сталого управління природними ресурсами.

Передумовами ефективного ведення мисливського господарства у європейських країнах є дотримання етики полювання, вольєрне розведення мисливських звірів і птахів, регуляція чисельності хижаків і відсутність браконьєрського добування дичини, науково-обґрунтоване управління популяціями мисливських тварин, мисливський туризм. Враховуючи те, що в Україні зареєстровано близько 560 тис. мисливців, за чисельністю мисливських тварин Україна істотно поступається країнам Європи. Необхідно пам'ятати, що мисливське господарство є однією із форм природокористування. Мета мисливсько-господарської діяльності полягає в експлуатації, відтворенні та збереженні поголів'я дичини в мисливських угіддях. В Україні внаслідок тривалого неконтрольованого використання мисливських ресурсів, інтенсивної господарської діяльності, погіршення умов існування дичини, браконьєрства, як уже згадувалося вище, а також відсутності фахівців, чисельність мисливських тварин є значно меншою, ніж у європейських країнах. На відміну від України, в економічно розвинених країнах Європи, Північної Америки мисливсько-господарська діяльність є рентабельною, сприяє створенню додаткових робочих місць, забезпечує значні надходження в бюджети країн.

У мисливстві спостерігається своєрідний український економічний «феномен», коли на протязі десятиліть мисливське господарство є збитковим і не банкрутує. Крім того, жоден із «банкрутів» добровільно не віддає мисливські угіддя, а претендує і в подальшому на надання йому в користування мисливських угідь. Як справедливо вказується у засадах національної екологічної політики в галузі ведення мисливського господарства за 2008 рік, «модель ведення мисливського господарства в Україні, котра зберігалася з радянських часів, не відповідає сучасним ринковим відносинам, показує повну неефективність і є гальмом розвитку мисливства в Україні». 69 Аналізуючи стан справ щодо державного регулювання ведення мисливського господарства та правозастосування мисливського законодавства органами державної влади, приходимо до висновку, що такий стан не відповідає соціальному напрямку розвитку суспільства котре визначено Конституцією України, у якій визначається що суспільство прагне розвивати і зміцнювати соціальну державу. Більше того, соціальні стандарти у мисливській галузі на сучасному етапі знаходяться на набагато нижчому рівні, ніж за колишніх «буржуазно-капіталістичних» парадигм розвитку суспільства.

Хід роботи

Завдання 1. Як впливає чисельність дичини у лісі на попит на полювання? Як інші фактори впливають на попит на полювання в лісі та на його вартість?

Завдання 2. Чому маленька Литва, Латвія чи Словенія добувають звіра більше, ніж Україна та Білорусь разом узяті? Чому в їхньому мисливському господарстві, де працює один єгер, добувається кабанів у кілька разів більше, ніж у нашому господарстві, де працює 150 єгерів?

Завдання 3. Коли в нас мисливське господарство «нерентабельне», то в ЄС, за підрахунками спеціалістів, обертається 16 млрд. євро на рік. В Америці мисливці та рибалки витрачають 8,6 млн. дол./год, річний оборот становить близько 76 млрд. доларів, а в мисливській галузі працює 1 600 000 осіб. Чому на вашу думку так стається?

Завдання 4. Написати класифікацію продукції лісовирощування (додаток Ж).

Завдання 5. Описати категорії і функції лісових ресурсів.

Завдання 6. Дайте визначення таких понять, як «фінансові відносини» і «фінансові зобов'язання». Окресліть істотні відмінності між ними.

Фінансові відносини – це ...
Фінансові зобов'язання – це ...
Відмінності
1.
2.
...

Контрольні питання

1. Що таке фінансові відносини?
2. Що таке фінансові зобов'язання?
3. В чому різниця між продуктивністю праці лісового та мисливських господарств?
4. Описати функції та критерії лісових ресурсів?
5. Яка існує класифікація категорій і функцій лісових ресурсів?
6. Як впливає чисельність дичини у лісі на попит на полювання?
7. Стимулювати розвиток мисливського господарства в Україні може?

ТЕМА № 11. ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Мета: дослідити пріоритетні стратегічні напрями екологізації лісопромислового виробництва, зробити узагальнюючі висновки з економічних складових лісового господарства

Обладнання: олівець, лінійка, схеми

Об'єкт дослідження: ліси

ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ

Основні досягнення і основні перешкоди для сталого управління лісами в Україні (рис. 9).

Основні досягнення:

– Заліснення, вражених ерозією ділянок, виключених із сільськогосподарського використання земель, де існування лісів засноване на екологічних та економічних аспектах.

– Зростання площі територій з різним охоронним статусом.

– Вищий правовий статус (більші повноваження), Державної лісової охорони.

– Використання методів «наближеного до природного лісівництва» на деяких територіях.

– Прийняття Сертифікату походження деревини — офіційного документу обов'язкового для експорту кругляку і пиломатеріалів, який вимагається митницею.

– Запуск сертифікації лісів під керівництвом Лісової наглядової ради (ЛНР).

– Розробка національної інвентаризації лісів.

– Розширення використання твердого біопалива • Сприяння розвитку туризму.

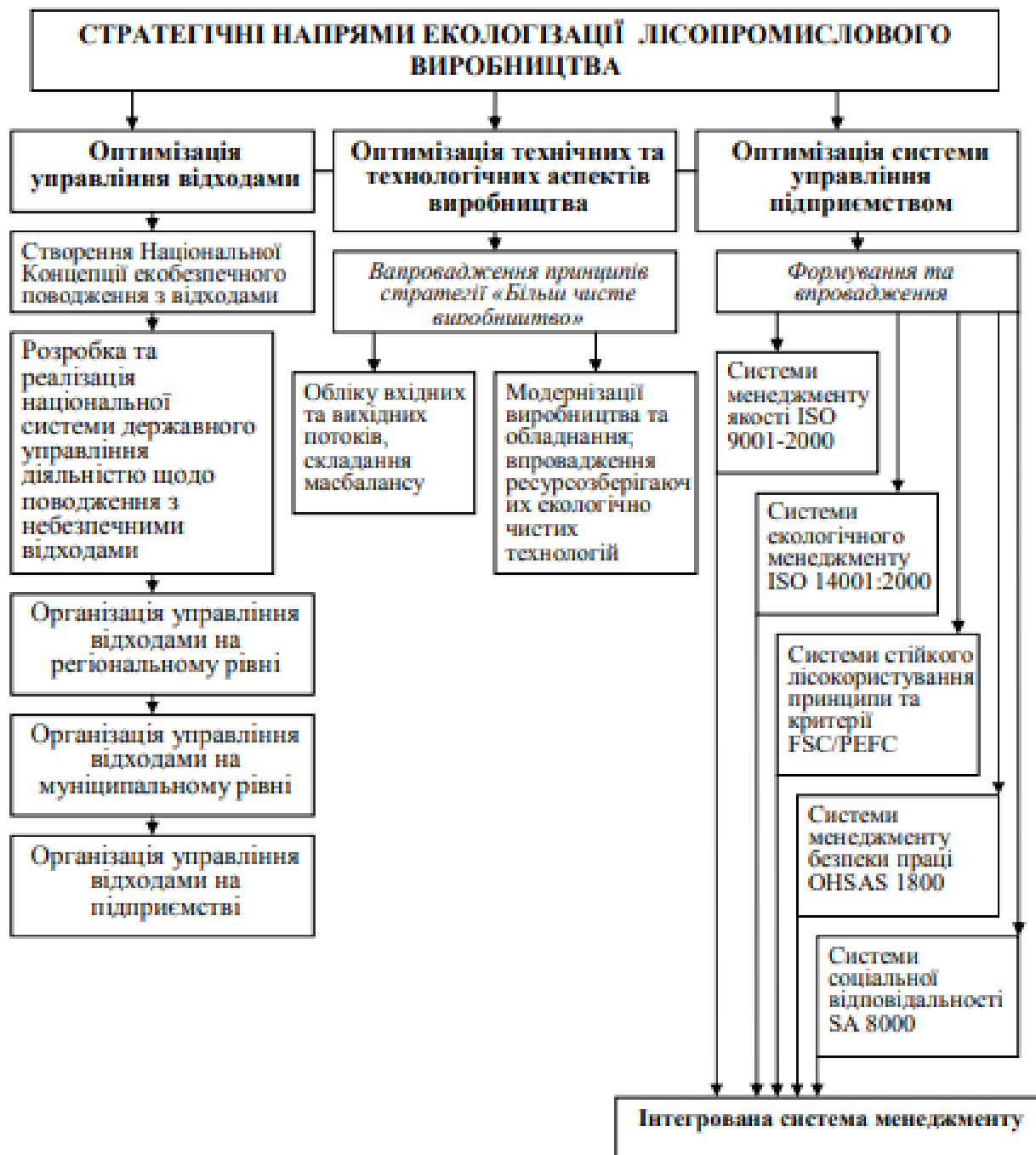

Рисунок 9. – Пріоритетні стратегічні напрями екологізації лісопромислового виробництва

Основні перешкоди:

– Майже всі функції пов’язані з веденням лісового господарства — управління, контроль, видача дозволів, – належать до компетенції Державного комітету лісового господарства України. Зазвичай такі функції повинні бути розподілені між кількома різними органами влади для уникнення конфлікту інтересів та порушень.

– Недостатність комплексних, надійних і перевірених даних щодо лісів. Існує необхідність провести інвентаризацію лісів.

– Зміна правового статусу лісів призвела до створення бар'єрів для доступу до лісів для місцевого населення. Такі бар'єри є незаконними і встановлюються в основному довгостроковими (дозволено укладати угоди на строк до 50 років) тимчасовими користувачами. Користувачі часом зводять будинки та інші споруди (наприклад, паркани), встановлюють різні види бар'єрів для місцевого населення та спричиняють фрагментацію екосистем.

– Зростання об'ємів санітарних та інших лісо-відновлювальних рубок відносно головних рубок. Тільки 43% ліквідної деревини заготовлюється шляхом проведення рубок головного користування.

– Зменшення запасу деревини в основному в зрілих і перестійних лісах, який є набагато меншим, ніж нормативний (50-60% нормального чи оптимального запасу).

– Вихід кругляка від рубок головного користування складає 58%, і більш ніж 35% об'єму зібраної деревини неможливо обробити (дрова).

– Проблеми з продажем низькоякісної деревини, спричинені низьким попитом на таку деревину.

– Захоплення лісових господарств штучними посадками лісу і відповідно малі об'єми природного лісовідновлення.

– Малі об'єми мертвої деревини в українських лісах у вигляді дерев, що стоять або впали, через інтенсивні санітарні рубки і інші рубки догляду. Попри важливість цих заходів для запобігання лісовим пожежам відповідно до природних умов окремих територій, занадто малі об'єми сухостою призводять до втрати біорізноманіття (знищення біотопів видів, які пов'язані з сухостоєм).

– Ліквідація, часто з порушенням законодавства, малих охоронюваних територій місцевого значення.

– Вирубування лісів на територіях, призначених для охорони.

– Незаконне вирубування лісів.

– Вилучення лісових земель, також за ініціативою органів Державного комітету лісового господарства, з наступними рубками і будівництвом нерухомості (особливо навколо великих міст і курортів

– Незаконний видобуток корисних копалин на деяких лісових територіях (піску, бурштину тощо).

– Питання поділу неродючих сільськогосподарських земель, деградованих і сільськогосподарських земель, вилучених з використання. Для проведення заліснення на сільськогосподарських землях, вилучених з використання, лісогосподарські підприємства повинні сплачувати вартість втраченої сільськогосподарської продукції, яка є значною і лісогосподарські підприємства або не мають достатньо коштів або економічного інтересу в такому залісненні.

– Складність у виділенні земель та оформленні право-установчих документів для здійснення лісорозведення.

- Не забезпечується єдина державна інвентаризація лісів.
- Частина лісів перебуває поза сферою державного контролю.
- Заліснення і знеліснення не є предметом державної екологічної експертизи.

Хід роботи

Завдання 1. Порівняйте відповідні часові й просторові рівні в процесі прийняття рішень, що стосуються:

- а) лісового законодавства;
- б) лісогосподарських програм на рівні лісового масиву;
- в) боротьби з лісовими пожежами.

Завдання 2. Наведіть приклади рішень у галузі лісового господарства, прийнятих на рівні:

- а) окремого насадження;
- б) лісового масиву;
- в) економічного регіону.

Завдання 3. Чому дорівнює теперішня вартість очікуваних через 6 років 135 грн за норми інтересу в 14%?

Завдання 4. Чому дорівнює величина реальної норми інтересу, якщо номінальна дорівнює 28%, а інфляція – 14%?

Завдання 5. Чому дорівнює вартість лісової землі, яка забезпечує продукування у 80-річному віці, чистий дохід у розмірі 50 тис. грн за норми дисконту в 4%?

Завдання 6. Щорічний постійний чистий дохід (прибуток) від лісового парку становить 3,8 тис. грн. Якою є його теперішня вартість за норми інтересу 4%?

Контрольні питання

1. Що таке прогнозування?
2. Приклади рішень у галузі лісового господарства, прийнятих на різних рівнях?
3. Порівняйте відповідні часові й просторові рівні в процесі прийняття рішень?
4. Чи є вигідним подальший розвиток лісового господарства?
5. Які подібні та відмінні способи управління лісовим господарством в Україні та світі?
6. Чи потрібно використовувати світовий досвід ведення лісового господарства для подальшого розвитку в Україні?
7. Пріоритетні стратегічні напрями екологізації лісопромислового виробництва?

ТЕМА № 12. ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ МИСЛИВСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Мета: провести порівняльний аналіз розвитку мисливського туризму у Південній Африці, на Алясці та в Канаді, зробити узагальнюючі висновки з економічних складових мисливського господарства

Обладнання: таблиці, олівець, лінійка

Об'єкт дослідження: туризм

ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ

Розвиток екологічного туризму з урахуванням мисливства.

Екологічний туризм – порівняно нове поняття в туристичній діяльності. Основна причина виникнення екологічного туризму знаходиться у неврегульованості відносин у системі «суспільство-природа», або в туристичній інтерпретації - «туризм-екологія». Саме орієнтацією на екологічну складову можна пояснити підвищену увагу в останні роки до відвідування місць з незмінним або мало зміненим природним середовищем. Численні опитування туристів свідчать, що серед провідних мотивів туристських подорожей на перший план все більше виступає прагнення людей до спілкування з природою. Звідси походження близьких за змістом понять «м'який туризм» («зелений туризм» тощо. Екологічний туризм обов'язково має містити в собі елементи усвідомленого позитивного ставлення до навколишнього природного середовища, а не тільки його використання, нехай навіть в активних формах.

Екологічний туризм з його величезними рекреаційними і пізнавальними можливостями покликаний сформувати суспільну свідомість щодо охорони та раціонального використання природних багатств, донести до людей нагальність і важливість питань захисту навколишнього середовища. У багатьох країнах екологічний туризм стає супутником і невід'ємною частиною всіх видів туризму, інтегрує їх у загальний процес, а завдяки своєму максимально доступному (наочному) просвітницькому та освітньому потенціалу є чи не єдиним регулятивним та формуючим поведінку важелем управління урбанізаційними процесами, раціонального природокористування та охорони природи. Він дозволяє пом'якшити удари, що завдає природі бездумне ставлення до неї людини, зберігає кутки незайманої природи і сприяє примноженню природних цінностей не тільки за допомогою екологічної просвіти, але і за рахунок коштів, що спрямовуються з прибутків від екологічного туризму на вирішення цих завдань.

У найбільш загальному розумінні екологічний туризм, є формою активного відпочинку з екологічно значущим наповненням – особливий інтегруючий напрямок рекреаційної діяльності людей, що будують свої взаємовідносини з природою та іншими людьми на основі взаємної вигоди, взаємоповаги та взаєморозуміння. Туристи отримують від такого спілкування з природою певний фізичний, психологічний, інтелектуальний та емоційний запас міцності та здоров'я, а природа при цьому зазнає мінімальних оборотних

впливів і втрат, місцеві мешканці отримують соціальні та економічні стимули до збереження природи та традиційного природокористування. Екологічний туризм здійснюють у двох основних напрямках: відвідування мало змінених природних територій та туризм, спрямований на відвідування, «поряд із мало зміненими людською діяльністю природними територіями, і об'єктів традиційної місцевої культури».

До екологічного зазвичай відносять наступні види туризму:

– природно-пізнавальний, коли основною метою відпочинку є відвідування унікальних, гарних і цікавих природних об'єктів, спостереження за флорою і фауною;

– активний туризм – подорожі на транспорті, рухоме мускульною силою, в тому числі пішки, а також на лижах, велосипедах, байдарках та ін.;

– сільський (агротуризм) туризм – відпочинок в сільській місцевості;

– споживчий туризм: отримання «дарів природи» не для продажу – збір грибів та ягід, рибалку і полювання;

– пікніковий туризм – наприклад відпочинок на березі водойми з метою купатися, позагоряти, а заодно і погуляти по лісі, порибалити, пограти у волейбол та ін.

Мисливський туризм (аутфітер-тур) – різновид туризму, метою якого є пошук, вистежування, переслідування та здобич деяких видів диких тварин. Широкого розвитку в багатьох країнах світу набув мисливський туризм. Незважаючи на високі ціни послуг, що оплачують іноземні мисливці, мисливський туризм дедалі більше розширюється. Мрією туристів-мисливців є велика четвірка (лев, леопард, буйвол, слон) та найвищий трофей – памірський гірський баран Марко Поло. Мисливський туризм, це водночас і промисел і розвага, що складається з пошуку, переслідування та здобичі (захоплення або вбивства) деяких видів диких тварин (переважно птахів і ссавців). До мисливських турів не відносять вбивство худоби, домашніх тварин або тварин, що тримаються в неволі, так як і рибальство та використання пасток. У багатьох країнах мисливський туризм викликає протести захисників дикої природи, які вказують на його шкоду для природи, і на те, що рекреаційне полювання розвиває жорстокість, та навіть часто прирівнюють його до вбивства людини.

Таблиця 6. – Порівняльний аналіз розвитку мисливського туризму у Південній Африці, на Алясці та в Канаді

Показник	Південна Африка	Аляска, США	Нунавут, Канада	Ньюфаундленд та Лабрадор, Канада
Мисливські ресурси	Африканський слон, буйвол, леопард, лев, носоріг	Американський бізон, чорний та бурий ведмеді, різні види оленів, вівці, лось	Білий ведмідь, олень, мускусний бик, вовк	Різні види оленів, чорний ведмідь
Середня тривалість одного туру	Від 7 до 21 дня	7 днів	10-14 днів	7 днів
Витрати мисливців на тур	500 дол. США в день	2500-20000 дол. США	25000-35000 канадських доларів (CAD)	2200 CAD – чорний ведмідь, 3500 CAD – лось чи олень, 5400 CAD – комбіновані полювання
Галузеві доходи	146 млн. дол. США (2003 р.)	100 млн. дол. США в сер. за рік	2,9 млн. CAD щорічно	42 млн. CAD щорічно
Кількість мисливців, осіб	7000 (2003 р.)	90000 (2001 р.)	518 (2001 р.)	5724 (2005 р.)
Диверсифікація послуг мисливського господарства	Рибальство, різні види туристичних маршрутів	Фотографування екскурсії, спортивне рибальство	Катання на собаках та байдарках, різні види туристичних маршрутів	Різні види туристичних маршрутів, рибальство, полювання на дичину.

Полювання в мисливському туризмі має свої особливості (табл. 6):

- полювання промислове і любительське;
- полювання без засобів пересування і з ними: з верховими тваринами (коней, слонів), з возів, автомобілів, поїздів, суден, повітряних суден;
- полювання на рівнині, в лісі, на болотах, на воді, під водою, в повітрі, в норах;
- полювання поодиночці і організованими групами мисливців;

- полювання із засідки, полювання-переслідування, облавне та загородне полювання;
- полювання зі списом, рогатиною, острогою, луком і стрілами, пращею, вогнепальною зброєю;
- полювання за допомогою спеціально навчених мисливських тварин (ловчих птахів, собак), в тому числі цькування;
- використання приманок, підсадних тварин;
- полювання мережами, пастками, силками, клітками, капканами, само-стрілами;
- фотополювання – фото- і кінозйомка тварин в їх природному середовищі існування.

У всьому світі широко розвивається туризм. В останні роки у багатьох країнах світу набули розвитку такі види туризму як молодіжний, спортивно-оздоровчий, як вже згадувалося вище, агротуризм та екологічний туризм в т.ч. той, що включає мисливство. В розвинених країнах світу ефективність екологічного туризму досить висока.

Географія мисливського туризму. Мисливський туризм є надзвичайно різноманітною категорією активного відпочинку. Для більшості його любителів він полягає в стрілецькому полюванні на всляку дичину. Тим часом, в поняття мисливський туризм входять і такі його види, як прогулянки по лісу з метою спостереження за дикими звірами, фото- і відео-полювання, трофейна справа, мисливське собаківництво, таксидермія (виготовлення опудал тварин) і інші. Таким чином, в залежності від виду, мисливський туризм може бути екстремальним, спортивно-оздоровчим або пізнавальним.

Традиційний стрілецький мисливський туризм має важливу особливість – заняття ним суворо регламентуються в зв'язку з необхідністю охорони тваринного світу планети. У більшості держав встановлені терміни полювання на тих чи інших тварин, а також існують ліцензії, обмежують види і кількість трофеїв. У багатьох країнах Європи, де мало лісів, диких тварин спеціально розводять і підготовують для полювання. Завдяки цьому деякі лісові масиви в розвинених країнах, незважаючи на невелику площу і високу відвідуваність, мають більш високі популяції тварин, ніж в природних лісах Канади або Росії. Полювання є одним з найдорожчих видів відпочинку в зв'язку з високою вартістю зброї, екіпіровки, чималим цінами на послуги провідників та ліцензії. Середньосвітова вартість обслуговування одного мисливця становить близько 200 доларів на добу, незважаючи на спартанські умови життя в польових умовах. Залежно від об'єкта полювання, ліцензія на відстріл може коштувати від кількох доларів (дрібні птахи поширених видів) до десятків тисяч доларів (слони, леви, гепарди). Найбільш дорогими вважаються Африканські сафарі в ПАР, Танзанії і Кенії, де є можливість пополювати на рідкісних звірів. Парадоксально, але такий мисливський туризм приносить незаперечну користь для збереження видів відстрілюваних тварин. Значна частина коштів, що отримується від продажу ліцензій та надання егерських послуг, направляється

на охорону рідкісних звірів від винищення бракон'єрами, які свого часу наносили екосистемі незмірно більший збиток.

Мисливський туризм в країнах Європи та Україні.

В Україні головним центром полювання вважається прикарпатський регіон з його порівняно великими лісовими масивами. Об'єктами полювання тут є дикі кабани, лосі, олені, козулі, лані, а також більш дрібні тварини – борсуки, лисиці, вовки і зайці. У степовій зоні – Харківській, Запорізькій та інших областях розвинене полювання на бабаків, сірих куріпок, перепелів і іншу пернату дичину. Ще одним центром полювання на птахів є плавні Дунаю в Одеській області. Сюди організовують- ся тури для полювання на куликів, фазанів, куріпок, диких гусей і качок. Для таких поїздок в обов'язковому порядку потрібна наявність мисливського квитка, контрольної картки мисливця, дозволу на носіння та застосування зброї. Туристична індустрія, в котрій задіяні 10% усіх трудових ресурсів світу, розвивається зростаючими темпами. В країнах Європейського Союзу 6% ВВП припадає саме на туристичну галузь.

Один з видів туризму – мисливський туризм – і досі є незначним сектором туристичної індустрії. Однак результати досліджень багатьох науковців свідчать про високу економічну ефективність зазначеного виду туризму. Аналізуючи світовий досвід, І.В. Делеган зазначає, що «мисливський туризм може дати такі прибутки, котрі на порядок перевищуватимуть вартість деревини річної лісосіки за середньоєвропейськими цінами». У своїх дослідженнях Ю.В. Муравйов також зазначив, що «мисливське господарство в переважній більшості країн світу функціонує на принципах ринкових відносин і є високоприбутковою віткою національної економіки, котра поповнює федеральні та регіональні (місцеві) бюджети коштами, що надходять від оподаткування підприємств і організацій, котрі займаються відтворенням мисливської фауни, організацією полювання та туризму». Для успішного розвитку мисливського туризму основним завданням організацій, що займаються веденням мисливського господарства, є охорона та відтворення мисливських ресурсів. Вагомий внесок у вирішення теоретичних і методологічних питань охорони, раціонального використання та відтворення мисливських ресурсів зробили В.Д. Бондаренко, І.В. Делеган, Ю.В. Муравйов, І.М. Синякевич. Однак в Україні здебільшого мисливські господарства залишаються збитковими. Важливими дослідженнями сьогодні є виявлення сучасних інноваційних тенденцій розвитку мисливського туризму у світі для формування рекомендацій із забезпечення прибуткової діяльності українських мисливських господарств в екологічно допустимих межах.

У переважній більшості країн світу кількість мисливців тривалий час залишається досить значною. Відсоток їх від загальної кількості населення: в Англії – 1,5, Франції – 3,8, Італії – 4,0, Фінляндії – 6,4, Норвегії – 6,0, Росії – 1,2, Канаді – 2,3, США – 9,4, Україні – 1,0. На одну тисячу жителів припадає мисливців у Фінляндії – 47, Італії – 39, Франції – 38, Швеції – 34, Іспанії – 28, Греції – 27, Австрії – 14, Чехословаччині – 9, в Україні – 10. За кількістю

мисливців на 100 км² в Європі провідні місця посідають: Італія – 760, Франція – 365, Данія – 360, Англія – 205, Іспанія – 200, Греція – 190, Австрія – 120, Україна – 100, Болгарія – 75, Швеція – 62, Португалія – 39, Угорщина – 28, Польща – 22.

Хід роботи

Завдання 1. Порівняйте відповідні часові й просторові рівні в процесі прийняття рішень, що стосуються:

- г) мисливського законодавства;
- д) мисливських програм;
- е) боротьби з браконьєрством.

Завдання 2. Наведіть приклади рішень у галузі мисливського господарства, прийнятих на рівні:

- г) окремого виду;
- д) мисливського угіддя;
- е) економічного регіону.

Завдання 3. Теперішня вартість становить 70 грн. Чому дорівнюватиме її еквівалент через 3 роки за норми інтересу 20%?

Завдання 4. Чому дорівнює номінальна норма інтересу, якщо реальна дорівнює 17%, а інфляція – 14%?

Завдання 5. Чому дорівнює інфляція, якщо номінальна норма інтересу складає 28%, а реальна – 17%?

Завдання 6. Написати порівняльний аналіз розвитку мисливського туризму у Південній Африці, на Алясці та в Канаді.

Контрольні питання

1. Що таке планування?
2. Приклади рішень у галузі мисливського господарства, прийнятих на різних рівнях?
3. Порівняйте відповідні часові й просторові рівні в процесі прийняття рішень в мисливському господарстві?
4. Чи є вигідним подальший розвиток мисливського господарства?
5. Які існують штрафи за порушення мисливського законодавства?
6. Які подібні та відмінні способи управління мисливським господарством в Україні та світі?
7. Чи потрібно використовувати світовий досвід ведення мисливського господарства для подальшого розвитку в Україні?
8. Пріоритетні стратегічні напрями мисливського господарства?

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІНДИВІДУАЛЬНОГО ДОМАШНЬОГО ЗАВДАННЯ

Написання роботи на тему, яку здобувач вибирає із запропонованих, із подальшим захистом.

Теми індивідуальних завдань:

1. Екологічна політика в Україні та її удосконалення.
2. Інструменти екологічної політики та їх удосконалення.
3. Державне регулювання природокористування в Україні та в світі.
4. Екологічні фонди в Україні: проблеми та перспективи функціонування.
5. Джерела фінансування охорони довкілля в Україні та їх розвиток.
6. Фінансові важелі регулювання екологічної діяльності.
7. Екологізація промисловості.
8. Екологізація транспорту.
9. Екологізація енергетики. Альтернативні джерела енергії.
10. Екологізація теплоенергетики.
11. Екологічне управління в Україні та його удосконалення.
12. Державна система екологічного управління в Україні та її удосконалення.
13. Інформаційні системи екологічного управління та їх удосконалення.
14. Екологічна безпека в Україні: методи забезпечення та удосконалення.
15. Екологічне планування в Україні та його удосконалення.
16. Шляхи досягнення екологічної рівноваги в екосистемах.
17. Економічні аспекти використання ГІС (геоінформаційних систем) для регіональних та національних екосистем.
18. Розвиток маловідходних та безвідходних технологій в різних галузях економіки.
19. Еколого-економічні аспекти функціонування галузей економіки.
20. Основні напрямки екологізації економіки на шляху до сталого розвитку.
21. Екологізація розвитку та ефективність використання агропромислового комплексу.
22. Екологізація розвитку та ефективність використання лісового комплексу.
23. Еколого-економічна ефективність використання водних ресурсів.
24. Екологізація паливно-енергетичного комплексу.
25. Екологізація металургійного комплексу.
26. Управління природокористуванням та природоохоронною діяльністю на підприємстві.
27. Удосконалення природоохоронної діяльності підприємств шляхом використання маловідходних та безвідходних технологій на підприємстві.
28. Екологічний аудит в Україні (на рівні конкретного підприємства).
29. Еколого-економічні аспекти функціонування підприємства.

30. Економічна ефективність природоохоронних заходів.
31. Удосконалення регіональної екологічної політики
32. Удосконалення національної екологічної політики
33. Екологізація водного господарства
34. Екологізація сільського господарства
35. Екологізація лісового господарства

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

Виконання тестових завдань у СЕЗН ЗНУ Moodle.

Тестові завдання формуються автоматично з банку питань.

Питання для підготовки до екзамену:

1. Які зв'язки лісового господарства з економікою?
2. Які існують методи управління лісовим господарством в Україні?
3. Які є критерії збереження лісових екосистем з урахуванням європейського досвіду?
4. Для чого проводиться оцінка стану лісових ресурсів агросфери та впровадження у практику стандартів інтегрованого управління ними?
5. Які є напрямки розвитку лісового господарства?
6. Що таке економіка мисливського господарства?
7. Чим відрізняється економіка лісового господарства від мисливського?
8. Які існують зв'язки мисливського господарства з економікою?
9. Яке закріплення мисливських угідь за користувачами в Україні?
10. Що необхідно для управління мисливським господарством?
11. Екологічний аспект з підвищення ефективності управління мисливського господарства передбачає?
12. Вдосконалення соціально-правового та економічного аспектів у галузі мисливського господарства включає?
13. Що входить до законодавчої бази лісового господарства?
14. Які існують види лісогосподарської діяльності?
15. Вказати міжнародні угоди та національне законодавство щодо побічного лісового користування?
16. Забезпечення функціонування кадастру земель лісогосподарського призначення?
17. Які існують способи боротьби з незаконними рубками в Україні?
18. Які існують способи боротьби з незаконними рубками в світі?
19. На якому рівні регулюється боротьба з незаконними рубками?
20. Місце лісового господарства в економіці?
21. Чи впливає господарська діяльність людини на співвідношення запасу кормів?
22. Чому лісові мисливські угіддя володіють більшим запасом кормів ніж інші?
23. Чи можливо прогнозувати запас кормів у типі мисливських угідь – лісові, і чому?
24. Для користувача мисливськими угіддями, що є найбільшою проблемою при господарюванні в лісових мисливських угіддях?
25. Для користувача мисливськими угіддями, що є найбільшою проблемою при господарюванні в польових мисливських угіддях?
26. Що регулює законодавча база мисливського господарства?
27. В чому різниця між законодавчими базами лісового та мисливських господарств?

28. У якому випадку необхідно здійснювати доповнення лісових культур?
29. Які існують способи зменшення пошкодження лісових та сільськогосподарських культур дикими тваринами?
30. Методи боротьби з браконьєрством?
31. Порівняти між собою інноваційні методи боротьби з браконьєрством в різних країнах світу та Україною?
32. Що досліджує формула Хансліка?
33. Залучення фінансових ресурсів на основі підвищення ефективності еколого-економічної складової лісових екосистем ?
34. З чим пов'язаний розподіл лісостійкості на території України?
35. Поясніть, як можна визначити оптимальну чисельність мисливських тварин у залежності від запасів природних кормів?
36. В чому різниця між ефективним використанням лісових та мисливських ресурсів?
37. Яка різниця між економічною ефективністю лісового та мисливських господарств?
38. Наведіть приклади, як земля, праця й капітал заміщуються в процесі виробництва деревини?
39. Для чого необхідно слідкувати за активами в лісовому господарстві?
40. Які існують оборотні активи в лісового господарстві?
41. Як відображуються лісові ресурси в бухгалтерському обліку?
42. В чому різниця між продуктивністю праці лісового та мисливських господарств?
43. Описати функції та критерії лісових ресурсів?
44. Яка існує класифікація категорій і функцій лісових ресурсів?
45. Як впливає чисельність дичини у лісі на попит на полювання?
46. Приклади рішень у галузі лісового господарства, прийнятих на різних рівнях?
47. Чи є вигідним подальший розвиток лісового господарства?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Дайте правильне визначення поняттю «Економіка»:

- а) це наука й навчальна дисципліна, яка базується на пізнанні та свідомому використанні витрат та доходів від виробництва;
- б) це наука й навчальна дисципліна, яка базується на пізнанні та свідомому використанні економічних законів і закономірностей функціонування та розвитку суспільного виробництва;
- в) це галузь народного господарства;
- г) це сукупність важелів регулювання ринку.

2. До елементів економіки не належать:

- а) економічні закони;
- б) економічні агенти;
- в) відносини власності;
- г) конкуренція.

3. До елементів економіки не належать:

- а) потреби;
- б) економічні агентства;
- в) відносини власності;
- г) конкуренція.

4. До елементів економіки не належать:

- а) економічні агенти;
- б) прибуток від господарської діяльності;
- в) конкуренція;
- г) економічні ресурси.

5. До елементів економіки не належать:

- а) потреби;
- б) економічні агенти;
- в) відносини власності;
- г) надання економічних послуг.

6. До елементів економіки не належить:

- а) економічні агенти;
- б) відносини власності;
- в) конкуренція;
- г) заробітна плата.

7. Будь-яка економічна система вирішує наступні питання (вказіть зайву відповідь):

- а) які товари виробляти та в якій кількості;
- б) як виробляти, для кого виробляти товари;
- в) як продати;
- г) хто і яку роботу має виконувати.

8. Економічні ресурси – це:

- а) усі чинники, які приймають участь або ж впливають на суспільне виробництво;

- б) витрати матеріалів на виробництво продукції;
- в) витрати коштів на виробництво продукції;
- г) капітальні витрати на виробництво продукції.

9. Ринкова класифікація економічних ресурсів передбачає їх поділ на:

- а) працю, підприємницькі навички, капітал, землю;
- б) витрати, податки, прибуток, ціни;
- в) заробітну плату, підприємницькі навички, доходи;
- г) праця, засоби праці, предмети праці.

10. В економіці земля розглядається як:

- а) економічна система;
- б) економічний елемент;
- в) економічний ресурс;
- г) економічний агент.

11. Адміністративна класифікація економічних ресурсів передбачає їх поділ на:

- а) працю, підприємницькі навички, капітал, землю;
- б) витрати, податки, прибуток, ціни;
- в) заробітну плату, підприємницькі навички, доходи;
- г) працю, засоби праці, предмети праці.

12. Лісове господарство – це галузь, яка займається (дайте найбільш повну відповідь):

- а) обліком і відтворенням лісових ресурсів, охороною їх від пожеж, шкідників і хвороб, лісорозведенням, підвищенням продуктивності лісів, регулюванням лісокористування;
- б) обліком і відтворенням лісових ресурсів, охороною їх від пожеж, шкідників і хвороб, лісорозведенням, підвищенням продуктивності лісів, регулюванням лісокористування, заготівлею круглих лісоматеріалів та інших продуктів лісу;
- в) обліком і відтворенням лісових ресурсів, лісорозведенням, підвищенням продуктивності лісів, регулюванням лісокористування, заготівлею круглих лісоматеріалів та інших продуктів лісу;
- г) відтворенням лісових ресурсів, охороною їх від пожеж, шкідників і хвороб, лісорозведенням, підвищенням продуктивності лісів, регулюванням лісокористування, заготівлею круглих лісоматеріалів та інших продуктів лісу.

13. Робочий час працівників лісового господарства в загальному часі процесу формування насадження до віку стиглості складає:

- а) 0,15-0,20%;
- б) 1,5-2,0%;
- в) 15,0-20,0%;
- г) 15,6-20,0%.

14. Ліс – є:

- а) невідновлюваний ресурс;
- б) відновлюваний ресурс;

- в) відновлюваний ресурс, але за умови сприяння людини;
- г) може бути відновлюваним залежно від способу відтворення.

15. Економіка лісового господарства – це:

- а) наука про виробництво та використання лісів;
- б) прикладна наука, головне завдання якої полягає у застосуванні інструментів економічного аналізу до питань виробництва, попиту, пропозиції, ціноутворення, споживання деревини та інших продуктів лісу;
- в) прикладна наука, головне завдання якої полягає у визначенні економічних проблем галузі народного господарства;
- г) наука, що займається ціноутворенням на продукцію лісового господарства та аналізом лісозаготівель.

16. Лісове господарство включає наступні види економічної діяльності:

- а) лісозаготівлю, отримання продукції від побічного використання лісів;
- б) лісозаготівлю, отримання продукції лісового господарства, надання послуг, пов'язаних з веденням лісового господарства;
- в) заготівля деревини, побічних продуктів лісу, кори, лубу, живиці, соків, грибів;
- г) заготівля деревини від рубок головного користування, заготівля деревини від рубок, пов'язаних з веденням лісового господарства.

17. Лісозаготівля передбачає отримання:

- а) необробленої деревини (колоди, стовпи, кріпильний ліс, жерді, дрова паливні);
- б) необробленої та обробленої деревини;
- в) поваленої деревини з обрубаним гіллям;
- г) поваленої деревини з необрубаним гіллям.

18. Отримання продуктів лісового господарства передбачає:

- а) збір лісових продуктів, збір соків, збір живиці, насіння дерев і кущів;
- б) збір грибів, ягід, лікарських рослин;
- в) збір та реалізацію лісових продуктів;
- г) збір лісових продуктів, заготівлю сіна.

19. До послуг, пов'язаних з веденням лісового господарства належать:

- а) послуги лісівництва (садіння лісу, таксація лісу);
- б) заготівля побічної продукції лісу;
- в) збір грибів, ягід, лікарських рослин;
- г) ведення мисливського господарства в лісах.

20. Державне управління лісовою галуззю покладено на:

- а) Державний комітет лісового господарства України;
- б) Державне агентство лісових ресурсів України;
- в) спеціалізовані лісгосподарські підприємства;
- г) Департамент лісового господарства України.

21. Розрахункова лісосіка затверджується:

- а) Державним комітетом лісового господарства України;
- б) Державним агентством лісових ресурсів України;

- в) Міністерством екології та природних ресурсів України;
- г) Департаментом лісового господарства України.

22. Кількість працюючих в лісовій галузі близька до:

- а) 100 тисяч;
- б) 10 тисяч;
- в) 1000 тисяч;
- г) 500 тисяч.

23. Щорічно підприємства лісової галузі заготовляють близько:

- а) 150 тисяч м³ ліквідної деревини;
- б) 15 млн м³ ліквідної деревини;
- в) 150 млн м³ ліквідної деревини;
- г) 9,8 млн м³ ліквідної деревини.

24. Підприємство – це:

- а) контора, що займається організацією, плануванням та контролем за виробництвом продукції;
- б) будь-яка установа, що займається наданням послуг та виробництвом продукції;
- в) самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним державним органом влади або органом місцевого самоврядування (або іншими суб'єктами) для задоволення суспільних та особистих потреб через систематичне здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності;
- г) суб'єкт, створений компетентним державним органом влади або органом місцевого самоврядування (або іншими суб'єктами) для задоволення суспільних та особистих потреб через систематичне здійснення виробничої та торговельної діяльності.

25. Лісовим господарством можуть займатися:

- а) будь-які підприємства;
- б) спеціалізовані підприємства;
- в) комунальні;
- г) юридичні особи.

26. Тимчасове короткострокове користування триває:

- а) до 1 місяця;
- б) до 1 року;
- в) 1-5 років;
- г) 1-10 років.

27. Тимчасове довгострокове користування здійснюється протягом:

- а) до 1 місяця;
- б) до 1 року;
- в) 1-5 років;
- г) 1-50 років.

28. У структурі ВВП України лісове господарство коливається в межах:

- а) 10,0-15,0%;
- б) 1,0-5,0%;

- в) 0,4-0,5%;
- г) 0,04-0,05%.

29. У Лісовому кодексі ліс – це:

- а) сукупність дерев, кущів, живого надґрунтового покриву, лісових звірів, що взаємодіють між собою та навколишнім природним середовищем;
- б) сукупність насаджень на певній території лісового фонду;
- в) тип природних комплексів, у якому поєднуються переважно деревна та чагарникова рослинність з відповідними ґрунтами, трав'яною рослинністю, тваринним світом, мікроорганізмами та іншими природними компонентами, що взаємопов'язані у своєму розвитку, впливають один на одного і на навколишнє природне середовище;
- г) тип природних комплексів, у якому поєднуються переважно деревна рослинність з відповідними ґрунтами, трав'яною рослинністю, тваринним світом, мікроорганізмами та іншими природними компонентами, що взаємопов'язані у своєму розвитку.

30. До лісового фонду України належать лісові ділянки, в тому числі захисні насадження лінійного типу, площею не менше:

- а) 10,0 га;
- б) 1,0 га;
- в) 0,1 га;
- г) 0,01 га.

31. До лісового фонду України не належать (вказати на хибне твердження):

- а) зелені насадження в межах населених пунктів (парки, сади, сквери, бульвари тощо);
- б) окремі дерева і групи дерев;
- в) чагарники на сільськогосподарських угіддях, присадибних, дачних і садових ділянках;
- г) насадження в межах лісового фонду загального призначення.

32. Лісова ділянка – це:

- а) ділянка лісового фонду з визначеними межами, виділена для ведення лісового господарства та використання лісових ресурсів без вилучення її у землекористувача або власника землі;
- б) земельна ділянка, призначена переважно для створення лісу;
- в) ділянка земельного фонду України, на якій ростуть лісові види дерев та чагарників;
- г) будь-яке насадження, де проводяться лісгосподарські заходи.

33. До непокритих лісовою рослинністю лісових ділянок належать лісові ділянки, зайняті:

- а) незімкнутими лісовими культурами, лісовими розсадниками і плантаціями;
- б) лісовими шляхами та просіками, лісовими протипожежними розривами;
- в) лісовими осушувальними канавами і дренажними системами;
- г) відповіді а, б, в.

34. Нелісові землі включають до себе землі, зайняті:

- а) спорудами, трасами ліній електропередач та іншими інфраструктурними об'єктами;
- б) сільськогосподарськими угіддями (рілля, пасовища);
- в) болота і водоймами в межах земельних ділянок лісового фонду;
- г) відповіді а, б, в.

35. Ліси за екологічним і соціально-економічним значенням та залежно від основних виконуваних ними функцій поділяють на такі категорії (вказати хибну відповідь):

- а) захисні ліси;
- б) рекреаційно-оздоровчі ліси;
- в) ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення;
- г) екологічного значення.

36. Захисні ліси виконують переважно:

- а) водоохоронні, ґрунтозахисні та інші захисні функції;
- б) рекреаційні, санітарні, гігієнічні та оздоровчі функції;
- в) особливі природоохоронні, естетичні, наукові функції тощо;
- г) забезпечення народного господарства деревиною.

37. Рекреаційно-оздоровчі ліси виконують переважно:

- а) водоохоронні, ґрунтозахисні та інші захисні функції;
- б) рекреаційні, санітарні, гігієнічні та оздоровчі функції;
- в) особливі природоохоронні, естетичні, наукові функції тощо;
- г) забезпечення народного господарства деревиною.

38. Ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення виконують:

- а) водоохоронні, ґрунтозахисні та інші захисні функції;
- б) рекреаційні, санітарні, гігієнічні та оздоровчі функції;
- в) особливі природоохоронні, естетичні, наукові функції тощо;
- г) забезпечення народного господарства деревиною.

39. Експлуатаційні ліси виконують переважно функції:

- а) водоохоронні, ґрунтозахисні та інші захисні функції;
- б) рекреаційні, санітарні, гігієнічні та оздоровчі функції;
- в) особливі природоохоронні, естетичні, наукові функції тощо;
- г) забезпечення народного господарства деревиною.

40. Згідно з Лісовим кодексом України лісовими ресурсами є:

- а) деревні, технічні, лікарські та інші продукти лісу, що використовуються для задоволення потреб населення і виробництва та відтворюються у процесі формування лісових природних комплексів;
- б) продукти лісу, що використовуються для задоволення потреб населення і виробництва та відтворюються у процесі формування лісових природних комплексів;
- в) деревина, гриби, лікарська сировина, живиця та інша продукція, що добувається в лісових насадженнях;

г) відповіді б і в.

41. Ліси можуть перебувати (вказіть хибну відповідь):

- а) в державній власності;
- б) комунальній власності;
- в) приватній власності;
- г) змішаній власності.

42. Громадяни та юридичні особи України можуть безоплатно або за плату набувати у власність у складі угідь селянських, фермерських та інших господарств замкнені земельні лісові ділянки загальною площею до:

- а) 0,5 га;
- б) 5,0 га;
- в) 50,0 га;
- г) будь-якої площі.

43. Лісистість визначається як частка від ділення площі вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок на загальну площу:

- а) території країни, регіону чи адміністративної одиниці;
- б) лісів регіону;
- в) лісових насаджень;
- г) державного лісового фонду.

44. Лісозабезпеченість – показник, який визначає величину ресурсу (площа вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок або ж запасу деревостанів), що в середньому припадає на:

- а) одну особу, яка проживає в країні, регіоні чи адміністративній одиниці;
- б) певну кількість осіб регіону;
- в) визначену законодавством кількість осіб;
- г) осіб, що потребують лісових ресурсів.

45. Лісозабезпеченість вимірюється у:

- а) м³/особу;
- б) га/особу або ж м³/особу;
- в) га/особу;
- г) га/тис.чол.

46. Інтенсивність лісокористування визначається як:

- а) відношення величини заготівлі деревини на 1 га вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок до запасу;
- б) відношення величини заготівлі деревини вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок до середньої зміни запасу;
- в) відношення величини заготівлі деревини на 1 га вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок до середньої зміни запасу;
- г) добуток величини заготівлі деревини на 1 га вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок та середньої зміни запасу.

47. Площа лісів світу складає:

- а) 3952 тис. га;
- б) 3952 тис. млн га;
- в) 3952 млрд га;

г) 3952 млн га.

48. Лісистість суші світу:

- а) 30,3%;
- б) 15,6%;
- в) 33,0%;
- г) 10,3%.

49. Розташуйте країни в напрямі зменшення площі лісів (млн.га):

- а) Російська Федерація, Бразилія, Канада, США;
- б) Бразилія, Російська Федерація, Канада, США;
- в) Бразилія, Канада, Російська Федерація, США;
- г) Російська Федерація, США, Бразилія, Канада.

50. Природні ліси (праліси) становлять ___% загальної їх площі:

- а) 36;
- б) 16;
- в) 3,6;
- г) 26,6.

51. Загальна площа земель, на яких здійснюється ведення лісового господарства в Україні:

- а) 15,6 млн га;
- б) 9,8 млн га;
- в) 10,8 млн га;
- г) 8,6 млн га.

52. Площа лісових ділянок, вкритих ліською рослинністю в Україні:

- а) 9,7 млн. га;
- б) 10,8 млн. га;
- в) 8,7 млн. га;
- г) 7,9 млн. га.

53. Лісистість території України становить:

- а) 17,5%;
- б) 9,7%;
- в) 20,0%;
- г) 15,7%.

54. Оптимальна лісистість України:

- а) 15,7%;
- б) 20,0%;
- в) 23,0%;
- г) 36,6%.

55. Середні показники ліскозабезпеченості для України становлять:

- а) 0,21 га/особу;
- б) 2,1 га/особу;
- в) 0,21 тис. м²/особу;
- г) 2,2 га/особу.

56. Середні показники ліскозабезпеченості для України становлять:

- а) 399 м³/особу;

- б) 3,9 м³/особу;
- в) 39 м³/особу;
- г) 0,39 м³/особу.

57. Запас деревини в лісах України оцінюється в межах:

- а) 1,8 млрд м³;
- б) 11,8 млрд м³;
- в) 1,8 млн м³;
- г) 1,8 млрд м.

58. Середня зміна запасу на 1 га у лісах Державного лісового агентства дорівнює:

- а) 4,0 м³/гектар;
- б) 6,0 м³/гектар;
- в) 4,0 м²/гектар;
- г) 40,0 м³/гектар.

59. У лісах Державного лісового агентства найбільшу площу займають ліси:

- а) захисні;
- б) рекреаційно-оздоровчі;
- в) ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення;
- г) експлуатаційні.

60. У лісах Державного лісового агентства найменшу площу займають ліси:

- а) захисні;
- б) рекреаційно-оздоровчі;
- в) ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення;
- г) експлуатаційні.

61. За віковою структурою в лісах України найбільше:

- а) молодняків;
- б) середньовікових;
- в) пристигаючих;
- г) стigliх та перестійних.

62. За віковою структурою в лісах України найменше:

- а) молодняків;
- б) середньовікових;
- в) пристигаючих;
- г) стigliх та перестійних.

63. Вікова структура лісів України передбачає їх поділ на:

- а) молодняки, середньовікові, пристигаючі, стigli та перестійні;
- б) молодняки, середньовікові, пристигаючі, перестійні;
- в) молодняки, середньовікові, пристигаючі, стigli;
- г) молодняки, середньовікові, стigli, перестійні.

64. В Україні найбільшу площу займають насадження:

- а) хвойні;
- б) твердолистяні;
- в) м'яколистяні;
- г) соснові.

65. Середній запас деревини хвойних насаджень на 1 га:

- а) 226 м³;
- б) 163 м³;
- в) 135 м³;
- г) 400 м³.

66. Середній запас деревини твердолистяних насаджень на 1 га:

- а) 226 м³;
- б) 163 м³;
- в) 135 м³;
- г) 300 м³.

67. Середній запас деревини м'яко-листяних насаджень на 1 га:

- а) 226 м³;
- б) 163 м³;
- в) 135 м³;
- г) 300 м³.

68. Використання лісових ресурсів може здійснюватися в порядку:

- а) загального і спеціального використання;
- б) побічного використання;
- в) загального використання;
- г) зазначеного режимом використання лісових ресурсів.

69. У порядку спеціального використання можуть здійснюватися такі види використання лісових ресурсів:

- а) заготівля деревини, заготівля другорядних лісових матеріалів;
- б) побічні лісові користування;
- в) використання корисних властивостей лісів;
- г) відповіді а,б,в.

70. Заготівля другорядних лісових матеріалів передбачає заготівлю:

- а) живиці, пнів, лубу та кори, деревної зелені, деревних соків;
- б) заготівля сіна, випасання худоби, розміщення пасік, заготівля дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід, лікарських рослин, збирання лісової підстилки, заготівля очерету;
- в) використання корисних властивостей лісів для культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних, туристичних і освітньо-виховних цілей, потреб мисливського господарства, проведення науково-дослідних робіт;
- г) деревини від РГК та рубок, пов'язаних з веденням лісового господарства.

71. Побічні лісові користування передбачають:

- а) заготівлю живиці, пнів, лубу та кори, деревної зелені, деревних соків;

- б) заготівлю сіна, випасання худоби, розміщення пасік, заготівля дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід, лікарських рослин, збирання лісової підстилки, заготівля очерету;
- в) використання корисних властивостей лісів для культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних, туристичних і освітньо-виховних цілей, потреб мисливського господарства, проведення науково-дослідних робіт;
- г) заготівлю деревини від РГК та рубок, пов'язаних з веденням лісового господарства.

72. Спеціальне використання лісових ресурсів є:

- а) платним;
- б) безплатним;
- в) платним, за винятком розміщення пасік;
- г) платним залежно від розміру користування.

73. Дозвіл на спеціальне використання лісових ресурсів надає:

- а) лісорубний квиток;
- б) лісовий квиток;
- в) дозвіл працівника лісового господарства;
- г) відповіді 1 та 2.

74. Лімітом заготівлі деревини в порядку рубок головного користування є:

- а) площа стиглих і перестійних лісів;
- б) площа лісі;
- в) розрахункова лісосіка;
- г) площа експлуатаційних лісів.

75. Розрахункова лісосіка – це:

- а) щорічна науково обґрунтована норма заготівлі деревини в порядку рубок головного користування, виходячи з принципів безперервності та не виснажливості використання лісових ресурсів;
- б) площа лісів, що вирубують за 1 рік;
- в) щорічна норма заготівлі від рубок головного користування та рубок, пов'язаних з веденням лісового господарства;
- г) площа експлуатаційних лісів, що вирубують в середньому за 1 рік.

76. Інтенсивність лісокористування в Україні коливається в межах:

- а) 50-60%;
- б) 60-80%;
- в) 5,0-6,0%;
- г) 6,0-8,0%.

77. Інтенсивність лісокористування в Європі коливається в межах:

- а) 50-60%;
- б) 60-80%;
- в) 5,0-6,0%;
- г) 6,0-8,0%.

78. В Україні протягом року вирубується:

- а) 9,0% загального запасу;
- б) 0,9% загального запасу;

- в) 9,9% загального запасу;
- г) 19,9% загального запасу.

79. Які з наведених зелених насаджень належать до зелених насаджень загального користування?

- а) міські сади, парки, бульвари, лісопарки;
- б) зелені насадження в межах санітарно-захисних зон довкола ліній електропередачі високої напруги;
- в) зелені насадження довкола закладів освіти та громадських установ;
- г) протиерозійні насадження розсадників.

80. Для яких населених пунктів необхідно збільшувати норми загальноміських зелених територій загального користування на 15-20%?

- а) для міст, де розміщуються промислові підприємства I та II класу шкідливості;
- б) для міст, де розміщуються залізничні вузли;
- в) для міст, розміщених в оточенні існуючих лісів;
- г) для міст, розміщених у прибережних зонах великих річок і водойм.

81. Які з наведених зелених насаджень належать до зелених насаджень обмеженого користування?

- а) міські сади, парки, бульвари, лісопарки;
- б) зелені насадження в межах санітарно-захисних зон довкола ліній електропередачі високої напруги;
- в) зелені насадження довкола закладів освіти та громадських установ;
- г) зелені насадження довкола установ охорони здоров'я.

82. В яких населених пунктах допускається зменшення нормативної площі озеленених територій загального користування до 20%?

- а) для міст, де розміщуються промислові підприємства I та II класу шкідливості;
- б) для міст, де розміщуються залізничні вузли;
- в) для міст, розміщених в оточенні існуючих лісів;
- г) для міст, розміщених у прибережних зонах великих річок і водойм.

83. Які з наведених зелених насаджень належать до зелених насаджень спеціального призначення?

- а) міські сади, парки, бульвари, лісопарки;
- б) зелені насадження в межах санітарно-захисних зон довкола ліній електропередачі високої напруги;
- в) зелені насадження довкола закладів освіти та громадських установ;
- г) протиерозійні насадження розсадників.

84. Чи входять до складу лісового фонду зелені насадження в межах населених пунктів (парки, сквери, бульвари)?

- а) так, входять тільки парки;
- б) так, входять тільки зелені насадження в межах житлових районів;
- в) так, входять;
- г) ні, не входять.

85. Відновлювальна вартість зелених насаджень – це:

- а) прямі витрати, за рахунок яких вони створені та прийняті на баланс експлуатуючого підприємства з урахуванням планових накопичень, а також інфляційних процесів;
- б) всі витрати, за рахунок яких вони створені та прийняті на баланс експлуатуючого підприємства з урахуванням планових накопичень, а також інфляційних процесів;
- в) постійні витрати, за рахунок яких вони створені та прийняті на баланс експлуатуючого підприємства з урахуванням планових накопичень;
- г) змінні витрати, за рахунок яких вони створені та прийняті на баланс експлуатуючого підприємства з урахуванням планових накопичень.

86. Як здійснюється оцінювання відновлювальної вартості сухостійних та аварійних дерев?

- а) сухостійні та аварійні дерева оцінюванню не підлягають і зносяться без відшкодування;
- б) сухостійні та аварійні дерева під час оцінювання прирівнюються до незадовільного стану;
- в) під час оцінювання сухостійних та аварійних дерев використовують коефіцієнт 0,75;
- г) під час оцінювання сухостійних та аварійних дерев використовують коефіцієнт 0,50.

87. Від яких з наведених параметрів залежить відновлювальна вартість зелених насаджень?

- а) стану об'єктів озеленення;
- б) виду та характеристик зелених насаджень;
- в) вологості ґрунтів;
- г) просторової орієнтації зелених насаджень.

88. Від яких з наведених параметрів залежить відновлювальна вартість дерев?

- а) якісного стану дерев;
- б) породи;
- в) діаметра дерев;
- г) висоти кріплення першого живого сучка на дереві.

89. Чи можна здійснювати індексацію балансової вартості зелених насаджень?

- а) так, для зелених насаджень старших 20 років;
- б) ні;
- в) так, відповідно до закону «Про оподаткування прибутку підприємств»;
- г) так, відповідно до закону «Про державний бюджет».

90. За якими методами відбувається амортизація групи основних засобів «земельні ділянки»?

- а) за прямолінійним методом;
- б) за кумулятивним методом;
- в) амортизаційні відрахування не здійснюються;
- г) за методом зменшення залишкової вартості.

91. Укажіть форму фінансування лісового господарства?

- а) госпрозрахункова;
- б) орендна;
- в) бюджетно-кошторисна;
- г) комерційна;
- д) не прибуткова.

92. Укажіть джерела фінансування лісового господарства?

- а) попнева (коренева) плата;
- б) власні кошти;
- в) рентні відрахування;
- г) централізовані кошти;
- д) спеціальні кошти;
- е) залучені і позичені кошти;
- ж) кошти дебіторської заборгованості.

93. Відповідно до Лісового кодексу джерелами фінансування лісового господарства щодо лісів державної власності є:

- а) централізовані кошти;
- б) кошти державного бюджету;
- в) кошти місцевого бюджету;
- г) запозичені кошти;
- д) власні кошти;
- е) кошти інвесторів;
- ж) інші джерела не заборонені законодавством України.

94. Відповідно до Лісового кодексу джерелами фінансування лісового господарства щодо лісів комунальної власності є:

- а) кошти амортизованої вартості;
- б) кошти державного бюджету;
- в) кошти місцевого бюджету;
- г) запозичені кошти;
- д) власні кошти;
- е) кошти інвесторів;
- ж) інші джерела не заборонені законодавством України.

95. Відповідно до Лісового кодексу джерелами фінансування лісового господарства щодо лісів приватної власності є:

- а) кошти амортизованої вартості;
- б) кошти державного бюджету;
- в) кошти місцевого бюджету;
- г) запозичені кошти;
- д) власні кошти;
- е) кошти інвесторів;
- ж) інші джерела не заборонені законодавством України.

96. Кошти, виділені з державного і місцевого бюджетів на ведення лісового господарства є:

- а) не цільовими;

- б) умовно цільовими;
- в) постійними;
- г) цільовими;
- д) постійними;
- е) часткового цільовими.

97. Видатки на ведення лісового господарства з державного бюджету виділяють на виконання:

- а) запитів постійних лісокористувачів;
- б) програми лісорозведення в Україні до 2020 року;
- в) програм і проектів соціально-економічного розвитку регіонів;
- г) програми «Ліси України» на 2010-2015 роки;
- д) кошторису Державного лісового агентства України;
- е) виконання усіх планових завдань постійних лісокористувачів.

98. До «власних коштів» підприємств лісового господарства відносяться:

- а) кошти амортизаційного фонду;
- б) кошти державного бюджету;
- в) кошти місцевого бюджету;
- г) запозичені кошти;
- д) кошти від реалізації майна;
- е) кошти інвесторів;
- ж) чистий прибуток;
- з) виручка від реалізації продукції.

99. Головним джерелом фінансування лісового господарства нині є:

- а) власні кошти;
- б) кошти державного бюджету;
- в) кошти місцевого бюджету;
- г) запозичені кошти;
- д) кошти інвесторів.

100. Які заходи економічного стимулювання розширеного відтворення лісів передбачені Лісовим кодексом України?

- а) відшкодування втрат при веденні лісового господарства;
- б) компенсація витрат;
- в) компенсація недоотриманих доходів;
- г) відшкодування вартості посадкового матеріалу і вартості робочої сили;
- д) пільгове оподаткування.

101. Рента – це:

- а) постійний дохід від нерухомого майна;
- б) нестабільний та тривалий вид прибутку від усіх видів майна;
- в) постійний дохід від земельних і лісових ресурсів;
- г) особливий вид відносно стійкого доходу від певних видів власності;
- д) величина доходу, яка зумовлена залученням природних ресурсів у господарський оборот.

102. Умовами виникнення ренти при використанні природних ресурсів є:

- а) обмеження доступу на ринок продукції природокористування;

- б) обмеження доступу до природних ресурсів для усіх користувачів окрім одного;
- в) вільний доступ на ринок продукції природокористування;
- г) відсутність доступу користувачів до природних ресурсів;
- д) доступність ринків продукції природокористування лише для власників ресурсів.

103. У лісовому господарстві ренту присвоюють у формі:

- а) податку на прибуток;
- б) збору за спеціальне використання лісових ресурсів;
- в) податку на додану вартість;
- г) єдиного податку;
- д) відрахувань до цільових фондів.

104. Якою є загальна форма лісових платежів, у разі коли базою оподаткування є деревина?

- а) коренева плата;
- б) земельна рента;
- в) майнових податок;
- г) ліцензійний платіж;
- д) земельний податок;
- е) плата за землю.

105. Який метод визначення лісових платежів застосовується, у разі коли базою оподаткування є деревина?

- а) відсоток вартості деревного запасу;
- б) майновий податок;
- в) податок на обсяг заготовленої деревини;
- г) відсоток вартості заготовленої деревини;
- д) коренева вартість деревини, що підлягає заготівлі.

106. Об'єктом оподаткування піл час здійснення лісозаготівель є:

- а) деревина заготовлена в порядку рубок головного користування;
- б) деревина заготовлена в порядку рубок формування і оздоровлення лісів;
- в) деревина заготовлена в порядку рубок формування і оздоровлення лісів починаючи з 40 річного віку;
- г) деревина заготовлена в порядку рубок формування і оздоровлення лісів (починаючи з 40 річного віку за виключенням суцільних санітарних і суцільних лісовідновних рубок);
- д) деревина отримана від розчищення лісових ділянок, у зв'язку з будівництвом об'єктів інфраструктури.

107. Ставки збору за спеціальне використання лісових ресурсів (заготівлю деревини) диференційовані за:

- а) видами дерев;
- б) деревними породами;
- в) розрядами висот;
- г) розрядами такс;

- д) лісо-таксовими розрядами;
- е) лісо-таксовими поясами;
- ж) поділом на дров'яні і ділові стовбури;
- з) поділом на ділову і дров'яну деревину.

108. Ставка збору за спеціальне використання лісових ресурсів (заготовлену деревину) встановлюється для:

- а) одного щільного кубічного метра деревини;
- б) одного знеособленого кубічного метра деревини;
- в) одного щільного кубічного метра деревини для ділової і дров'яної деревини в корі;
- г) одного щільного кубічного метра деревини для ділової деревини без кори та дров'яної – в корі;
- д) одного щільного кубічного метра деревини для ділової і дров'яної деревини без кори.

109. На деревину, заготовлену під час вибіркового рубок головного користування ставка збору:

- а) збільшується на 20%;
- б) знижується на 10%;
- в) може переглядатися в сторону зниження за поданням обласного управління лісового та мисливського господарства;
- г) збільшується на 10%;
- д) знижується на 20%.

110. Ставка збору за спеціальне використання лісових ресурсів (заготовлену деревину) встановлюється для:

- а) одного щільного кубічного метра деревини;
- б) одного знеособленого кубічного метра деревини;
- в) одного щільного кубічного метра деревини для ділової і дров'яної деревини в корі;
- г) одного щільного кубічного метра деревини для ділової деревини без кори та дров'яної – в корі;
- д) одного щільного кубічного метра деревини для ділової і дров'яної деревини без кори.

111. Знижка ставки збору за спеціальне використання лісових ресурсів (заготівлю деревини) передбачена у разі проведення:

- а) рубок догляду за лісом до 40 років;
- б) рубок догляду за лісом понад 40 років;
- в) вибіркові санітарні рубки;
- г) вибіркові лісовідновні рубки;
- д) суцільні санітарні рубки;
- е) суцільні лісовідновні рубки.

112. Величина знижки при заготівлі деревини під час заходів щодо поліпшення якісного складу лісів, їх оздоровлення, посилення захисних властивостей складає:

- а) 10%;

- б) 20%;
- в) 25%;
- г) 30%;
- д) 40%;
- е) 50%;
- ж) 70%.

113. Платниками збору за спеціальне використання лісових ресурсів (заготівлю деревини) є:

- а) юридичні і фізичні особи, які здійснюють лісозаготівельні роботи;
- б) юридичні особи, яким надано в постійне користування земельні ділянки лісового фонду;
- в) фізичні особи, які здійснюють лісозаготівельні роботи;
- г) юридичні особи, яким надано в тимчасове довгострокове користування ліси;
- д) юридичні і фізичні особи, яким надано в тимчасове користування ліси.

114. Сума збору підлягає перерахунку в разі перевищення фактично заготовленої деревини від установленого в лісорубному квитку на:

- а) 5%;
- б) 10%;
- в) 15%;
- г) 20%;
- д) 25%.

115. Збір за спеціальне використання лісових ресурсів (заготівлю деревини) стягується до:

- а) державного бюджету;
- б) місцевого бюджету;
- в) державного бюджету (50%) та місцевого бюджету (50%);
- г) державного бюджету – від рубок головного користування;
- д) місцевого бюджету – інших рубок;
- е) державного бюджету (70%) та місцевого бюджету (30%).

116. Площа мисливських угідь в Україні складає:

- а) 450-500 млн. га ;
- б) 450-500 тис. га ;
- в) 4,5-5 млн. га ;
- г) 45-50 млн. га.

117. Найбільшу площу мисливських угідь серед користувачів мають:

- а) держпідприємства;
- б) УТМР;
- в) Приватні користувачі;
- г) ТВМР.

118. За площею мисливських угідь Україна:

- а) Не входить у першу десятку країн Європи;
- б) Є другою в Європі;
- в) Займає п'яте місце в Європі;

г) Є першою в Європі.

119. Полювання заборонене:

- а) у темний період доби (пізніше години після заходу сонця і раніше години до сходу);
- б) у темний період доби (з моменту заходу сонця і до моменту сходу);
- в) у темний період доби (пізніше 2 годин після заходу сонця і раніше 2 годин до сходу);
- г) у темний період доби (з 22 години до 5 години).

120. Кількість користувачів мисливських угідь в Україні:

- а) 1000-1100;
- б) 500-600;
- в) 2000-2500;
- г) 5000-5500.

121. Співвідношення груп типів мисливських угідь в Україні:

- а) Лісові – 77%, польові – 19%, водно-болотні – 4%;
- б) Лісові – 45%, польові – 45%, водно-болотні – 10%;
- в) Лісові – 40%, польові – 40%, водно-болотні – 20%;
- г) Лісові – 19%, польові – 77%, водно-болотні – 4%.

122. Чисельність мисливських видів копитних тварин в Україні складає:

- а) 2-2,5 тис. особин;
- б) 500-700 тис. особин;
- в) 2-2,5 млн. особин;
- г) 200-250 тис. особин.

123. Площа мисливських угідь, що надаються у користування повинна становити:

- а) Не менше 3 тис. га;
- б) Не менше 10 тис. га;
- в) Не більше 35 тис. га;
- г) Не більше 100 тис. га.

124. Об'єкти тваринного світу можуть перебувати:

- а) лише у державній власності;
- б) у державній і комунальній власності;
- в) у державній, комунальній і приватній власності;
- г) у комунальній і приватній власності.

125. Кошти від сплати за використання мисливських тварин як природного ресурсу загальнодержавного значення розподіляється таким чином:

- а) 20% до держбюджету, 80% до бюджету області;
- б) 50% до держбюджету, 50% до бюджету області;
- в) 40% до держбюджету, 60% до бюджету області;
- г) 60% до держбюджету, 40% до бюджету області.

126. Мисливські угіддя надаються у користування на строк не менш як на:

- а) 5 років;
- б) 10 років;

- в) 15 років;
- г) 20 років.

127. З метою охорони мисливських угідь користувачі створюють єгерську службу з розрахунку не менш як 1 єгер на:

- а) 1 тис. га лісових або 3 тис. га польових угідь;
- б) 3 тис. га лісових або 5 тис. га польових угідь;
- в) 5 тис. га лісових або 10 тис. га польових угідь;
- г) 500 га лісових або 1 тис. га польових угідь.

128. Площа мисливських угідь Державного лісового агентства від загальної площі мисливських угідь України складає:

- а) 65-70%;
- б) 10-15%;
- в) 35-40%;
- г) 55-60%.

129. З метою охорони та відтворення мисливських тварин користувачі в межах угідь виділяють для створення відтворювальних ділянок не менш ніж:

- а) 5 % території мисливських угідь;
- б) 10 % території мисливських угідь;
- в) 15 % території мисливських угідь;
- г) 20 % території мисливських угідь.

130. У країнах ЄС у галузі мисливського господарства обертається:

- а) 76 млрд. євро на рік;
- б) 1,6 млрд. євро на рік;
- в) 16 млрд. євро на рік;
- г) 160 млрд. євро на рік.

131. Об'єктами систематичного полювання в Україні є:

- а) 10 видів ссавців
- б) 32 види ссавців;
- в) 50% фауни ссавців;
- г) темний період доби (з 22 години до 5 години).

132. Для охорони рідкісних видів мисливських тварин створюються:

- а) Іхтіологічні заказники;
- б) Загально зоологічні заказники;
- в) Палеонтологічні заказники;
- г) Ентомологічні заказники.

ГЛОСАРІЙ

Абсолютний показник щільності мисливських тварин – це виявлена в натурі, чи теоретично розрахована у зимовий період кількість особин популяцій того чи іншого виду тварин на конкретну одиницю площі, як правило приймається на 1000 га мисливських угідь.

Абіотичне середовище – сукупність неорганічних умов (факторів середовища) життя організмів.

Абіотичні фактори – компоненти та явища неживої природи (клімат, світло, тиск, температура, рух середовища, тверда фаза ті ін.), що прямо чи побічно діють на організми.

Агрегація – процес утворення агрегатів під впливом як різних природних ґрунтових процесів (фізичних, хімічних і біологічних), так і механічного та хімічного обробітку ґ.

Агробіоценоз (агроценоз, агробіогеоценоз, агроєкосистема) – нестійка, штучно створена людиною екосистема культурних полів, що потребує регулярної підтримки.

Агроєкологія (сільськогосподарська екологія) – розділ прикладної екології, що вивчає вплив факторів середовища на продуктивність культурних рослин, а також структуру і динаміку угруповань організмів, що живуть в агроценозах, вплив агробіоценозів на життєдіяльність вирощувальних рослин.

Агролісомеліорація – система лісогосподарських заходів, спрямована на поліпшення ґрунтово-гідрологічних і кліматичних умов місцевості для ведення сільського господарства.

Адміністративно-управлінські витрати – витрати на утримання апарату управління та його обслуговування. Вони включають заробітну плату працівників адміністративно-управлінського персоналу, охорони, нештатних працівників, інші витрати адміністративно-управлінського призначення (відрахування у пенсійний фонд, фонд соціального страхування, інші фонди згідно з чинним законодавством, утримання легкового автотранспорту, вартість службових відряджень, канцелярські, друкарські, поштові, телефонно-телеграфні витрати та на утримання й поточний ремонт будівель тощо).

Активи – усе чим володіє підприємство (готівка, дебіторська заборгованість, обладнання та майно підприємства). Існує три види активів: 1) оборотні фонди – готівка та кошти, які можуть бути досить швидко трансформовані в готівку (як правило, протягом року); 2) основні фонди з довгим терміном служби, що використовуються підприємством при виробництві товарів і послуг (наприклад, будівлі, споруди, земля, обладнання); 3) інші активи, які включають такі нематеріальні активи, як патенти і торгові знаки (що не мають натурально-речової форми, але цінні для підприємства), капіталовкладення в інші компанії або довготермінові цінні папери, «витрати майбутніх періодів» і різні інші активи (в залежності від профілю того чи іншого підприємства).

Акциз – один із різновидів здійснюваних державою податків (зборів), не пов'язаних з одержанням прибутку підприємцем (товаровиробником, торговцем). Це найпоширеніші державні непрямі (побічні) податки (збори) на певні продукти масового попиту (предмети розкоші, тютюн, горілчані вироби, коштовні метали та ін.), які стягують з виробників чи продавців товарів. Акциз включається у ціну товару, яку сплачує споживач товару, його розмір і сума стягуються у державний чи місцевий бюджети. Часто застосовується на окремі імпортовані товари з метою захисту внутрішнього ринку й підтримки вітчизняного товаровиробника.

Акціонерне товариство – господарське товариство, статутний капітал якого поділено на певну кількість акцій однакової номінальної вартості, корпоративні права за якими посвідчуються акціями. Акціонерні товариства за типом поділяються на публічні акціонерні товариства та приватні акціонерні товариства. Кількісний склад акціонерів приватного акціонерного товариства не може перевищувати 100 акціонерів.

Акція (латин., астіо - дія, дозвіл) – цінний папір, який засвідчує факт внесення коштів у статутний фонд акціонерного товариства фізичною чи юридичною особою і підтверджує членство в даному товаристві. Акції випускаються без зазначення терміну дії (обігу).

Амортизаційний період – економічно доцільний термін експлуатації основних фондів, який визначається залежно від їх видів і груп з урахуванням морального зношення, умов експлуатації та інших факторів. У загальному випадку амортизаційний період означає величину, зворотну річній нормі амортизації.

Амортизаційний строк – дата, термін повного погашення вартості засобів виробництва за рахунок амортизаційних відрахувань. Як правило, встановлюється державою, і за його допомогою обчислюється норма амортизації.

Амортизаційний фонд – цільовий фонд накопичення фінансових коштів, який утворюється за рахунок амортизаційних відрахувань і призначається для відтворення основних фондів (устаткування, машин, будівель тощо), котрі в процесі виробництва піддаються фізичному та моральному зносу, через що втрачають частину споживної вартості.

Амортизаційні відрахування – відрахування частини вартості основних фондів для відшкодування їх зносу, тобто для їх відтворення, шляхом віднесення (списання) на собівартість продукції згідно з існуючими нормами.

Амортизація (латин. amortisatio - погашення, від mors (mortis) - смерть) – поступове зношування основних фондів (обладнання, приміщень, будівель) і перенесення цієї частини їх вартості на собівартість виготовленої за їх участю продукції, наданих послуг з метою нагромадження коштів на поновлення основних фондів (для наступного інвестування заміни обладнання, устаткування замість зношених основних фондів).

Аналіз господарської діяльності – комплексне вивчення результатів практичної роботи підприємств (фірм) за певний період, оцінка ефективності

діяльності з метою виявлення резервів та визначення шляхів діяльності й надання необхідної інформації для оперативного керівництва різними ланками діяльності, одержання передбачених планом (бізнес-планом) показників.

Аналіз фінансового стану – комплекс дій щодо вивчення й аналізу результатів фінансово-господарської діяльності організацій, підприємств, фірм з метою визначення ступеня ефективності використання основних фондів і оборотних коштів для реалізації програм (статутних завдань) організацій, установ, виявлення можливих недоліків, порушень, невикористаних резервів підвищення результативності діяльності.

Антропогенний вплив (антропогенний прес) – будь-який вид господарської діяльності людини по відношенню до природи.

Барліг (гавра) – прихований притулок заглиблений у землі часто під коріннями дерев, вивертнів та галузок лігво ведмедя для сховку і сплячки у зимовий період.

Баланс бухгалтерський – одна з найважливіших форм бухгалтерської звітності, що відображає стан, обсяги, склад, розміщення, використання і джерела формування матеріальних, фінансових засобів підприємств, організацій, установ різних форм власності на певну дату - найчастіше на кінець і початок облікового (звітного) періоду. Він складається з двох частин: активної (лівої) та пасивної (правої). Активи відображають склад і розміщення засобів підприємства (фірми), а пасиви - джерела їх утворення і розміщення. В обох частинах розглядаються з різних позицій одні й ті ж ресурси, тому ці частини між собою сумарно збігаються.

Балансова вартість – вартість основних та оборотних коштів підприємства на певний час. Розраховується як початкова вартість придбаного капіталу (об'єкта), за якою він обліковується у балансі, мінус нагромаджена сума зносу.

Балансовий прибуток – показник результативності (ефективності) виробничої, торговельної (комерційно-підприємницької) діяльності за певний період, що знаходить відображення у бухгалтерському балансі. Це загальна сума прибутку установи, одержана від усіх видів підприємницької (виробничої або невиробничої) діяльності за певний час.

Біогеоценоз – взаємозумовлений комплекс рослинних угруповань (фітоценоз), тваринного світу (зооценоз) і неживих компонентів на відповідній території земної поверхні, пов'язаних між собою обміном речовин і енергії.

Біоіндикація ґрунтоутворення – встановлення напрямку та особливостей ґрунтоутворення за станом біоценозу (чи окремих його компонентів).

Біологічна активність ґрунту – сукупність біологічних процесів, що протікають в ґ.

Біологічна продуктивність – кількість біомаси, відтвореної організмами біоценозу за одиницю часу (напр.: кг/га за рік).

Біологічне вивітрювання – механічне подрібнення та біологічна зміна ґрунтоутворних порід в результаті життєдіяльності рослин і тварин.

Біологічне поглинання – засвоєння рослинами та мікроорганізмами в процесі життєдіяльності елементів живлення з ґрунту та повітря і переведення їх в органічні сполуки свого тіла, в складі яких вони й закріплюються (поглинаються) ґрунтом.

Біомаса – кількість речовини живих організмів, що припадає на одиницю площі або об'єму, виражена в одиницях маси або енергії (г/м кв, г/м куб, дж/м кв, дж/м куб).

Біосфера – одна з оболонок Землі (геосфер), що складається із заселених живими організмами частин земної кори, гідросфери та нижнього шару атмосфери. Верхня межа Б. – озоновий екран, що затримує більшу частину згубних для живих істот ультрафіолетових променів, нижня – тепловий бар'єр.

Біотоп – ділянка земної поверхні з відносно однорідними умовами середовища, яку займає певне угруповання організмів (біоценоз).

Біотехнічні заходи – комплекс різноманітних господарських робіт, спрямованих на поліпшення умов існування та збільшення чисельності мисливської фауни.

Біотехнічні заходи – комплекс різноманітних господарських робіт, спрямованих на поліпшення умов існування, розмноження та збільшення чисельності мисливських тварин.

Біоценоз – стала система разом існуючих на певній території організмів (біоти) і створеного ними біоценотичного середовища.

Біоциди – хімічні речовини, що здатні знищити всю біоту на певній території (пестициди, радіонуклеїди, хімічна зброя і т.п.).

Богара – землі в районах зрошуваного землеробства, на яких сільськогосподарські рослини вирощуються без поливу.

Бонітет – умовна оцінка біологічної і мисливсько-господарської цінності (ємності) окремих виділів мисливських угідь по відношенню (продуктивності) до певних видів мисливської фауни.

Валовий дохід – обчислений у грошовому виразі сумарний річний дохід підприємства, фірми, одержаний у результаті виробництва і продажу продукції, товарів, послуг. Валовий дохід визначається як різниця між грошовим викупом від продажу товару й матеріальними затратами на його виробництво.

Валовий оборот – сумарна вартість усього обсягу продукції, виготовленої підприємством за певний проміжок часу, найчастіше за рік. Включає не тільки незавершене виробництво, а й внутрішній оборот підприємства, виконання робіт виробничого характеру.

Валовий прибуток – сума грошових надходжень підприємства, одержана внаслідок його виробничо-господарської діяльності мінус (вирахування) усі витрати. Обчислюють як різницю між надходженням від реалізації товарів і послуг та затратами на їх виробництво й реалізацію.

Валові витрати – є сумою постійних і змінних витрат за кожного конкретного обсягу виробництва.

Виробничі основні фонди – сукупність ресурсів, засобів праці, що становлять матеріальну базу виробництва, забезпечують випуск продукції,

відтворення виробництва. Поступово зношуючись, протягом тривалого періоду, вони переносять частково свою вартість на собівартість продукції. До виробничих основних фондів належать виробничі споруди, виробнича техніка, агрегати, машини, транспортні засоби, виробничий та господарський інвентар тощо.

Виручка – гроші, одержані (виручені) підприємством, фірмою, підприємцем від продажу товарів і послуг; виторг від реалізації продукції.

Витрати грошові – витрати грошей, здійснені в результаті залучення чи використання обігових фондів.

Витрати експлуатаційні – витрати, пов'язані з експлуатацією обладнання, машин, транспортних засобів, використанням і застосуванням різних видів засобів виробництва і предметів господарського призначення.

Витрати загальні – 1. Загальна сума витрат, пов'язана з випуском і збутом конкретного виду продукції або на спорудження й здачу в експлуатацію будівельного об'єкта. 2. Матеріальні й фінансові витрати на випуск кількох (багатьох) видів продукції чи спорудження кількох будівель, які розподіляються (членуються) диференційовано на кожен окрему одиницю.

Витрати калькуляційні – витрати, обчислені на основі калькуляцій, складених кошторисів, виходячи з реальних, нормативних, планових, прогнозованих витрат у розрахунку на одиницю виробленої продукції, що пов'язані з функціонуванням підприємства.

Витрати на оплату праці – суми виплат на заробітну плату за виконану роботу робітників і службовців разом з різними нарахуваннями, у т. ч. податками. Також різні види доплат: за роботу у позаурочний робочий час, у нічний час, у вихідні й святкові дні, за сумісництво, невикористані відпустки тощо. Ці суми включаються у витрати обігу і собівартість продукції.

Витрати приведені – опосередкований показник оцінки ефективності використання основних фондів і оборотних засобів. Характеризується відношенням вартості основних фондів і оборотних засобів до загальної суми виготовленої продукції, а в торгівлі - відношенням усіх торгових витрат до загальної суми товарообороту (проданих товарів).

Витрати прямі – виробничі витрати, пов'язані з випуском певного виду продукції чи спорудженням конкретного об'єкта. Вони входять безпосередньо у собівартість.

Витрати реалізації – загальні суми витрат, пов'язаних з реалізацією виробленої продукції, послуг. Вони входять у собівартість продукції і впливають на розмір цін.

Витрати фінансові – витрати, проведені в результаті залучення грошових фондів, використання грошових коштів.

Відносний показник щільності мисливських тварин – це кількість виявлених, або математично розрахованих особин звірів на одиницю довжини маршруту, кількість слідів життєдіяльності тварин відносно одиниці площі, підрахована за одиницю часу або часовий інтервал.

Власний капітал – 1. Належність матеріальних і нематеріальних цінностей певній юридичній або фізичній особі і забезпеченість правом вільно розпоряджатись ним. 2. Частка загального капіталу фірми, акціонерного товариства, що належить окремій фізичній чи юридичній особі. Власний капітал (П(С)БО 1) - частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань .

Власні кошти – наявні у суб'єктів підприємницької і непідприємницької діяльності власні гроші та інші матеріальні цінності, що належать певним власникам (окрім орендованих, позичених, винайманих).

Господарська секція – вторинна організаційно-господарська одиниця лісового фонду: сукупність лісонасаджень і не вкритих лісовою рослинністю таксаційних виділів лісової площі лісгосподарського підприємства, які мають одну переважаючу породу і спільну мету ведення господарства.

Державний мисливський фонд – мисливські тварини, що перебувають у стані природної волі, а також утримуються в напіввільних умовах або в неволі в межах угідь державних мисливських господарств.

Динаміка економічних показників – характер зміни економічних показників у часі, що визначається шляхом складання (побудови) й аналізу їх динамічних рядів. Подібні ряди являють собою сукупність значень показників у різні послідовно зростаючі роки (місяці).

Дохід, що оподатковується – доходи юридичних і фізичних осіб, з яких вони зобов'язані сплачувати податки й збори відповідно до чинного законодавства.

Доходи майбутніх періодів – доходи, одержані компанією, фірмою у нинішньому звітному періоді, але віднесені згідно з бухгалтерським обліком до майбутніх періодів.

Економіка – це сукупність суспільного виробництва, розподілу, обміну та споживання благ, а також виробничих відносин, які виникають між людьми у цих процесах. Економіка створює елементарну і, разом з тим, найголовнішу умову існування кожної людини – життєві блага (їжу, одяг і т.п.). В процесі економічної діяльності розвивається людська особистість (фізичні і розумові здібності).

Експлікація мисливських угідь – коротка кількісна і якісна характеристика мисливських угідь представлена у вигляді таблиці на якій є площі мисливських угідь розподілені за категоріями, типами і іншими показниками, необхідними для ведення мисливського господарства та може використовуватися для складання проекту розвитку мисливського господарства та іншої документації.

Екстраполяція облікових даних – математичний перерахунок вибірових облікових даних на усю облікову територію мисливського господарства.

Еталонне лісонасадження – біологічно стійке лісонасадження, здатне забезпечити у відповідних лісорослинних умовах найвищу за кількісними та якісними параметрами продуктивність.

Жирування – розшукування, роздобування і поїдання корму звірами та птахами у осіннє-зимовий період.

Запозичений капітал, заборгованість – грошові суми або інше майно, яке приватна особа або організація заборгувала іншій приватній особі або організації.

Затрати – витрати, які виникли в процесі виробництва товарів і виконання послуг з метою одержання прибутків, які відносяться до даного звітного періоду і включають як прямі витрати і накладні видатки, так і неопераційні витрати, наприклад, виплату відсотків по кредитах. Затрати – це зменшення власного капіталу підприємства протягом звітного періоду в результаті діяльності цього підприємства, тобто це ресурси, які були використані або спожиті протягом даного звітного періоду.

Збитки – суми втрачених активів, наприклад, через втрати, крадіжки або зобов'язання, які виникли, скажемо, в результаті судового процесу.

Змінні витрати – витрати, величина яких змінюється залежно від зміни обсягу виробництва. Динаміка їх нерівномірна: починаючи з нуля, вони спочатку зростають дуже швидко разом зі зростанням виробництва. З подальшим розширенням обсягів виробництва виникає фактор економії, і змінні витрати зростають повільніше, ніж збільшується обсяг продукції.

Зобов'язання – вимоги, які висуваються до активів підприємства кредиторами або іншими словами нерегульована заборгованість підприємства. Зобов'язання (П(С)БО 1) - заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди.

Інтерполяція – проведення математичних розрахунків для одержання результатів обліку на всю площу за наявними проміжними обліковими значеннями.

Інші витрати – витрати, котрі поряд з основними (матеріали, енергетичні засоби, заробітна плата, амортизаційні відрахування та ін.) також впливають на підвищення собівартості продукції (робіт, послуг). До інших витрат належать: податки, збори та обов'язкові платежі податкового характеру, що відносяться на витрати виробництва та обігу; проценти за короткострокові кредити банків; оплата послуг зв'язку, банків, обчислювальних центрів; плата за сторожову і пожежну охорону; плата за підготовку і підвищення кваліфікації кадрів; витрати на рекламу; витрати на відрядження; представницькі витрати.

Калькуляція – один із різновидів структурного (постатейного) розрахунку складових від загальних витрат на одиницю виробничої (товарної) продукції, окремої роботи, послуги. Розраховується у вартісних і натуральних показниках за певною формою. Калькуляція включає такі види структурних постатейних витрат: сировина і матеріали, витрати електроенергії, заробітна плата, податки, відрахування, витрати на технічне обслуговування, на реалізацію, амортизаційні відрахування та ін.

Камеральні роботи – комплекс робіт, що полягає в опрацюванні й оцінці точності польових робіт щодо планування облікових маршрутів, обробці облікових матеріалів і інші роботи, що виконуються поза мисливськими угіддями (у приміщенні).

Капітал – 1. Економічна категорія, що виражає суспільно-виробничі відносини. 2. Вартість, яка внаслідок обороту та ефективного використання приносить додаткову вартість, прибуток (додатковий капітал). 3. Все, що має здатність приносити дохід, або ресурси, створені людьми для виробництва товарів та послуг і вкладені у бізнесову справу, діло. 4. Діюче джерело доходу у вигляді засобів виробництва (фізичний капітал). Під грошовим капіталом розуміють кошти, за допомогою яких купують фізичний капітал. Капітальні вкладення матеріальних засобів і грошей в економіку, у виробництво називають також інвестиціями.

Категорія захисності лісів – класифікаційна одиниця поділу лісів за їх функціональним призначенням (протиерозійні ліси; захисні смуги вздовж залізниць та автомобільних шляхів; ліси зелених зон навколо міст, інших населених пунктів та промислових підприємств тощо).

Клас бонітету мисливських угідь – показник якості окремих ділянок мисливських угідь, який визначає узагальнену цінність та придатність їх кормових, захисних властивостей та інших факторів середовища для життєдіяльності певного виду мисливської фауни.

Коефіцієнт – (той, що виробляє) - 1. Показник, фактор, параметр, що являє собою відношення двох однорідно обчислених величин. 2. Сталій або відомий числовий множник при іншій, звичайно змінній або невідомій величині. 3. Відношення двох значень незмінної величини.

Користувач мисливських угідь – окремі юридичні або фізичні особи (мисливські господарства) які мають у своєму користуванні мисливські угіддя для ведення мисливського господарства і проведення полювань.

Коефіцієнт коригування – рівень інфляції, оприлюднений центральним органом виконавчої влади у галузі статистики у відсотках, поділений на 100.

Користувачі мисливських угідь – спеціалізовані мисливські господарства, інші підприємства, установи та організації, в яких створені спеціалізовані підрозділи для ведення мисливського господарства з наданням у їх користування мисливських угідь.

Лігво – велика, розширена нора, яку вовки готують для приплоду нового виводка, місце де вони розмножуються і виховують потомство.

Ліквідаційна вартість – надходження від продажу основних засобів, придатних будівельних матеріалів, деталей, металобрухту, що залишилися після припинення функціонування об'єкта.

Ліквідація – припинення діяльності акціонерного товариства, компанії, фірми у зв'язку із закінченням строку, на який вони були створені, за рішенням загальних зборів, вищого органу (для державних підприємств) або за рішенням суду.

Ліквідні активи – 1. Засоби, які можна легко реалізувати, перетворивши їх у гроші.

Ліквідні кошти – наявний грошовий капітал і активи, близькі до наявності з точки зору можливості перетворення їх в наявний капітал з найменшими втратами. Можливість компанії оплатити свої поточні зобов'язання.

Ліміт використання мисливських тварин – дозволений обсяг вилучення (добування шляхом відстрілу або відлову) мисливських тварин певного виду, які перебувають у стані природної волі або утримуються в напіввільних умовах у межах мисливських угідь.

Ліси першої групи – ліси, які виконують переважно природоохоронні функції (водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі тощо).

Ліси другої групи – ліси, які поряд з екологічним мають експлуатаційне значення.

Лісистість території – відношення площі вкритих лісовою рослинністю земель до загальної площі регіону (області).

Лісове господарство – це галузь народного господарства, яка займається вивченням, обліком, розведенням і відтворенням лісів, охороною їх від пожеж, хвороб і шкідників, регулюванням лісокористування, підвищенням продуктивності лісів.

Лісотаксовий пояс – класифікаційна одиниця диференціації лісових такс залежно від географічних, економічних умов та лісозабезпеченості.

Лісорослинні зони – приймаються в межах загальноприйнятого фізико-географічного районування території України (полісся, лісостеп, степ, гірські ліси Карпат, гірські ліси Криму).

Матеріальні активи – активи, які можна побачити або доторкнутися до них, мають матеріальну форму. До довготермінових матеріальних активів часто відносять нерухоме майно та основні виробничі засоби.

Матеріальні витрати – частина витрат виробництва, куди входять витрати на сировину, основні та допоміжні матеріали, паливо, енергію та інші види витрат, прирівняних до матеріальних.

Мисливські угіддя – ділянки суші та водного простору, на яких перебувають мисливські тварини і які можуть бути використані для ведення мисливського господарства.

Мисливство – вид спеціального використання тваринного світу шляхом добування мисливських тварин, що перебувають у стані природної волі або утримуються в напіввільних умовах у межах мисливських угідь.

Мисливське господарство як галузь – сфера суспільного виробництва, основними завданнями якого є охорона, регулювання чисельності диких тварин, використання та відтворення мисливських тварин, надання послуг мисливцям щодо здійснення полювання, розвиток мисливського собаківництва.

Мисливські угіддя – ділянки суші та водного простору, на яких перебувають мисливські тварини і які можуть бути використані для ведення мисливського господарства.

Мисливські тварини – дикі звірі та птахи, що можуть бути об'єктами полювання.

Мінімальна ставка плати – плата на 1000 гектар мисливських угідь, яку визначено згідно ліміту використання мисливських тварин, їх чисельності, місцезнаходження та інших факторів.

Навколо-водні види мисливської фауни – види звірів і птахів, звичним середовищем життєдіяльності яких є водні об'єкти, де вони живуть, кормляться та виводять потомство.

Норма відстрілу – установлена кількість мисливських тварин, дозволена для добування одним мисливцем за визначений строк полювання.

Норма оборотних засобів – економічно обґрунтований мінімальний розмір запасів товарно-матеріальних цінностей, достатній для забезпечення безперервного процесу виробництва і реалізації продукції. Обчислюється, як правило, в днях.

Норма прибутку – відношення додаткової вартості до загальної суми авансованого капіталу, виражена у процентах. Характеризує ефективність використання капіталу, прибутковість підприємства. Здебільшого застосовується у системі планово-адміністративної економіки.

Нормальний прибуток мисливських господарств – рівень прибутку на вкладений капітал, що його можна було б отримати, якби капітал був використаний найпростішим способом, тобто представлений у вигляді позики, оренди.

Норматив плати за користування мисливськими угіддями – ставка плати, що є предметом процедури конкурсних торгів щодо надання права користування мисливськими угіддями.

Нормативна продуктивність мисливських угідь – сума товарної продукції в цінах реалізації, яку можна отримати за допустимими нормами використання окремих видів мисливських тварин при оптимально допустимій їх щільності відповідно певної природної зони.

Обліковець – фізична особа, що бере участь в проведенні обліку мисливської фауни.

Облік мисливських тварин – це процес, який продовжується протягом всього року працівниками мисливського господарства в залежності від біології та умов життя цих чи інших видів тварин.

Оборот рубки – час, протягом якого відновлюються, у середньому по господарській секції, запаси вирубленої деревини.

Оборотний капітал – 1. Частина продуктивного капіталу, вартість якого цілком переноситься на вироблений товар і повністю повертається власникові капіталу у грошовій формі після реалізації товару (вартість сировини, палива, допоміжних матеріалів, робочої сили тощо). 2. Готівка, цінні папери, матеріально-виробничі запаси, нереалізована готова продукція, короткострокова заборгованість інших підприємств даному підприємству - тобто найбільш рухлива частина капіталу підприємства, яка легко трансформується (на відміну від основного капіталу) в грошові кошти.

Оборотні активи – оборотні кошти підприємств, фірм, компаній, що відображаються в активі їхнього бухгалтерського балансу.

Оборотні засоби – сукупність оборотних фондів виробництва й фондів обігу, що беруть участь у виробничому процесі. За структурою оборотні засоби поділяють на матеріальні й грошові.

Оборотні фонди – частина виробничих фондів, які повністю використовуються в кожному виробничому циклі, повністю переносять свою вартість на створену продукцію і для продовження виробництва відтворюються в натуральній і у вартісній формі після кожного виробничого циклу. Оборотні фонди складаються з двох частин: предметів праці, що перебувають на підприємстві у вигляді виробничих запасів (сировина, основні й допоміжні матеріали, паливо й пальне, куплені напівфабрикати, тара й тарні матеріали, запасні частини для поточного ремонту основних фондів); предметів праці, що вступили в процес виробництва (незавершене виробництво й витрати на освоєння нової продукції, напівфабрикати власного виробництва).

Обсяг виробництва – кількість виготовленої продукції та виконаних робіт за певний період часу (рік, півріччя, квартал, місяць) на певному рівні (підприємство, об'єднання, галузь, народне господарство в цілому).

Обсяг реалізованої продукції – показник, що виражає кількість реалізованої продукції за певний період (рік, півріччя, квартал, місяць).

Операційні витрати – витрати об'єктів господарювання, що не пов'язані безпосередньо з розширенням виробництва й не включаються у собівартість продукції. До операційних витрат відносять витрати на дослідно-конструкторські роботи, винахідництво й раціоналізацію, експериментальне будівництво, геологорозвідувальні роботи, організацію с.-г. виставок тощо. Операційні витрати фінансують, головним чином, з власних коштів.

Операційні доходи – надходження до банків, компаній від проведених за певний період фінансових, виробничих і господарських операцій. Операційні доходи включають чистий виторг від продажу, проценти з кредитів і вкладів, орендні платежі, комісійні збори та інші грошові надходження.

Оптимальна ємність мисливських угідь – загальна кількість усіх видів диких мисливських тварин у мисливському господарстві, утримання якої дає змогу найбільш раціонально використовувати кормові та інші властивості мисливських угідь на певній території.

Оптимальна чисельність мисливських тварин – максимальна кількість особин конкретного виду мисливських тварин (з урахуванням їх статевого та вікового складу), при якій в мисливських угіддях на певній території забезпечується їх нормальне існування без виснаження кормових ресурсів і заподіяння значної шкоди лісовому, сільському та іншому господарству, а також без створення загрози життю та здоров'ю людини.

Оптимальна щільність мисливських тварин – оптимальна чисельність мисливських тварин, яка розрахована на 1000 га мисливських угідь.

Основний капітал – узагальнюючий показник, що характеризує в грошовому вираженні увесь капітал підприємства, компанії (як фізичний, так і

грошовий). Основний капітал включає довгофункціонуючі матеріальні цінності (земельну власність, будівлі, устаткування), фінансові вкладення (власні цінні папери, вкладення в інші підприємства, борги інших підприємств), нематеріальні активи (патенти, ліцензії, товарні знаки, проекти).

Основні засоби – сукупність засобів праці, що діють протягом тривалого періоду й у процесі виробництва (відтворення) поступово переносять свою вартість на виготовлений продукт. Вони відображають рівень розвитку продуктивних сил. До основних засобів належать земля, виробничі споруди, технічні й транспортні засоби, машини та обладнання.

Основні фонди – засоби праці, що беруть участь у процесі виробництва протягом багатьох циклів і поступово, в міру зношування, переносять свою вартість на вироблену продукцію, зберігаючи при цьому свою натуральну форму. Вони поділяються на виробничі й невиробничі. До складу виробничих входять такі види засобів праці: виробничі споруди, силові й робочі машини, транспортні засоби, вимірювальні та регулювальні прилади, пристрої та лабораторне устаткування, інструменти й господарський інвентар (що використовують більше року), робоча й продуктивна худоба, маточне поголів'я птиці й бджолосім'ї, багаторічні насадження та ін. До складу невиробничих належать: будинки й споруди, устаткування й транспортні засоби установ та організацій житлово-комунального господарства, культурно-побутового обслуговування населення, охорони здоров'я, освіти, науки, мистецтва, управління та оборони.

Основний дохід мисливських господарств – кошти від реалізації ліцензій (відстрільних карток) і натуральної мисливської продукції.

Платежі за використання ресурсів мисливських тварин – кошти від реалізації натуральної мисливської продукції.

Площа стацій перебування тварин – розрахункова територія проживання мисливських тварин або птахів в мисливських угіддях, яка використовується для розрахунку щільності виду (групи видів) мисливських звірів і птахів.

Показник чисельності мисливських тварин – це виявлена або розрахована кількість особин звірів або птахів на відповідній території.

Показник обліку – кількість слідів певного виду звірів, що припадає на одиницю довжини облікового маршруту за одиницю часу.

Польові облікові роботи – установлення наявності та з'ясування кількості і нотування результатів обліку мисливської фауни, що проводяться і документуються в польових, лісових та водноболотяних мисливських угіддях;

Пороша – сніг, що випав у ночі, а до ранку перестав падати, і закрив старі сліди звірів (птахів) на сніговому покриві.

Понова – слід звіра (птаха) на свіжій снігу.

Поточна вартість основних засобів – вартість основних засобів, активів, обчислена з урахуванням зношення, залишкова вартість основних фондів.

Поточні витрати – грошові витрати на товари та послуги, призначені для щоденного використання або споживання.

Прибуток – грошове вираження частини чистого доходу, який створюється на підприємствах і використовується державою та підприємствами для розвитку виробництва і забезпечення соціальних потреб членів колективу.

Пробна площа, проба – відмежована в натурі частина ділянки мисливських угідь для проведення обліку мисливської фауни.

Регулювання чисельності диких тварин – вилучення (відстріл і відлов) диких тварин, що перебувають у стані природної волі, за умови, що їх чисельність на конкретній території загрожує життю та здоров'ю людей, свійських тварин, завдає значних збитків сільському, лісовому чи мисливському господарству, порушує природний баланс видів, загрожує існуванню інших видів диких тварин.

Репрезентативність – властивість вибіркової сукупності відтворювати характеристики генеральної (загальної) сукупності, тобто пропорційна відповідність вибірових даних генеральним (загальним).

Резервний капітал – частина власного капіталу компанії, що створюється за рахунок щорічних відрахувань від прибутку. Резервний капітал є джерелом для соціального розвитку підприємства, відшкодування втрат, а також для виплати дивідендів і поповнення капіталу у випадках недостатності прибутку.

Рентабельність (від нім. *rentabel* - дохідний) – ефективність, прибутковість, дохідність підприємства або підприємницької діяльності. Кількісно рентабельність обчислюється діленням прибутку на витрати.

Рентабельність активів – показник рівня використання активів підприємства, компанії, який визначається відношенням отриманого прибутку до суми активів.

Рентабельність власного капіталу – показник ефективності використання власного капіталу, який обчислюється діленням отриманого від вкладення капіталу прибутку на суму вкладеного капіталу.

Рентабельність основного капіталу – показник ефективності використання основного капіталу підприємства, компанії, який обчислюється відношенням отриманого прибутку до суми основного капіталу.

Риковисько (ревище) – протяжний, гучний рев самців оленя восени у місцях їхнього збору під час парування та запліднення самок.

Розряд лісових такс – класифікаційна одиниця диференціації лісових такс за відстанню вивезення деревини від центру кварталу до найближчого нижнього складу лісозаготівельника або пункту відвантаження деревини на залізницю.

Самофінансування – здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства, за якою не тільки поточні витрати, а й капіталовкладення забезпечуються за рахунок власних фінансових джерел.

Собівартість продукції – сума грошових витрат підприємства (фірми) на виробництво і збут продукції. Всі витрати поділять на виробничі і позавиробничі. До виробничих належать витрати на сировину, матеріали, енергетичні ресурси, амортизаційні відрахування, заробітну плату,

відрахування на соціальне страхування, сплату податків, процентів за кредит. До позавиробничих витрат належать витрати, пов'язані зі збутом продукції, оплата маркетингових послуг, відрахування у бюджетні фонди, на підготовку і підвищення кваліфікації кадрів, на соціальний розвиток підприємств.

Статутний капітал – зафіксований у статуті акціонерного товариства, компанії вихідний капітал у грошовому вираженні, що створюється за рахунок виторгу від продажу акцій, приватних вкладів засновників, державних вкладів. Внесок у статутний капітал може здійснюватися не тільки у вигляді грошей, а й у майновій формі (будівлі, земля), а також у формі об'єктів інтелектуальної власності (патенти, ліцензії, проекти).

Статутний фонд – сукупність грошових ресурсів, майна та інших матеріальних засобів, яка необхідна для започаткування і здійснення діяльності підприємства (організації, установи). Створюється за рахунок внесків (паїв) засновників підприємства, грошових надходжень від продажу акцій, державних коштів, приватних вкладів, частини доходів даного підприємства тощо.

Стійкі пасиви – суми постійної нормальної кредиторської заборгованості, які за умов їх використання прирівнюються до власних оборотних коштів. До стійких пасивів належать: заборгованість із заробітної плати та відрахувань на соціальне страхування, резерви наступних платежів, зобов'язання перед кредиторами щодо оплати продукції часткової готовності та деякі інші види кредиторської заборгованості.

Таксаційний виділ – елементарна класифікаційна одиниця поділу вкритих лісовою рослинністю земель за лісівничо-таксаційними параметрами лісонасаджень та інших категорій земель лісового фонду - за їх функціональними та якісними ознаками.

Тип лісорослинних умов – основна класифікаційна одиниця лісової типології стосовно однорідних за ґрунтово-гідрологічними умовами земель, вкритих лісовою рослинністю або призначених для вирощування лісу.

Тип мисливських угідь – це ділянки рослинності з рівноцінними умовами для мисливських тварин, переважно кормовими і захисними.

Токовище, тік – місце, переважно галява, де рано навесні токують борові птахи, приваблюючи самок для парування.

Точка беззбитковості – об'єм або рівень операцій, при якому сукупний дохід дорівнює сукупним витратам, тобто це точка нульового прибутку або нульових збитків.

Тяга – весняний політ самців слукви зі специфічним звуковим ефектом на зорі або під вечір над верхів'ям дерев, чагарників у пошуках самки для парування у період розмноження (слуква - лісовий кулик, нім. назва вальдшнеп).

Упорядкування мисливських угідь – науково обґрунтована оцінка та інвентаризація типів мисливських угідь, видового, кількісного та якісного складу мисливських тварин певного господарства або окремого регіону, розроблення (з урахуванням природних та економічних умов) режиму ведення

мисливського господарства з визначенням заходів щодо охорони, раціонального використання, відтворення мисливських тварин, збереження та поліпшення стану угідь.

Управління активами – діяльність фірми щодо прибуткового (з мінімальним ризиком) розміщення власних і залучених коштів. Розрізняють управління поточними активами, управління оборотним і основним капіталом, перетворення ліквідних активів у фактори виробництва, розподіл потреби в новому устаткуванні, ефективність придбання тощо.

Утримання мисливських тварин у напіввільних умовах – утримання набутих в установленому порядку мисливських тварин у штучно створених умовах, у яких вони живляться переважно природними кормами, але не мають можливості вільно переміщуватися за межі штучно ізольованої ділянки мисливського угіддя.

Утримання мисливських тварин у неволі – утримання мисливських тварин у відповідних спорудах, де вони не мають можливості жити природними кормами та самостійно виходити за межі таких споруд.

Фізичне зношення основних фондів – часткова чи повна втрата основними фондами споживних властивостей і вартості в процесі їх експлуатації, під впливом навколишнього середовища.

Фінансовий звіт компанії – обов'язкова форма звіту компанії, фірми, яка передбачена законодавством більшості країн світу. Він містить фінансовий баланс за звітній період, звіт про прибутки і збитки компанії, зведену доповідь керівництва компанії. Фінансовий звіт подається на розгляд зборів акціонерів і на вимогу державних фінансових органів.

Фінансовий контроль – 1. Контроль за веденням фінансової документації, її відповідності встановленим нормам і правилам. 2. Контроль за дотриманням законів і нормативних актів при здійсненні фінансових операцій, угод юридичними і фізичними особами.

Фінансовий план – програма забезпечення потреб економіки країни, галузі, об'єднання, підприємства у фінансових ресурсах, їхнього формування і розподілу. Розробляється у формі балансу прибутків і витрат.

Фінансовий стан – стан економічного суб'єкта (держави, регіону, підприємства, фірми, підприємця, сім'ї), що характеризується наявністю у нього фінансових ресурсів, забезпеченням грошовими засобами, необхідними для господарської діяльності та здійснення грошових розрахунків з іншими суб'єктами.

Фінансові відносини – економічні зв'язки, взаємовідносини, виражені у грошовій формі.

Фінансові зобов'язання – зобов'язання, зумовлені договірно-фінансовими відносинами підприємств, компаній, фірм (обов'язкові платежі, розрахунки тощо).

Фінансові інструменти – різноманітні види фінансів ринкової економіки: цінні папери, грошові зобов'язання, валюта, ф'ючерси, опціони тощо.

Фінансові показники – показники результативності фінансової діяльності підприємницької структури і, у першу чергу, використання фінансових ресурсів, які характеризують різні напрями діяльності, пов'язані з нагромадженням і використанням грошових фондів. Відношення власного капіталу до загальної балансової суми капіталу організації відбиває ступінь фінансової незалежності організації.

Фінансові резерви – кошти, зарезервовані державою, підприємствами, об'єднаннями, фірмами, організаціями для забезпечення непередбачених витрат, спеціальних потреб, усунення тимчасових фінансових труднощів і забезпечення нормальних умов діяльності.

Фінансові результати – результати господарської діяльності підприємств (установ, організацій) усіх форм власності в цілому або окремих ланок їх роботи, виражені в грошовій формі. Визначають їх порівнянням суми витрат з одержаними доходами. Залежно від співвідношення витрат і доходів фінансові результати можуть бути у вигляді прибутків або збитків.

Фонд амортизації – фонд грошових ресурсів, що формується за рахунок амортизаційних відрахувань і призначений для відтворення основних фондів. Величину фонду амортизації обчислюють множенням балансової вартості основних фондів на норму амортизації.

Фонд економічного стимулювання – грошові ресурси підприємств, установ, організацій, призначені для підвищення колективної і особистої зацікавленості працівників у розвитку виробництва і соціальної сфери, підвищення ефективності виробництва.

Фонд матеріального заохочення – один із фондів економічного стимулювання працівників державних підприємств з метою створення матеріальних стимулів підвищення ефективності праці.

Фонд оплати праці – загальна сума коштів, витрачена протягом певного часу підприємствами й організаціями на заробітну плату основного виробничого персоналу, а також оплату праці працівників, що не включені у штат підприємства, але зайняті в основному виробництві.

Ціна – грошова оцінка (вираз) вартості уречевленої в товарі праці, грошове вираження вартості товару, величина його вартості. Визначається суспільно необхідним робочим часом на його виробництво і реалізацію. Вона може бути вища за величину вартості товару, коли попит значно перевищує пропозицію і утворюється значний обсяг незадоволеного попиту населення і, навпаки, нижчою за вартість - в умовах перевиробництва і значного надлишку пропозиції товару.

Ціна беззбитковості – ціна реалізації товару, при використанні якої товаровиробник покриває лише суму виробничих витрат, не отримуючи прибутку.

Ціна виробництва – ціна товару, в основу якої закладено матеріальні витрати, оплату праці, загальнозаводські витрати та середній розмір прибутку у розрахунку на одиницю виробу.

Ціна відпускна – ціна, за якою виробнича або оптова (гуртова) торговельна фірма реалізовує товар для подальшого продажу.

Чисельність мисливських тварин – кількість особин мисливських тварин конкретного виду, що живуть на певній території мисливських угідь.

Чистий дохід – дохід, одержаний підприємством за вирахуванням сплачених податків, зборів.

Чистий прибуток – прибуток від виробничої чи іншої підприємницької діяльності, який залишається після вирахування витрат, сплати боргових зобов'язань, податків і різних обов'язкових відрахувань.

Чисті збитки – перевищення витрат над надходженнями за звітний період, негативний чистий прибуток.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Бегас В. Л. Організація та економіка ветеринарної справи : практикум. Житомир : Полісся, 2017. 128 с.
2. Холявко Н. І., Гонта С. В., Дубина М. В. Освітні детермінанти формування ментального простору трансформації структури національної економіки : монографія. Чернігів : Видавець Брагинець О. В., 2019. 344 с.
3. Економіка довкілля і природних ресурсів : монографія. Ю.В. Дзядикевич, Б.О. Язлюк, Р.Б. Гевко, Ю.І. Гайда, Г.І. Пиріг [та ін.]. Тернопіль, 2016. 392 с.
4. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка : Навчальний посібник. Мар'ян Долішній, Юрій Стадницький, Анатолій Загородній, Олег Товкан. М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Львівська політехніка». Львів : Інтелект-Захід, 2015. 255 с.
5. Економіка публічного сектору : навч. посіб. В.П. Якобчук, Л.І. Симоненко, В.А. Довженко, Є.І. Ходаківський, І.Л. Литвинчук О.В. Захаріна, С.В. Тищенко, О.В. Іванюк, І.В. Кравець, Н.С. Пугачова, О.П. Власенко, Ю.В. Золотницька, О.П. Русак. За заг. ред. В.П. Якобчук. Київ : Видавництво : Ліра-К, 2021. 496 с.
6. Потіш Л.А., Роман В.І. Методичні вказівки для виконання практичних робіт із дисципліни «Основи мисливствознавства». Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 32 с.
7. Інформаційно-аналітична система застосування в Україні еколого-економічних механізмів інтегрованого управління лісовими ресурсами агросфери (методичні рекомендації). Київ, 2015. 56 с.

Додаткова:

1. Ширко Б. Ф. Гончар В. М. Організація лісгосподарського виробництва та покращення використання лісових ресурсів. *Вісник НУВГП Серія «Економічні науки»* Випуск 2(78). Рівне, 2017. С. 137-142.
2. Сенько Є. І. Економіка лісового та садово-паркового господарства: навчальний посібник. Львів : НЛТУ, 2012. 408 с.
3. Пітер Пірс. Основи економіки лісового господарства. ТОВ «Видавничий дім «ЕКО-інформ». Київ : 2006. 220 с.
4. Закон України «Про внесення змін до лісового кодексу України» від 8 лютого 2006 р.
5. Якимчук О. Ф. Державна політика в умовах кліматичних змін: оцінка екосистемних послуг задля збалансованого розвитку територій державне управління: Інвестиції: практика та досвід № 4. Рівне : 2019. С. 145-151.
6. Яремко О.П. Аналіз ефективності функціонування та перспектив розвитку екологічно збалансованого лісового господарства : *Економіка та держава*. № 5. Київ, 2017. С. 103-108
7. Мішенін Є.В. Ярова І.Є. Лісгосподарювання як сучасна парадигма сталого розвитку лісового комплексу. Львів : РВВ НЛТУ України, 2014. Вип. 12. С. 221-226.

8. Hunter, M.L., editor. 1999. Maintaining Biodiversity in Forest Ecosystems. Cambridge University Press, Cambridge, UK. 698 p.
9. Сахарнацька Л.І. Формування організаційно-економічного механізму екологізації лісового комплексу регіону : дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук: Ужгород, 2015. 190 с.
10. Ширко Б. Ф. Гончар В. М. Організація лісгосподарського виробництва та покращення використання лісових ресурсів. *Вісник НУВГП Серія «Економічні науки»*. Випуск 2(78). Рівне, 2017. С. 137-142.
11. Новіцький Р. О., Домніч В. І. Основи мисливствознавства : Навч. посібник. Дніпропетровськ : Артлогос, 2011. 72 с.
12. Burton, P.J. (ed.). 2002. Garry Oak Ecosystem Restoration : Progress and Prognosis. Proceedings of the Third Annual Meeting of the BC Chapter of the Society for Ecological Restoration, University of Victoria. BC. Chapter of the Society for Ecological Restoration, Victoria, BC. 109 pp

Інформаційні джерела:

1. Ecosystem Management and Conservation. URL : <https://environment.yale.edu/learning-communities/ecosystem/program>
2. Ecosystem Management. URL : <http://base.dnsgb.com.ua/files/book/Agriculture/Management-in-Agriculture/Ecosystem-Management-Adaptive-Community-Based-Conservation.pdf>

FSC – сертифіковані ліси України

Область	Площа лісових ділянок, га	FM/CoC (сертифікація)
Вінницька	133805,6	6
Волинська	389254,6	12
Житомирська	727125,2	21
Закарпатська	446747,4	15
Івано-Франківська	293458,7	9
Київська	169701,0	7
Кіровоградська	72565,4	4
Львівська	455699,2	1
Полтавська	63526,6	2
Рівненська	387655,5	11
Сумська	65619,1	3
Тернопільська	145604,0	5
Хмельницька	185957,1	9
Черкаська	99899,4	3
Чернівецька	168851,0	6
Чернігівська	344599,5	10
Всього	4150069,4	124

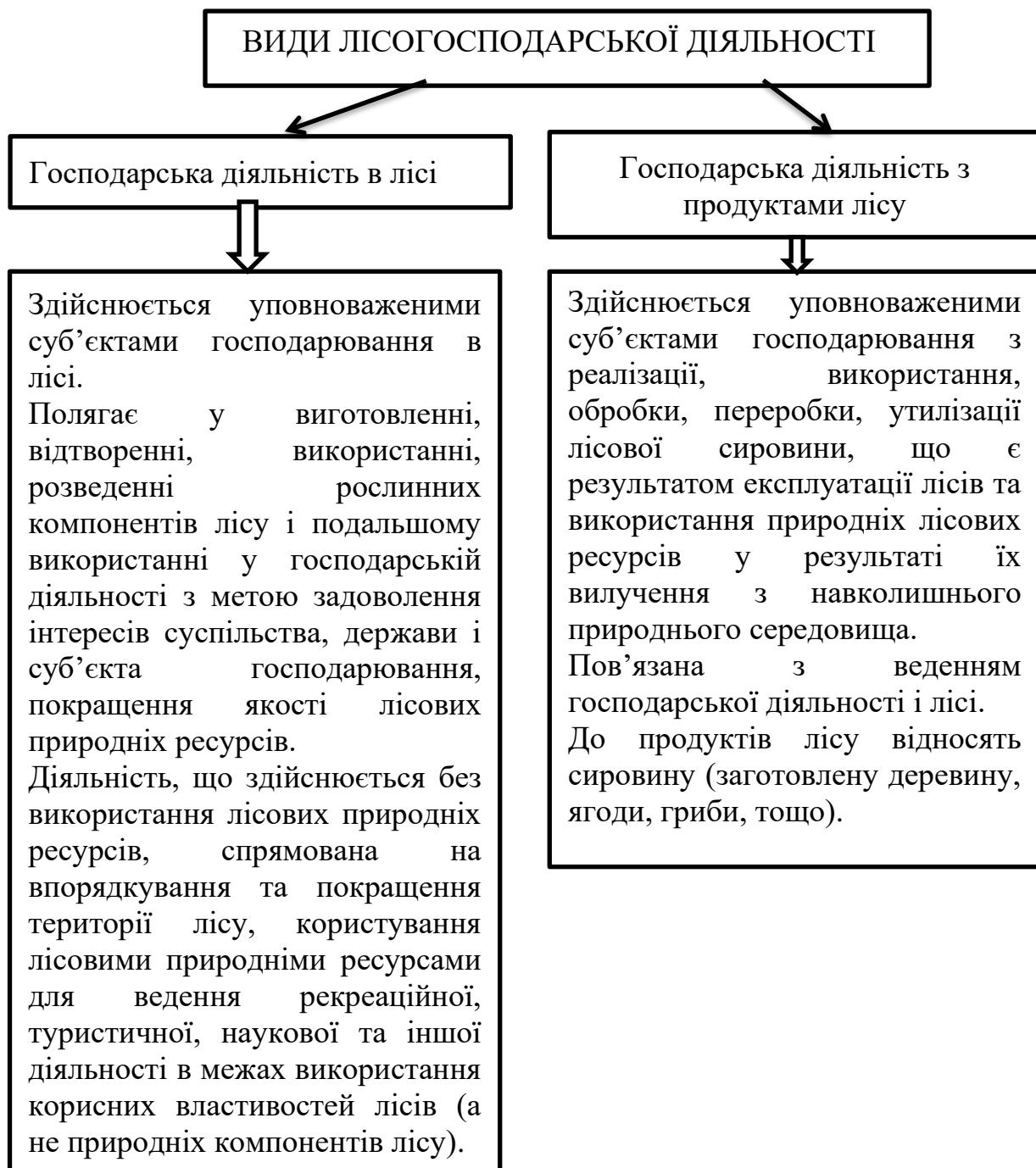
Структурно-логічна схема організаційно-технічного забезпечення функціонування кадастру земель лісогосподарського призначення

Міжнародні угоди та національне законодавство щодо побічного лісового користування

Подія	Місто, країна, рік	Прийняті рішення щодо побічного користування
Угоди глобального масштабу (міжнародного масштабу)		
Конференції Організації Об'єднаних Націй з питань довкілля та розвитку	Ріо-де-Жанейро, Бразилія, 1992	Концепція сталого ведення лісового господарства
Світовий Самміт Землі	Йоганнесберг, ПАР, 2002	Підсилення соціально-культурних функцій лісу
Європейські угоди		
2-га Міністерська конференція МСРФЕ	Гельсінкі, Фінляндія, 1993	Гельсінські резолюції Н1 і Н2: визначення СВЛГ, Пан'європейські критерії СВЛГ
3-га Міністерська конференція МСРФЕ	Лісабон, Португалія, 1998	Лісабонська резолюція L1 і L2: критерії та індикатори СВЛГ
4-га Міністерська конференція МСРФЕ	Відень, Австрія, 2003	35 нових вдосконалених індикаторів, зокрема використання НДРЛ
5-га Міністерська конференція МСРФЕ	Варшава, Польща, 2007	Визнання актуальності дослідження НДРЛ. «Ліс виробляє широкий спектр НДРЛ»
Національне законодавство		
Лісовий кодекс України	Київ, Україна, 2006	Побічне користування лісом
Постанови Кабінету Міністрів України	Київ, Україна, 1996	Порядок заготівлі другорядних лісових матеріалів і здійснення побічного користування лісом

Види лісогосподарської діяльності

Структура управління лісовим господарством США

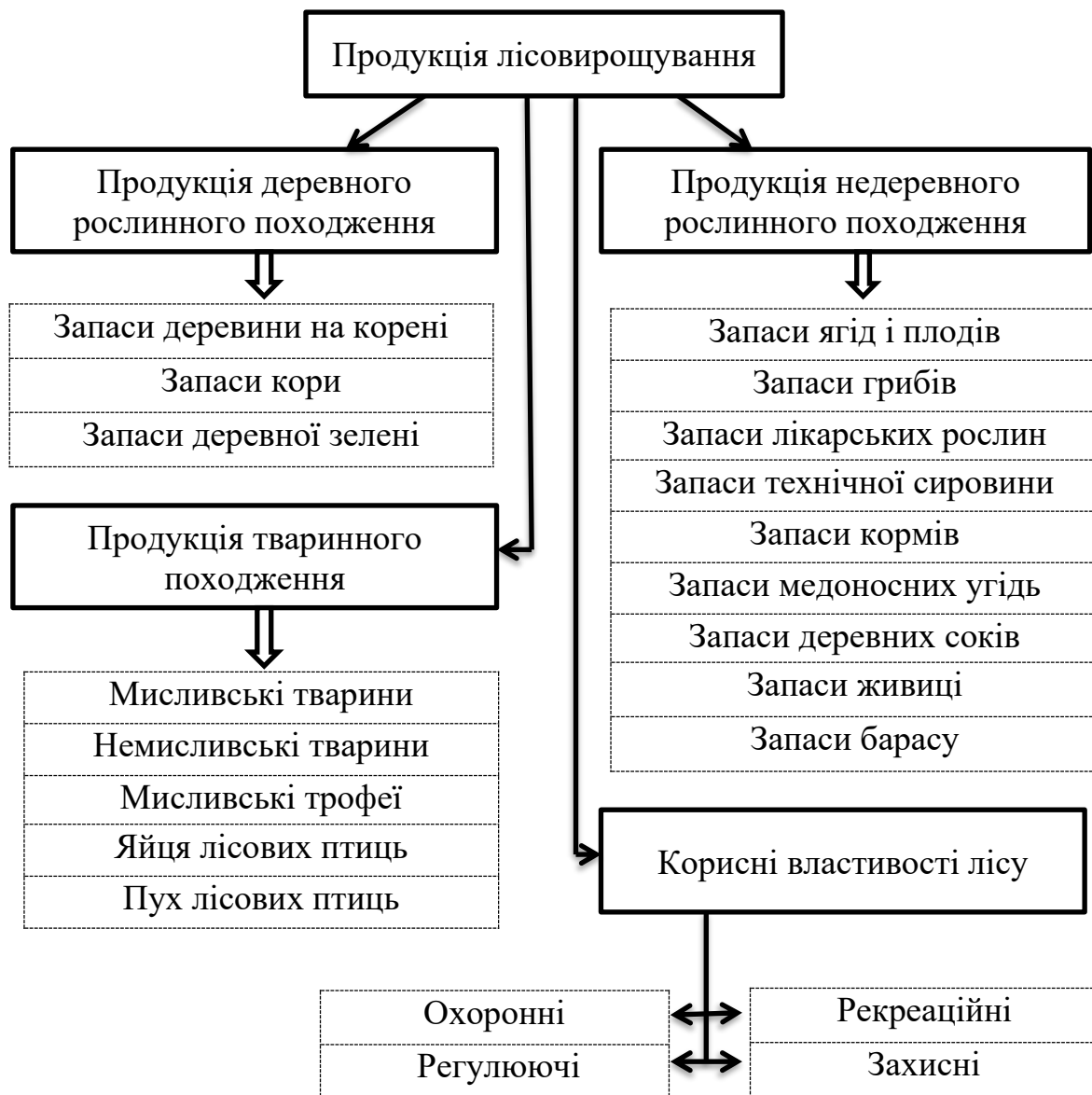
Структура органів управління лісовим господарством Польщі

Схема залучення фінансових ресурсів на основі підвищення ефективності еколого-економічної складової лісових екосистем

Класифікація продукції лісовирощування

Навчально-методичне видання
(українською мовою)

Домніч Андрій Валерійович

ЕКОНОМІКА ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Навчально-методичний посібник
для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра
спеціальності «205. Лісове господарство» освітньо-професійної програми
«Мисливствознавство»

Рецензент.....

Відповідальний за випуск

Коректор *Н.М. Притула*